

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach

Materiały i Sprawozdania

**Biblioteka
bibliotekarz
– dla nauczyciela
i ucznia**

Tom VI

Kielce 2019

Redakcja

Robert Kardas

Redakcja merytoryczna

Marek Lis

Dorota Parkita

Małgorzata Pronobis

Korekta

Magdalena Mularczyk

Redakcja techniczna**skład komputerowy i opracowanie graficzne**

Robert Kardas

ISBN 978-83-60666-57-9

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach

Kielce, ul. Jana Pawła II 5

tel. (41) 344-28-61; tel/fax (41) 344-62-01

www.pbw.kielce.pl

biblioteka@pbw.kielce.pl

Spis treści

Wstęp	5
<i>Urszula Salwa</i> <i>Dyrektor PBW Kielce</i>	
Nauka, rozrywka, innowacja – gra biblioteczna/miejska/uliczna	9
<i>Barbara Bakalarz-Kowalska</i> <i>Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.</i>	
Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego	29
<i>Ewa Jamroziewicz</i> <i>PBW Kielce, Filia Sandomierz</i>	
Oblicza Niepodległej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach	33
<i>Dorota Parkita, Małgorzata Laliczyńska</i> <i>PBW Kielce</i>	
100-lecie niepodległości	59
<i>Nauczyciele bibliotekarze</i> <i>Filie PBW Kielce</i>	
O miłości i szacunku do Ojczyzny	111
<i>Agnieszka Jasińska</i> <i>PBW Kielce, Filia Busko-Zdrój</i>	
Obchody Roku Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego	121
<i>Dorota Parkita, Małgorzata Laliczyńska</i> <i>PBW Kielce</i>	

Konkurs Wiedzy „Co wiem o Ziemi Świętokrzyskiej”	127
<i>Justyna Kowalska</i> <i>PBW Kielce, Filia Włoszczowa</i>	
Wybitne postacie Ziemi Świętokrzyskiej – Profesor Wincenty Kućma	131
<i>Anna Knajder-Sowa</i> <i>PBW Kielce</i>	
Poetyckie inspiracje	135
<i>Marta Boszczyk, Łukasz Kwiecień</i> <i>PBW Kielce</i>	

Urszula Salwa
Dyrektor PBW Kielce

Wstęp

Publikacja, którą oddajemy w Państwa ręce to już VI tom *Materiałów i Sprawozdań. Biblioteka bibliotekarz – dla nauczyciela i ucznia*. W związku z tym, że rok 2018 to rok jubileuszy znalazło to odzwierciedlenie w treści zamieszczonych artykułów. 100 rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości oraz 20 rocznica powstania województwa świętokrzyskiego stały się motywem licznych działań podejmowanych przez bibliotekarzy.

W celu uczczenia 100 rocznicy odzyskania niepodległości organizowano zajęcia tematyczne dla szkół, wystawy, konkursy oraz inne działania przeznaczone dla różnych kręgów odbiorców. Większość inicjatyw nawiązywała do lokalnej historii. Sprawozdania z poszczególnych wydarzeń podejmowanych przez filie PBW zostały zamieszczone w rozdziale „100-lecie niepodległości”, natomiast foto-relacja autorstwa Doroty Parkity i Małgorzaty Laliczyńskiej z wystawy „Oblicza niepodległej Polski 1918-1939”, obrazującej czas odbudowy państwa, znajduje się w rozdziale „Oblicza Niepodległej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach”.

20 rocznica utworzenia województwa świętokrzyskiego to niewątpliwie ważny jubileusz dla mieszkańców naszego regionu. Odsyłam Państwa do artykułu Małgorzaty Laliczyńskiej i Doroty Parkity „Obchody Roku Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego” oraz Justyny Kowalskiej „Konkurs wiedzy – Co wiem o Ziemi Świętokrzyskiej” i Anny Knajder-Sowy „Wybitne postacie Ziemi Świętokrzyskiej – Profesor Wincenty Kućma”.

Biblioteka od wielu lat nie skupia się wyłącznie na gromadzeniu, opracowaniu i udostępnianiu zbiorów, ale staje się miejscem aktywności kulturalnej i społecznej. Dobrym sposobem na promocję instytucji, czytelnictwa i literatury jest nauka przez zabawę. W tym przypadku chodzi o gry miejskie, biblioteczne, uliczne. Ten temat w swoim artykule „Nauka, rozrywka, innowacja – gra biblioteczna/miejska/uliczna” porusza Barbara Bakalarz-Kowalska.

Ważny obszar działalności biblioteki to wspomaganie bibliotekarzy bibliotek szkolnych, o czym przekonuje nas Ewa Jamroziewicz nauczyciel bibliotekarz Filii w Sandomierzu, w swoim artykule „Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego”. Aby obraz tworzenia sieci współpracy i samokształcenia był pełniejszy pozwolę sobie poświęcić temu zagadnieniu nieco więcej miejsca. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka wraz ze Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli rozpoczęły tworzenie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy w styczniu 2013 r.

Pierwszymi podjętymi działaniami były badania ankietowe, których wyniki określiły potrzeby środowiska nauczycieli bibliotekarzy woj. świętokrzyskiego, (grupa badawcza liczyła 118 nauczycieli bibliotekarzy) oraz utworzenie platformy e-learningowej na witrynie ŚCDN. Koordynatorami sieci województwa świętokrzyskiego zostały: Edyta Grabowska (PBW) i Barbara Skarżyńska (ŚCDN). W każdym z powiatów organizacją spotkań nauczycieli bibliotekarzy szkolnych zostali pracownicy naszej placówki: w Busku Zdroju Agnieszka Jasińska, w Jędrzejowie do 2017 r. Bożena Piątek, a obecnie Jadwiga Sosnowska, w Kazimierzy Wielkiej Mariola Majchrowska, w Końskich Elżbieta Fitas, w Opatowie Marek Lis, w Ostrowcu Świętokrzyskim Barbara Pawelec, w Pińczowie Maria Burek, w Sandomierzu Ewa Jamroziewicz, w Starachowicach do 2017 r. Monika Górczyńska a obecnie Magdaleną Staszewska, w Staszowie Monika Stemplewska, we Włoszczowie Justyna Kowalska.

Spotkania sieci odbywają się głównie w naszych placówkach. Przy organizacji dużych imprez skorzystaliśmy z uprzejmości Targów Kielce oraz Wojewódzkiego Domu Kultury im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach. Przez okres sześciu ostatnich lat zainicjowaliśmy szereg spotkań, szkoleń i warsztatów. Dbamy o to, aby minimum raz w roku zorganizować dużą, wojewódzką konferencję dla nauczycieli bibliote-

karzy, na którą zapraszamy ekspertów specjalizujących się w aktualnej problematyce naszego zawodu. Były to:

- Konferencja inauguracyjna działalność sieci (2013),
- Obsługa platformy e-learningowej (2013),
- Nieksiążkowe zbiory specjalne w zbiorach biblioteki szkolnej (2014),
- Podręczniki szkolne – rola i zadania biblioteki szkolnej we wprowadzaniu zmian od roku szkolnego 2014/2015 (2014),
- Jak sprawić aby uczniowie czytali – rola nauczycieli bibliotekarzy (2015),
- Prawo autorskie w praktyce – legalne źródła kultury w szkole (2015),
- Jak pracować z e-podręcznikiem od 1 września 2015 r.? (2015),
- Ewidencja darmowych podręczników w bibliotece szkolnej (2015),
- Prawidłowość organizacji i funkcjonowania biblioteki szkolnej (2016),
- Otwarte Zasoby Internetowe (2016, 2017),
- Promocja biblioteki szkolnej (2017),
- Świętokrzyskie w edukacji regionalnej (2018).

Poniższa tabela pokazuje łączną liczbę nauczycieli bibliotekarzy województwa świętokrzyskiego, którzy wzięli udział w organizowanych przez nas spotkaniach sieci:

Rok szkolny	Liczba uczestników
2013/2014	203
2014/2015	412
2015/2016	676
2016/2017	438
2017/2018	285

Mamy nadzieję, że sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy naszego regionu będą nadal działać tak efektywnie jak

do tej pory, a nasza oferta będzie atrakcyjną formą wsparcia metodycznego dla koleżanek i kolegów ze szkół województwa świętokrzyskiego.

Istotną częścią publikacji jest sprawozdanie Marty Boszczyk i Łukasza Kwietnia z obchodów Światowego Dnia Poezji, który poświęcony był w 2018 r. Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. W naszej bibliotece to święto obchodzone cyklicznie, a organizowane spotkania, prelekcje, wystawy charakteryzuje bardzo wysoki poziom merytoryczny.

Świętu poezji towarzyszyła w minionym roku interesująca oprawa artystyczna.

Zapraszam do zapoznania się z artykułem „Poetyckie inspiracje”, w którym przedstawione są kompleksowo obchody.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do kolejnego wydania *Materiałów i Sprawozdań. Biblioteka bibliotekarz – dla nauczyciela i ucznia*. Mam nadzieję, że będzie to ciekawa i inspirująca dla wszystkich lektura.

Praktyka biblioteczna

Barbara Bakalarz-Kowalska

Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.

Nauka, rozrywka, innowacja – gra biblioteczna/miejska/uliczna

Streszczenie

Gry miejskie w bibliotekach są dobrym sposobem na promocję instytucji, czytelnictwa, literatury. Tematyka gier jest bardzo zróżnicowana. Wymyślających grę może zainspirować: dobra książka, baśń, powieść fantastyczno-naukowa, historia miasta lub dzielnicy, biografia pisarza bądź innej znanej osobistości. Coraz większa liczba festiwali, wydarzeń lokalnych dołącza do swojej oferty grę miejską lub jej elementy. Stanowi to dobrą promocję instytucji kultury, jaką jest biblioteka. Ważna jest przemyślana fabuła, pomysł, jak również przetestowanie wcześniej wymyślonej gry przez osoby, które ją napisały. Gry miejskie w bibliotekach są doskonałym sposobem na promocję instytucji. Jest to nowatorski sposób dotarcia do czytelnika, zwłaszcza młodego.

Czym jest gra miejska

Nauka przez zabawę to jeden z najlepszych sposobów przyswajania nowych wiadomości i utrwalania tych nabytych. Do tego celu nadają się m.in. gry miejskie. Ich zaletą jest możliwość dowolnego modyfikowania i dostosowywania do terenu bądź tematyki. Mogą być organizowane zarówno w dużych miastach, jak i w mniejszych oraz najmniejszych miejscowościach.

„Miasto jest planszą do gry” – to podstawowe założenie gier miejskich. Miasto (dzielnica, budynek) jest elementem planszy, na której toczy się gra. Z reguły jest to przestrzeń ściśle określona regułami gry, w pewien sposób zamknięta, skończona. Stajemy się bohaterami gry, a wszystko co znajduje się wokół nas może okazać się przydatne do zwycięstwa.

Pierwszą popularną grą miejską w Polsce był warszawski Urban Playground stworzony przez Krzysztofa Bieleckiego, który wystartował w 2005 r. i trwał 2,5 roku¹. Zabawa łączyła ze sobą elementy happeningu i opowiadania, rozgrywała się na kilku płaszczyznach, a granica między fikcją i rzeczywistością zacierała się. Innym przykładem jest inicjatywa kolektywu Partyzant z Katowic, który jest twórcą hasła „miasto to plansza”. Do gry miejskiej włączały się kolejne miasta – Poznań (od 2006 r. organizował je zespół gra miejska.pl), Wrocław (od 2008 r. projekty otwarte dla mieszkańców m.in. oparty na twórczości Marka Krajewskiego – gra miejska „Morderstwo w Breslau”), Łódź (poetyckie gry uliczne organizowane od 2008 r. przez Ośrodek Literacko-Wydawniczy Łódzkiego Domu Kultury. Polega na odnajdywaniu ukrytych w przestrzeni miejskiej fragmentów wiersza).

Gra najczęściej odbywa się w następujący sposób: osoby chętne do udziału otrzymują wcześniej informację kiedy, gdzie i o której godzinie rozpoczyna się gra. Spotykają się w wyznaczonym wcześniej miejscu, otrzymują informację (np. w formie listu od osoby, której muszą podać wcześniej odpowiednie hasło) o tym, co muszą zrobić i wyruszają w miasto w poszukiwaniu dalszych wskazówek. Po drodze rozwiązują zadania, aż trafiają do miejsca, gdzie gra się kończy i zagadki (np. znajomość konkretnych wydarzeń historycznych, topografii miasta, szybkie kojarzenie faktów) zostają rozwiązane (najczęściej jest to hasło), a zwycięzcy zostają nagrodzeni. Gra miejska ma określony czas zakończenia oraz określoną metę.

Ze względu na treść gry można podzielić na trzy główne grupy:

- Gry pasjonackie – wydarzenia, w których uczestniczą osoby pasjonujące się danym tematem (np. gry historyczne, literackie – podążanie śladami znanego pisarza).
- Gry komercyjne – organizowane najczęściej przez firmy zajmujące się team buildingiem (budowaniem zespołu) lub mar-

¹ Zob. K. Bielecki, *Miasto to gra*, Wyd. Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości, Warszawa, 2008.

ketingiem, których celem jest integracja zespołu lub reklama danego produktu. Do tej grupy można zaliczyć gry miejskie organizowane przez władze miasta, służące jego promocji (np. w miastach posiadających odpowiednie zaplecze w postaci ludzi i obiektów – zabytki oraz zwartej przestrzeni miejskiej pozwalającej na dynamiczny rozwój akcji).

- Gry edukacyjne – celem jest przekazanie wiedzy lub umiejętności. Są najczęściej organizowane przez instytucje publiczne – szkoły, biblioteki, teatry, muzea.

Ze względu na metodę można wyróżnić:

- Gry typu RPG – gry fabularne (*Role Playing Games*), gdzie uczestnicy wcielają się w role fikcyjnych postaci. Odbývają się one w świecie wirtualnym.
- Gry sprawnościowe – gdzie najważniejsze jest szybkie i poprawne wykonanie określonych zadań (np. gry terenowe związane z harcerstwem, organizacjami paramilitarnymi czy wojskowymi).

Gra dla większości uczestników to przede wszystkim rozrywka, urozmaicenie nudnego dnia, nudnej lekcji, gdzie pożytek z uzyskanej wiedzy następuje niejako mimochodem, przy okazji. Bazuje raczej na emocjach, rywalizacji niż na świadomie wybranym celu edukacyjnym, choć niewątpliwie taki jest. Często gry nie mają ściśle wyznaczonego celu edukacyjnego lub wychowawczego, jednak posiadają walory kształcące, rozwijające wyobraźnię, umiejętność logicznego myślenia².

Edukacyjne gry miejskie są najczęściej organizowane przez szkoły, instytucje kultury (biblioteki, muzea, teatry) i inne instytucje miejskie, np. urzędy. Oprócz prostej rozrywki mają wprowadzić grającego w świat nauki, zapoznając go z jakąś dziedziną wiedzy.

Aspekty edukacyjne gry:

- motywacja poznawcza, nauka (sprawdzenie wiedzy, umiejętności),
- nabycie nowych umiejętności,
- współpraca,

² M. Curyło, *Gra miejska jako forma promocji biblioteki akademickiej*, Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku [online], 2015, s. 377, Dostępny w Internecie: <http://hdl.handle.net/11320/4521> [dostęp 10.05.2017].

- rywalizacja,
- konkurencja,
- rozwijanie wyobraźni, umiejętności logicznego myślenia,
- efekt nagrody,
- kreatywność (gracze często postawieni są w nietypowych sytuacjach),
- środek wychowania patriotycznego bądź kulturalnego.

Każda z gier pozwala zgłębić przestrzeń miasta, odkryć szczegóły otaczającej rzeczywistości, wyzwolić ducha współzawodnictwa, oraz działać zespołowo (choć w niektórych grach można grać indywidualnie). Gry motywują do współpracy.

Planowanie gry – krok po kroku³

Przed przystąpieniem do tworzenia gry warto zaplanować odpowiednie działania, których sprawna realizacja przyczyni się do osiągnięcia zamierzonego efektu – powstania interesującej gry.

1. Określenie celu gry – jasno sprecyzowany cel, po co jest gra; czy chcemy, aby uczestnicy czegoś się nauczyli? Zintegrowali? Dążymy do obudzenia ducha rywalizacji?
2. Do kogo skierowana jest gra – kim będą uczestnicy i uczestniczki? Czy będzie to grupa zamknięta (np. uczniowie szkoły, klasy), czy też otwarta (wszyscy chętni); wiek uczestników; jak liczna będzie grupa bądź poszczególne zespoły (w grach miejskich co najmniej są one dwuosobowe).
3. Wymyślenie fabuły gry – motyw przewodni (fabuła książki, komiksu, legenda, motyw filmowy); motyw uniwersalny np. poszukiwanie skarbów, ratowanie świata przed kataklizmem; pomoc osobie znajdującej się w potrzebie, tajemniczy list, testament, wehikuł czasu; charakterystyka bohaterów gry oraz postaci, które spotkają na swojej drodze. Scenariusz powinien być spójny, nie mieszać zbyt wielu tematów w trakcie jednej gry.
Można spróbować w grupie stworzyć własną historię, np. pierwsza osoba otwiera opowieść formułując jedno zdanie roz-

³ Por. *Gra miejska – a co to takiego? Scenariusze gier miejskich*, PAH [online], 2017, s. 6-7, Dostępny w Internecie: https://www.pah.org.pl/app/uploads/2017/06/2017_dlaszkol_wlacz_sie_do_gry_dla_szkol.pdf [dostęp 02.05.2017].

poczynające się od słowa „Na szczęście...”. Następna osoba kontynuuje dodając zdanie rozpoczynające się od słów „Niestety...”. Kolejne osoby rozpoczynają zdania naprzemiennie od słów: „Na szczęście...” i „Niestety...”.

Może są jakieś legendy lub opowieści związane z miejscowością? Może mieszkał tu jakiś znany artysta, naukowiec albo podróżnik? Jego życiorys i osiągnięcia mogą stać się podstawą scenariusza.

Może ktoś napisał o mieście opowiadanie, wiersz, albo nakręcił tu film? Gra może podążać śladami bohaterów tych dzieł (np. literacko-historyczna gra miejska „Popiół, diament i brylant na śmietniku” zorganizowana w Ostrowcu Św.)⁴.

Może znajdują się w miejscowości jakieś interesujące budynki, których historię warto poznać. Można zaproponować graczom, by spróbowali odtworzyć historię ratusza, zamku, szkoły, synagogi, nieczynnego dworca. Warto wcześniej dotrzeć do osób, które mogą znać te miejsca i ich historię.

4. Określenie zasad gry – REGULAMIN – maksymalna i minimalna liczba uczestników, co muszą zrobić, aby zaliczyć grę? Czy wygrywa tylko jedna drużyna? Czy do wygranej wystarczy wykonanie określonej liczby działań czy potrzebne są dodatkowe konkurencje? Czy liczy się czas, czy również poprawność wykonania zadania? Na jakim terenie gra się toczy? O której się kończy? Zasady muszą być spisane i przedstawione uczestnikom na początku gry. Ważne są precyzyjne sformułowania.
5. Pisanie scenariusza gry – dokładny opis wydarzenia; tworzony samodzielnie bądź w zespole (podział zadań). Warto zwrócić uwagę na mechanikę gry, tzn. czy gra ma być na czas, czy chodzi głównie o poprawne rozwiązanie zadań. Ważne, aby w opisie znalazły się odpowiedzi na pytania: z ilu stacji składa się gra? Czy uczestnicy otrzymają na początku mapę z zaznaczonymi punktami, czy muszą ją odnaleźć? Jakie zadania będą czekać na graczy na poszczególnych stanowiskach? Ile będzie zadań? Ważne, aby dostosować trudności zadań do profilu uczestników. Warto wcześniej zrobić symulację gry, przejść całą trasę, starać się wykonać zadania, aby sprawdzić

⁴ http://swietokrzyskie.travel/aktualnosci/turystyczne_wiesci_z_regionu/popiol_diament_i_brylant_na_smietniku_wakacyjna_gra_miejska_w_ostrowcu_swietokrzyskim [dostęp 20.05.2017].

ile czasu ona zajmuje. Najlepiej jeśli gra trwałaby ok. 1,5 godz. Jeśli będzie krótsza, uczestnicy nie będą mieli czasu, żeby się nią nacieszyć, zaś dłuższa forma spowoduje zmęczenie.

Określenie sposobu w jaki drużyny będą rozwiązywać poszczególne zadania: 1 – drużyny startują z tego samego punktu i rozwiązują zadania po kolei; 2 – drużyny startują z różnych miejsc i rozwiązują zadania po kolei; 3 – drużyny startują z tego samego punktu, ale mają dowolność w kolejności wykonywania zadań.

6. Zrobienie listy potrzebnych zasobów – ile osób jest potrzebnych do obsługi gry? Jakie rekwizyty trzeba przygotować? Jakie przedmioty będą potrzebne do wykonania zadań? Co powinni otrzymać uczestnicy na początku gry (kartka papieru, długopis, mapa terenu itp.). Co będzie nagrodą w grze? Czy potrzebne są przebrania? Gdzie będą poszczególne stanowiska gry? Od kogo potrzebna jest zgoda na wykorzystanie danego miejsca?
7. Podział zadań w zespole – spisany i dostarczony każdemu z zespołów; sprawny podział zadań; konieczne określenie terminu *deadline'u*, czyli terminu wykonania poszczególnych czynności.
8. Testowanie gry.
9. Zrekrutowanie uczestników gry – często wprowadza się rejestrację (wcześniej zgłasza się chęć uczestnictwa), np. za pomocą formularza w Internecie, przesyłając info na wskazany adres e-mail. Jest to o tyle wygodnie, że wcześniej wiadomo, ile osób można się spodziewać (mniej więcej) i ile, w związku z tym, przygotować zestawów materiałów. Grę można reklamować poprzez media lokalne, społecznościowe.
10. Przeprowadzenie gry – mogą się wydarzyć rzeczy nieprzewidziane; ważne, aby na bieżąco na nie reagować.
11. Dokonanie ewaluacji gry – podsumowanie, aby uczestnicy mogli się podzielić własnymi odczuciami (mogą to zrobić np. na profilu gry); warto zorganizować spotkanie ze wszystkimi osobami zaangażowanymi organizacyjnie w proces tworzenia i przedyskutować grę. Można podziękować, najlepiej w formie pisemnej wszystkim osobom/instytucjom, którzy pomogli w organizacji gry.

Tematyka gry miejskiej

Ze względu na tematykę, gry są zróżnicowane, wszystko zależy od inwencji organizatorów, jednak można wyróżnić pewne najczęściej powtarzające się grupy tematów:

1. Historia miasta
 - Propozycje Muzeum Powstania Warszawskiego Gra miejska o kurierze z Warszawy, Janie Nowaku Jeziorańskim⁵.

RODZINNA GRA MIEJSKA "ŻOLIBORZ ŻAGWIĄCY".

Rodzinną grę miejską "Żoliborz żagwiący" to nasza propozycja dla rodzin, które lubią ciekawie i aktywnie spędzać razem czas. W trakcie gry poznamy historię walk na Żoliborzu - jednej z najbardziej urokliwych dzielnic Warszawy...

Rodzinną grę miejską "Żoliborz żagwiący" to nasza propozycja dla rodzin, które lubią ciekawie i aktywnie spędzać razem czas. W trakcie gry poznamy historię walk na Żoliborzu - jednej z najbardziej urokliwych dzielnic Warszawy. Gra jest oparta o książkę "Mały Powstaniec" autorstwa Szymona Sławińskiego.

Nastawcie się na dużą porcję intrygujących zagadek, ciekawych historii, wymagających zadań, a przede wszystkim dobrej zabawy całą rodziną!

Dajemy gwarancję dobrze spędzonej soboty :) Do zobaczenia!

Start gry: plac przed **Teatrem Komedja** (od ul. Słowackiego) o godz. 11.00. Udział w grze jest bezpłatny i nie wymaga rejestracji. Wystarczy przyjść na miejsce zbiórki!

- Rodzinną grę miejską „Żoliborz żagwiący” (oparta o książkę „Mały Powstaniec” Szymona Sławińskiego)⁶.

⁵ <http://www.1944.pl/artykul/gra-miejska-o-kurierze-z-warszawy-janie-nowaku,4491.html> [dostęp 20.05.2017].

⁶ <http://www.1944.pl/artykul/rodzinnna-gra-miejska-zoliborz-zagwiacy-,4104.html> [dostęp 20.05.2017].

- Andrychów – historia miasta – Gra miejska na motywach przewodnika po dawnym i współczesnym Andrychowie⁷.

1. Istniejący stadion sportowy Beskid, wybudowany został w okresie międzywojennym. Wcześniej istniał już stadion znajdujący obok Kasy Chorych, władze miasta postanowiły jednak wybudować nowy obiekt na stoku Pańskiej Góry, w bezpośrednim sąsiedztwie powstałego w 1935 r. basenu. Z Miejskiego Stadionu Sportowego korzystały kluby, działające wówczas w Andrychowie: KS „Beskid”, KS „Andrychovia” i KS „Orzeł”. Obiekt wyposażony był w boisko do piłki nożnej z trybunami, korty tenisowe, strzelnicę, matokablobrową, boiska do siatkówki i koszykówki, a także urządzenia lekkoatletyczne.

Basen kąpielowy w Andrychowie

2. Promocja turystyczna (często organizowane przez urzędy miast i instytucje regionalne):

- 11 gier zgrupowanych pod wspólnym tytułem „Zwiedzaj grając – graj zwiedzając” (Poznań)⁸.

0 projekcie

Gry turystyczne to innowacyjny produkt turystyczny tworzony przez zespół gryturystyczne.pl, jako alternatywna forma zwiedzania łącząca, pod hasłem „Zwiedzaj, graj – graj, zwiedzając”, aktywny wypocinek z aspektami poznawczymi odkrywania uroków różnorodnych miejsc i obiektów turystycznych.

Projekt ten jest rozwinięciem spopularyzowanych już w wielu miastach gier miejskich, w których przestrzeń miasta wraz z całym arsenałem atrakcji, detali architektonicznych i rekwizytów staje się planszą gry będącej połączeniem happeningów ulicznych, gier fabularnych i zagadek rodem z powieści sensorycznych Dana Browna.

Choć gry miejskie stały się doskonałą formą promocji miast i ciągle zyskują na popularności, są one stosunkowo „trudnym” produktem turystycznym, chociażby ze względu na epizodyczny charakter (zwykle odbywają się w jednym miejscu, o określonej porze) i ograniczoną liczbę uczestników. Z połączenia fascynacji ideą gier miejskich i realną potrzebą rozszerzenia i rozprzestrzenienia tej nieszablonej formy rozrywki zrodził się projekt „Graj zwiedzając - zwiedzaj grając”.

Gry turystyczne, podobnie jak gry miejskie, oparte są na scenariuszach, które prowadzą przez wybrane miejsca pozwalając zobaczyć je z innej, niepowtarzalnej strony. Przeznaczone są one zarówno dla turystów chcących w alternatywny sposób poznać popularne miejsca, jak też mieszkańców, którzy chcieliby w atrakcyjny sposób spędzić wolny czas i odkryć nieznaną oblicze znanych miejsc.

Udział w dostępnych na stronie grach można brać w dowolnie wybranym terminie i momencie, w grach turystycznych animator czy też przewodnik nie są niezbędni do jej rozegrania, tu gracz sam narzuca tempo. Wystarczy **karta startowa** i dobry humor!

⁷ <http://andrychow.eu/gra-miejska/> [dostęp 20.05.2017].

⁸ <http://gryturystyczne.pl/> [dostęp 16.04.2017].

- Gra miejska „Przedkolaki odkrywają piękno naszego miasta – Ostrowca Świętokrzyskiego”⁹.

- Gra miejska o wątku kryminalnym „Gdzie jest Tomasz S.?”¹⁰. Jest okazją do poznania turystyczno-architektonicznych atrakcji Pułtuska, a także różnych instytucji funkcjonujących w przestrzeni miejskiej.

Gra miejska pt. „Gdzie jest Tomasz S.?” rozgrywa się w 10 miejscach, punktach znajdujących się w centrum Pułtuska. Fabuła gry oparta jest na realiach codziennego życia Tomka S. i poznania powodów jego zagadkowego zaginięcia. Uczestnicy gry wcielą się w rolę detektywów. Ich celem będzie ustale-

⁹ <http://przedszkolakatolicke.ostrowiec.pl/konkursy/gramejska-pod-haslem-przedszkolaki-odkrywaja-piekno-naszego-miasta-ostrowca-swietokrzyskiego/> [dostęp 16.04.2017].

¹⁰ <http://biblioteka.pultusk.pl/imprezy/imprezy-plenerowe/pokaz,581.html> [dostęp 16.04.2017].

nie historii Tomka S. i jego odnalezienie. By osiągnąć ten cel uczestnicy gry będą musieli wykonywać powierzone im przez Organizatora zadania. Szczegóły realizacji tych zadań zostaną podane uczestnikom gry przed ich rozpoczęciem.

3. Gry jako uzupełnienie oferty imprezy, wydarzenia, festiwalu:

- Gra miejska „Wiemy Pamiętamy Nie zapomnimy” z okazji 70. rocznicy powieszenia na Rynku 30 mieszkańców miasta Ostrowca Św. (2012 r.)¹¹.
- Literacko-historyczna gra miejska „Popiół, diament i brylant na śmietniku”¹².

Tytuł gry nawiązuje do miejsca śmierci Maćka Chełmickiego,

kreowanego przez legendarnego Zbigniewa Cybulskiego, bohatera filmu Andrzeja Wajdy z 1958 r., stanowiącego ekranizację starszej o 10 lat powieści Jerzego Andrzejewskiego. Jej akcja toczy się w maju 1945 r. w Ostrowcu, i choć autor unikał używania przymiotnika „Świętokrzyski”, to wybitny publicysta, reporter i historyk Krzysztof Kąkolewski w swojej książce „Diament odnaleziony w popiele” niemal bezsprzecznie wykazał, że jednak chodzi o Ostrowiec.

¹¹ <http://mck.ostrowiec.pl/component/content/article/74-banery/310-gra-miejska> [dostęp 16.04.2017].

¹² <http://ostrowiecswietokrzyski.naszemiasto.pl/artukul/gra-miejska-w-ostrowcu-sladami-wydarzen-z-popiolu-i-2556182,artgal,t,id,tm.html> [dostęp 20.05.2017].

- Mobilna gra miejska oparta na opowiadaniu z serii przygód o najbardziej znanym detektywie Sherlocku Holmesie „Znak czterech” zorganizowana przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Gdańsku¹³.

Pewna młoda kobieta - panna Mary Morstan zwraca się o pomoc w rozwikłaniu zagadki. Od dziecięciu lat, czyli od dnia zniknięcia jej ojca, w ten sam dzień, ktoś przesyła jej niezwykle drogie perły. Do ostatniej przesyłki dołączono także krótki list z propozycją spotkania. Kto i dlaczego przesyła tak kosztowną biżuterię? Co ma z tym wspólnego tajemniczy „znak czterech”? Jak rozwiązać zagadkę tajemniczego zaginięcia sprzed lat? Liczy się każdy szczegół i każda minuta.

Mobilna gra miejska to nowy, ciekawy i niespotykany do tej pory w Gdańsku sposób rozrywki dla osób, które posiadają smartfony i chcą je wykorzystać w celu innym, niż kontakt ze światem czy przeglądanie Internetu. To przede wszystkim zabawa, która daje możliwość zwiedzania i poznawania miasta w sposób odmienny od tradycyjnego, z przewodnikiem w ręku. Ulice i budynki pełnią rolę planszy, po której poruszają się gracze. Na rozwiązanie czeka tajemnica, która od śmiałków wymagać będzie sprytu, determinacji, zdolności logicznego myślenia oraz odwagi, czyli cech z których słynie bohater opowiadań kryminalnych sir Arthura Conana Doyle'a

4. Integracja zespołu, np. pracowników firmy lub społeczności lokalnej:
 - Jednodniówka Wilanów – zorganizowana w ramach Wilanowskiego Programu Aktywności Lokalnej¹⁴. Uczestnicy gry mieli za zadanie wcielić się w zespoły dziennikarskie, których celem było stworzenie jednodniówki lokalnej gazety. Miała ona być poświęcona działaniom realizowanym w ramach programu „Mój Dom Wilanów”. Zbierając materiały do gazety, uczestnicy zapoznawali się z przedsięwzięciami przeprowadzanymi na terenie Wilanowa, badali opinie jego mieszkańców na ten temat oraz zdobywali opinie ekspertów. Gracze otrzymali na starcie „makietę gazety” w postaci kolorowego wydruku A3. Zawierała ona *layout* gazety, gotowe tytuły działów oraz puste miejsca na artykuły i zdjęcia. W trakcie gry uczestnicy zdobywali materiały, którymi wypełniali swój *layout* (szablon strony internetowej), tworząc w ten sposób własną unikalną wersję jednodniówki. Tytuły działów odpowiadały przeprowadzonym w ramach projektu pracom: Rodzinny Wilanów, Aktywni obywatele, Poznaj swój Wilanów, Kultura i społeczeństwo.

¹³ <http://www.wbpg.org.pl/aktualnosc/mobilna-gra-miejska> [dostęp 20.03.2017].

¹⁴ <https://www.wilanow.pl/249-gra-miejska> [dostęp 20.05.2017].

Uczestnicy gry, aby zdobyć materiały do swojej gazety, wykonywali zadania w miejscach tematycznie związanych z programem. Pomagali im w tym animatorzy, którzy przyznając punkty, mieli możliwość podziwiać m.in. ich pomysłowość i sprawność fizyczną. I tak na przykład jedno z zadań polegało na tym, że wybrana osoba z zespołu musiała przejechać na rowerze jak najdłuższy odcinek nie używając pedałów. Pozostali gracze mieli w tym czasie ustawić się wzdłuż chodnika i popychać rower wraz ze swoją koleżanką czy kolegą. Zadanie to było związane z elementem programu, który dotyczył zwiększenia atrakcyjności turystycznej dzielnicy Wilanów poprzez inwestycję w ścieżki rowerowe. Innym razem uczestnicy gry mogli wykazać się kreatywnością. Mieli bowiem stworzyć projekt reklamy wybranej usługi społecznej dzielnicy, np. bezpłatnych badań mammograficznych czy pomocy w nauce, a wszystko to przy pomocy zwykłej kredy i kawałka chodnika. Z kolei w ramach promowania dobrych praktyk sąsiedzkich, gracze mieli wykonać jakieś zadanie pożyteczne pod względem społecznym. I tak jedni pomagali przejść przez ulicę jakiejś starszej pani, inni wyrzucali śmieci czy nosili torby z zakupami. Każdy taki czyn należało potwierdzić fotografią, wklejoną następnie do swojej gazety.

Gra okazała się nie tylko świetną rozrywką, ale też w nienachalny sposób promowała dzielnicę Wilanów. Satysfakcja uczestników była dodatkowo wzmocniona nagrodami.

Gra miejska w bibliotece

Biblioteki, chcąc sprostać wysokim wymaganiom klientów/czytelników, muszą szukać nowych rozwiązań, które ułatwią im funkcjonowanie, przyciągną czytelników. Biblioteki nie mogą skupiać się jedynie na sprawdzonych czytelnikach/grupach czytelników, lecz poszukiwać nowych odbiorców ich usług. W XXI wieku biblioteka to nie tylko wypożyczalnia książek lecz centrum aktywności kulturalnej, społecznej, miejsce, w którym mogą się realizować nowe inicjatywy. Biblioteki wprowadzają gry miejskie, aby urozmaicić swoją ofertę.

Gra biblioteczna być może nie wymaga wielu osób angażujących się w projekt (choć bywają gry biblioteczne, które są przeprowadzane przez sieć bibliotek i zaangażowane w nie jest wiele osób), jednak również wymaga przemyślenia i opracowania.

Ważne jest, aby stopień trudności dostosować do wieku uczestników – dla najmłodszych gra winna być stosunkowo prosta z łatwymi do opanowania zasadami. Gra powinna być przyjemnością, rozrywką, choć przy okazji ma wpływać na sferę intelektualną, rozwijać pamięć, wyobraźnię, uczyć logicznego, kreatywnego myślenia, zachęcać do sięgnięcia po książkę. Dla starszych dzieci i młodzieży atrakcyjniejszą formą będzie gra bardziej złożona, składająca się np. z poziomów, na które trzeba wejść, aby przejść dalej, rankingów, punktów¹⁵.

Najczęstsze motywy gier bibliotecznych:

1. Promocja czytelnictwa:

- „Tropiciele tajemnic”, czyli edukacyjna gra biblioteczna¹⁶. Dzieci wcielają się w rolę detektywów i pomiędzy regałami pełnymi książek poszukują rozwiązań zadanych im zagadek. Od książki do książki, przez beletrystkę, legendy, poezję czy bajki zgłębiają różnorodne zagadnienia nauki, poznają historię, ćwiczą swój umysł i oswajają się z przestrzenią biblioteki. Gra ma pokazać, że czytanie może być przygodą, a edukacja nie musi być bolesna i nudna.

W grze mogą brać udział zespoły lub pojedynczy gracze w wieku od 10 lat. Uczestnicy wcielają się w role detektywów, otrzymują specjalne legitymacje, notesy i ołówki ułatwiające pracę. Mają za zadanie odkryć tajemnice, które mają trzy poziomy trudności, odzwierciedlone na legitymacji jako trzy „gwiazdki” – na początku uczestnik rozwiązuje cztery najłatwiejsze tajemnice, tym samym zdobywa pierwszą gwiazdkę – potem cztery trudniejsze, a gdy rozwiąże wszystkie 12 zagadek, otrzymuje odznakę z logo Tropiciela Tajemnic. Tajemnicę należy pobrać ze specjalnej skrzynki na terenie biblioteki, przeczytać i zastosować się do wskazówek. Prowadzą one gracza od książki do książki, a cały szlak umożliwia rozwiązanie zagadki. Książki posiadają zakładki w miejscach, które mogą się okazać kluczowe dla śledztwa oraz podpowiedzi czy fragmenty rozwiązania. Na zakładce jest też informacja, gdzie podążać dalej, lub czego szukać w danej książce. W ostatniej książce „szlaku” jest informacja,

¹⁵ K. Mól, *Gra biblioteczna jako forma promocji i narzędzie komunikacji z młodym użytkownikiem*, EBIB nr 10/2016 [dokument elektroniczny] [dostęp 20.05.2017].

¹⁶ <http://pulowerek.pl/2015/05/tropiciele-tajemnic-edukacyjna-gra-biblioteczna/> [dostęp 20.05.2017].

że ten etap gry się zakończył, a gracz powinien umieć już podać rozwiązanie.

- „Planeta zapomnianych książek ginie!”¹⁷ (Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie).
2. Popularyzacja literatury (twórczości pisarza/poety):

FABUŁA

PLANETA ZAPOMNIANYCH KSIĄŻEK

Ziemiańskie, zostaliście wybrani do pomocy planecie zapomnianych książek, na której wskutek działań nieodpowiedzialnego rządu, który wprowadził podatek od wiedzy wszystkie książki odeszły w zapomnienie. Rząd planety zapomnianych książek, po wielu latach terroru został obalony przez doprowadzonych do ostateczności obywateli. Niestety, dla książek i zawartej w nich wiedzy było już za późno.

Jedyna nadzieja w nas – Ziemiańskich, do których mieszkańcy planety zapomnianych książek zwrócili się z rozpaczliwą prośbą o pomoc. Ziemiańskim naukowcom udało się skonstruować maszynę zdolną do przekazywania treści książek wypożyczanych w bibliotece i czytanych przez Ziemiańskich. Zawartość każdej książki, która zostanie od tej chwili wypożyczona trafi również na planetę zapomnianych książek rozjaśniając odrobinę mrok ich niewiedzy wywołanej działaniami rządu. Uczniowie chcą aby docelowo maszyny umożliwiające przesyłanie treści książek trafiły do każdej biblioteki na świecie, ale to Wy, olsztynianie zostaliście wybrani do sprawdzenia ich skuteczności i od Was zależy, czy projekt pomocy planecie zapomnianych książek zostanie rozciągnięty na całą Polskę, a później pozostałą część Ziemi. Przekazywanie treści lektur to nie wszystko co możecie zrobić. Ziemiańscy uczniowie przygotowali spis dodatkowych misji, których wykonanie przyczyni się do poprawy sytuacji na Planecie Zapomnianych Książek. **Dziennik misji** otrzymacie w lokalnym centrum dowodzenia, czyli w Waszej bibliotece.

Mieszkańcy planety zapomnianych książek chcą uhonorować każdego czytelnika, który zdecyduje się im pomóc nadając mu jeden z tytułów należnych niegdyś elitarnej kacie uczonych czytelników w ich świecie. Przygotowali również zestaw narzędzi i przywilejów przyznawanych za zasługi dla ich planety (nagrody, kolejne poziomy, przywileje, karty graczy). Szczególnie doceniane są zdolności przywódcze. Każdy, kto uformuje własny oddział ratunkowy może liczyć na szczególną wdzięczność mieszkańców Planety Zapomnianych Książek. Wszystkie niezbędne informacje dotyczące drogi awansu i przysługujących Wam nagród znajdziecie w **dzienniku misji**.

- Gra miejska „Z Miłozsem krok po kroku... czyli bieganie po Kościanie” (przybliżenie młodzieży twórczości Cz. Miłozsa, popularyzacja współczesnej literatury, rozszerzenie oferty kulturalnej biblioteki, kształtowanie aktywnej postawy wobec dziedzictwa literackiego o kulturowego)¹⁸.

¹⁷ <http://www.wbp.olsztyn.pl/programy/gra/index.php?menu=fabula> [dostęp 20.05.2017].

¹⁸ <https://www.wbp.poznan.pl/strefa-bibliotekarza/materiały-do-pobrania/pliki-do-pobrania/8222-z-milozsem-krok-po-kroku-8230-czyli-bieganie-po-koscianie-8221-/> [dostęp 19.05.2017].

- Gra biblioteczna „Bilbo w bibliotece” (na podstawie Hobbita)¹⁹.

1. Bilbo Baggins poznaje trzynastu krasnoludów i postanawia wyruszyć na przygodę. Śladami bohatera i jego kompanów ruszyli uczniowie...

¹⁹ <http://linoit.com/users/klaudiam/canvases/Bilbo> [dostęp 20.05.2017].

- Zwiadowcy – strażnicy Wielickiej Książnicy – Literacka Gra Miejska oparta na fabule popularnej serii książek autorstwa Johna Flanagana (Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wieliczce)²⁰.

3. Promocja biblioteki:
 - „Z wizytą u Pana Rosta, czyli perły architektury w bibliotece” (Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bielsku-Białej)²¹.

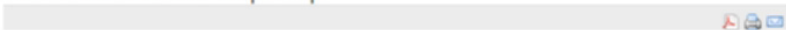

²⁰ <https://www.powiatwielicki.pl/aktualnosci,1212,gra-miejska-8222-zwiadowcy-straznicy-wielickiej-ksiaznicy8221.html> [dostęp 20.05.2017].

²¹ <http://www.visitbielsko.pl/gra-miejska-w-palacyku-emanuela-rosta/> [dostęp 19.05.2017].

- Gra biblioteczna „Łap trop” (MBP w Łodzi)²².

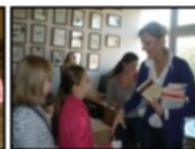
Gra biblioteczna „Łap trop”

Gra biblioteczna „Łap trop”

Drużyny miały za zadanie odszukać fragmenty zagubionego listu. Części korespondencji były ukryte w różnych zakamarkach biblioteki. Aby skompletować list trzeba było rozwiązać zadania biblioteczne, np. odszukać archiwalny numer gazety, znaleźć informację w słowniku, poprawnie wypełnić zamówienie kserowania fragmentu książki, skorzystać z czytelni naukowej i in.

W piątek 12 października 2012 r. drużyna złożona z uczennic kl. VIa wzięła udział w grze bibliotecznej „Łap trop”. Grę przygotowała Miejska i Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi w ramach obchodów Dni Gutenberga. Nasze uczennice bardzo dobrze wywiązały się z zadania i **zająły trzecie miejsce**. W nagrodę dziewczynki otrzymały powieści młodzieżowe. Dzięki grze „Łap trop” uczennice miały okazję zobaczyć magazyny i pomieszczenia niedostępne dla czytelników.

- Gra biblioteczna „Poszukiwacze zaginionej baśni” w ramach Nocy Bibliotek 2017 (organizatorzy: Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna w Kielcach filia w Ostrowcu Św., Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrowcu Św., Biblioteka Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Św.). Gra przeznaczona dla młodszej grupy odbiorców.

Fabula:

Wcześniej w tym budynku mieścił się Klub Technika, gdzie młodzi ludzie spotykali się, aby pośpiewać, pograć, posłuchać muzyki... Gdy 5 lat temu wprowadziła się tu biblioteka pedagogiczna, od samego początku COŚ zakłócało pracę pań bibliotekarek. A to wypadły kartki z katalogu kartkowego, a to karty czytelnika zmieniały swoje miejsce, czasopisma same spadały z szafek, zaś w pracowni komputerowej komputery same się wyłączały. Ponieważ jednak biblioteka jest miejscem, gdzie MUSI być zachowany porządek, taka sytuacja nie mogła dłużej trwać. Okazało się, że w budynku biblioteki zamieszkały Duszki-Technuszki i ten cały bałagan to ich sprawka. Musimy temu zaradzić! Dziś zamienimy się w poszukiwaczy zaginionej baśni i pobawimy się z Duszkami-Technuszkami, które chcą się z nami prze-

²² http://www.sp169.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=463:gra-biblioteczna-ap-trop&catid=49:biblioteka-w-szkole&Itemid=93 [dostęp 20.05.2017].

komarzać. Dlatego zostawiły nam pewne wskazówki do rozwiązania krzyżówki, której hasło jest tytułem zaginionej baśni. Drużyny muszą zaliczyć wszystkie punkty gry, wypełnić określone zadania. Wygrywa drużyna, która w najkrótszym czasie przejdzie całą grę, rozwiąże krzyżówkę i odczyta hasło.

Dużym zainteresowaniem cieszą się gry z wątkiem detektywistycznym, kryminalnym. Z pewnością ma to związek z pojawieniem się na rynku wydawniczym serii książek kryminalnych zarówno dla dorosłych, jak również dla młodszego czytelnika.

- Gra biblioteczna „Zaginęła bibliotekarka!”²³.

Gry biblioteczne wykorzystują nie tylko zdobyte techniki postępując się specjalnymi oprogramowaniami na smartfony, ale także elementy gier video. Wszystko to, aby osiągnąć cele społeczne – zwiększenie liczby czytających, korzystających z biblioteki.

Z pewnością atrakcyjniejszą formą, szczególnie dla młodszego czytelnika/użytkownika, jest przekazanie treści za pomocą smartfona – urządzenia będącego w codziennym użytku przez młodych ludzi. W grze wykonuje się chętniej zadania, jeśli warunkiem jest przejście do kolejnego etapu, zdobycie punktów, w rezultacie nagrody (podobnie jak w grach video). Uczestnik gry od razu otrzymuje odpowiedź zwrotną (przechodzi do kolejnego etapu) i jest zadowolony. Można to porównać do lajków na FB lub Instagramie „udało Ci się, idziesz dalej”.

Gdy kończy się gra i graczom czegoś brakuje, to dowiadują się (od bibliotekarza), że jeszcze jest książka, z której mogą się dowiedzieć o dalszych losach bohaterów. Jeśli chcą pozostać w tym świecie, to książka jest jego przedłużeniem (np. Wiedźmin). Następnym krokiem jest poznanie innej literatury fantazy (rola bibliotekarza), bądź książek o podobnej tematyce.

Elementy nowych technologii (smartfon, aplikacja Action Track) zostały wykorzystane w mobilnej grze miejskiej „Reguła Meyera”

²³ <http://www.olawa24.pl/pl/article/9513/Zaginela-Bibliotekarka> [dostęp 20.05.2017].

(MBP we Wrocławiu). Twórcy gry inspirowali się książkami kryminalnymi Katarzyny Bondy.

Fabula:

Jak? Dlaczego? Kto? To trzy pytania, które stawia komisarz Hubert Meyer, rozwiązując zagadki morderstw. Tym razem reguła Meyera może nie wystarczyć. Śledztwo nie przynosi efektów, lecz każde profilerowi zanurzyć się w swojej przeszłości. Czy morderca wrocławskiej dziennikarki prowadzi okrutną grę z Meyerem? Prześledź ostatni dzień z życia ofiary i odkryj zabójcę, zanim będzie za późno. Do gry potrzebny jest smartfon/tablet z dostępem do internetu i zainstalowaną darmową aplikacją ActionTrack.

Na rynku istnieje wiele firm, które na zamówienie tworzą gry miejskie, biblioteczne, szkolą w tym zakresie. Jedną z nich jest BookGoods, która zajmuje się wdrażaniem innowacji do świata bibliotek, szkół²⁴. Firma szkoli bibliotekarzy w pisaniu gier, pomaga je tworzyć, testować, przeprowadzać.

Podsumowanie

Zawód bibliotekarza stał się multizawodem. Bibliotekarze są bardzo aktywną grupą zawodową, która ciągle stara się zaproponować czytelnikom coś nowego. Jedną z propozycji jest gra biblioteczna. Polskie biblioteki XXI wieku wzorem państw skandynawskich stają się centrami kultury, które są otwarte dla każdego, często 7 dni w tygodniu, gdzie można przyjść, posiedzieć, zagrać w grę, posłuchać muzyki, poszydełkować, ugotować coś. Są to wszystko innowacje, które biblioteki wprowadzają do swojej oferty, aby poszerzyć grono odbiorców. Dziś nie mówi się już o czytelniku, częściej o użytkowniku, czyli nie sama książka, ale wydarzenia, działania, dzięki którym niejako „przemycana” jest książka. Wydaje się, że w ten sposób można zachęcić i prowadzić ludzi, którzy „rodzą się” ze smartfonami. Książka staje się więc innowacją dla młodych ludzi w takim sensie, że ma on spokój, nie jest bombardowany informacjami jak w smartfonie i bibliotekarz wychodzi mu naprzeciw.

²⁴ <http://goodbooks.pl/> [dostęp 15.10.2018].

*Ewa Jamroziewicz
PBW Kielce, Filia Sandomierz*

Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego

Biblioteki Pedagogiczne od lat towarzyszą nauczycielom wspierając ich rozwój zawodowy. Wykształcona kadra pracownicza oraz bogate zbiory z zakresu pedagogiki, psychologii i nauk pokrewnych pomagają rozwijać warsztat zawodowy nauczycieli i wspierają szkoły w realizacji polityki oświatowej państwa. W 2016 r. Rozporządzeniem MEN z dnia 28 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. z dnia 19 marca 2013 r. poz. 369), ich zadania zostały poszerzone o nowe formy pracy, polegające na organizacji sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz procesowym wspomaganie pracy szkół. Obecnie biblioteki pedagogiczne koordynują pracę wielu sieci. Są to głównie sieci nauczycieli bibliotekarzy szkolnych. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach we współpracy z Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli koordynuje pracę sieci zorganizowanych w poszczególnych powiatach województwa świętokrzyskiego.

Jedną z nich jest Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego. Pierwsze spotkania sieci, to czas prezentacji nowej formy doskonalenia nauczycieli i zasad jej funkcjonowania. Czas integracji grupy, poznawanie środowiska pracy bibliotekarzy oraz zasobów, którymi dysponują poszczególne biblioteki szkolne. To wspólnie nakreślone trudności, z którymi

uczestnicy sieci borykają się w codziennej pracy, wymiana dotychczasowych doświadczeń, sprawdzonych rozwiązań i diagnoza oczekiwań związanych z pracą w sieci. Na kolejnych spotkaniach bibliotekarze w oparciu o wyniki przeprowadzonej ankiety wspólnie zdefiniowali tematyczny obszar działania, wyznaczyli cele i opracowali plan ich realizacji. Zaplanowali szereg spotkań i wstępnie określili obszary wymagające wsparcia ekspertów.

Dotychczas praca sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego skupiała się wokół trzech zagadnień:

- rozwijanie kompetencji czytelniczych uczniów,
- stosowanie nowych technologii i prawa autorskiego w praktyce szkolnej,
- biblioterapia wsparciem w pracy z dziećmi i młodzieżą.

Realizując pierwsze zagadnienie, koordynator grupy nawiązał współpracę z Instytutem Pedagogiki Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli dzięki czemu uczestnicy sieci mogli wziąć udział w I Międzynarodowej konferencji on-line „Kompetencje czytelnicze jako istotne kompetencje kulturowe w społeczeństwie XXI w.” zorganizowanej w sali wideokonferencyjnej uczelni. Bibliotekarze mieli okazję wysłuchać kilku wykładów oraz porozmawiać na temat nurtujących ich problemów edukacji językowej i czytelniczej m.in. z Panią Prezes Fundacji ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom, Ireną Koźmińską. Kolejne spotkanie zorganizowane już w Sandomierzu prowadziła dr Anna Różyło – pracownik KUL. W czasie warsztatów uczestnicy w oparciu o zdobytą wiedzę oraz własne doświadczenia wspólnie opracowali materiały edukacyjne, które wzbogaciły ich warsztat pracy oraz dotychczasowe umiejętności w zakresie wspierania rozwoju kompetencji czytelniczych uczniów.

Spotkania sieci odbywają się zwykle w czytelni biblioteki pedagogicznej. Jednak ze względu na ograniczone możliwości lokalowe, niektóre zajęcia organizowane są we współpracy z Biblioteką Diecezjalną, Sandomierskim Centrum Kultury oraz szkołami, które dysponują bogatszą bazą dydaktyczną.

Szerokiego wsparcia ze strony ekspertów wymagał drugi obszar działań, dotyczący nowych technologii oraz stosowania prawa autorskiego w praktyce szkolnej. Realizacja tego zagadnienia powiodła się dzięki zaangażowaniu władz miasta Sandomierza, I Liceum Ogól-

nokształcącego Collegium Gostomianum, Fundacji Legalna Kultura, Lustra Biblioteki oraz Biblioteki Narodowej. Zorganizowano cztery spotkania poświęcone tej tematyce. Trzy z udziałem ekspertów oraz jedno podsumowujące zagadnienie. Pierwsze z nich prowadziła redaktor naczelna Lustra Biblioteki, dzieląc się z uczestnikami sieci wiedzą w zakresie stosowania nowych technologii w różnego typu bibliotekach, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek szkolnych. Kolejne warsztaty poprowadzili pracownicy Fundacji Legalna Kultura z Warszawy wyjaśniając bibliotekarzom prawne aspekty stosowania prawa autorskiego w praktyce szkolnej. Prowadzący wskazywali w jaki sposób przestrzegać praw autorskich w dydaktyce i w codziennej pracy szkoły oraz zaprezentowali zasoby dydaktyczne dostępne w Internecie, które nauczyciel może wykorzystać w pracy z uczniami. Na zakończenie spotkania zaproszeni eksperci odpowiadali na liczne pytania słuchaczy. Dopełnieniem realizowanego tematu były warsztaty prowadzone przez pracowników Biblioteki Narodowej dotyczące funkcjonowania cyfrowej wypożyczalni międzybibliotecznej – *Academica*, jej zasobów oraz możliwości korzystania z nich przez społeczność szkolną. Duże zainteresowanie zagadnieniem, rosnące możliwości szkół oraz stały rozwój nowych technologii sprawia, że temat ten jest wciąż otwarty i wymaga stałego zaangażowania i uzupełniania wiedzy w tym zakresie.

W 2018 r. sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy powiatu sandomierskiego rozpoczęła swoje działania wokół trzeciego obszaru tematycznego – biblioterapia wsparciem w pracy z dziećmi i młodzieżą. Pierwsze warsztaty poprowadziła gościnnie dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości – Barbara Bakalarz-Kowalska. Zaprezentowana literatura oraz przedstawione propozycje wykorzystania jej w codziennej pracy bibliotekarza wzbudziły duże zainteresowanie tematem i potrzebę kontynuowania zajęć w tym obszarze w kolejnym roku szkolnym.

Bibliotekarze w ramach sieci spotykają się również aby wspólnie pracować nad bieżącymi zadaniami wynikającymi ze zmian podyktowanych reformą edukacji oraz realizacją programów skierowanych do szkół i bibliotek szkolnych. Współpraca z biblioteką pedagogiczną, konsultacje w zakresie przygotowania wniosków i wymiana doświadczeń już w pierwszym roku działania Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa zaowocowały wsparciem finansowym na zakup nowych książek do bibliotek szkolnych powiatu sandomierskiego.

Spotkania bezpośrednie to tylko jeden z elementów współpracy. Bibliotekarze mają możliwość działać również w przestrzeni internetowej, korzystać z opracowanych materiałów, zamieszczać własne materiały, dzielić się dobrymi praktykami, informować o wydarzeniach czytelniczych przygotowanych w szkole. Od dwóch lat z inicjatywy koordynatora grupy w ramach pracy sieci, prowadzona jest międzybiblioteczna wymiana wystaw okolicznościowych. Dzięki tej inicjatywie uczestnicy sieci bez nakładów finansowych mają możliwość zaprezentowania w swoich bibliotekach wystaw przygotowanych przez inne placówki. Udostępnione materiały poszerzają ofertę biblioteki szkolnej skierowaną zarówno do uczniów jak i nauczycieli.

Z roku na rok przybywa uczestników sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli bibliotekarzy szkolnych powiatu sandomierskiego. Jej uczestnicy podkreślają wagę spotkań bezpośrednich, możliwość uzyskania wsparcia eksperckiego i koleżeńkiego oraz dostrzegają fakt, że funkcjonowanie sieci przyczynia się do integracji środowiska nauczycieli bibliotekarzy.

Dzięki takim działaniom, możliwe jest nawiązanie pełniejszej współpracy biblioteki pedagogicznej ze szkołami, lepsze diagnozowanie potrzeb szkół i nauczycieli oraz przygotowanie szerokiej i trafnej oferty wsparcia. Sprawnie działająca sieć współpracy przyczynia się nie tylko do kształtowania pozytywnego wizerunku biblioteki pedagogicznej w środowisku oświatowym, naukowym i lokalnym, ale stanowi również szansę na wzmocnienie roli biblioteki pedagogicznej w procesie kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Historyczne podróże

Dorota Parkita, Małgorzata Laliczyńska
PBW Kielce

Oblicza Niepodległej w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Kielcach

Chyba nie było takiego miasta, szkoły czy instytucji, która nie włączyłaby się w obchody tak ważnej dla nas Polaków rocznicy, jaką obchodzimy w tym roku – 100 rocznicy odzyskania niepodległości. Również Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach włączyła się w kalendarz obchodów w naszym regionie i zorganizowała, bardzo ciekawą naszym zdaniem, wystawę „Oblicza niepodległej Polski 1918-1939”.

Radość z odzyskanej niepodległości, zmiany cywilizacyjne i obyczajowe, sukcesy i porażki w drodze do nowoczesnej Europy tworzyły fascynującą atmosferę tamtych lat. Wystawa bardzo dobrze ją opisuje. Ponad 200 skanów zdjęć i fotografii archiwalnych pokazuje czas odbudowy naszego Państwa. Wraz z krótkimi tekstami przybliżają zwiedzającym m.in. osiągnięcia gospodarcze, techniczne, rozwój komunikacji, szkolnictwa, nauki, prasy, kultury, sportu, a także życie codzienne Polaków w pracy i podczas wypoczynku – turystykę, kurorty i uzdrowiska, modę, konkursy piękności, mniejszości narodowe jak również biedę.

Do stworzenia wystawy jej autorzy Małgorzata Laliczyńska, Dorota Parkita, Elżbieta Woźniczka, Gracjan Bazyl wykorzystali zdjęcia pochodzące z publikacji: *W kurortach przedwojennej Polski. Narty-dancingi-brydż*, Łozińska M., Łoziński J., Warszawa 2012; *W przedwojennej Polsce. Życie codzienne i niecodzienne*, Łozińska M., Łoziński J., Warszawa 2011; *Wypoczynek w II Rzeczypospolitej. Kurorty-rekre-*

acja-zabawa, Gawkowski R., Bielsko-Biała 2014; Warszawa. *Perła Północy*, Barbasiewicz M., Warszawa 2014; *Dwudziestolecie Polski Odrodzonej. Księga Pamiątkowa 1918-1939*, Kraków-Warszawa 1928; kolekcja *Dwudziestolecie Międzywojenne*, Koper S., Warszawa 2013; z czasopism: „Tygodnik Ilustrowany”, „Karta”, „Ilustrowany Kurier Codzienny”, „Wysokie Obcasy”, „Morze”. Dużą część zbiorów stanowią również zdjęcia zasobów internetowych m.in. z Narodowego Archiwum Cyfrowego w Warszawie.

Uroczyste otwarcie wystawy miało miejsce w siedzibie naszej Biblioteki 26 listopada 2018 r., ale zwiedzać można ją być już od początku listopada.

Otwarcu wystawy towarzyszyła prelekcja Edyty Krężotek – pracownika Instytutu Pamięi Narodowej Przystanek Historia w Kielcach. W swoim wystąpieniu pt. „Odrodzona Polska: społeczeństwo, kultura i gospodarka II RP” posługując się bardzo ciekawą prezentacją, nawiązała do wszystkich tematów ujętych na wystawie. Uczniowie klas ósmych szkoły Podstawowej w Piekoszowie i Szkoły Podstawowej Kielce Białogon wraz ze swoimi opiekunami mogli posłuchać i zobaczyć jak Polska po odzyskaniu niepodległości budowała i rozwijała się przez 20 lat we wszystkich dziedzinach: od gospodarki, przemysłu, technologii, poprzez naukę, kulturę i sport do rozrywki, teatru, filmu, prasy i radia.

Wszyscy uczestnicy spotkania zostali oprowadzeni po wystawie, a jej autorzy opowiedzieli o zamieszczonych zdjęciach dodając do siebie ciekawe informacje o czasie pięknym dla Polaków – czasie odradzania się Polski na nowo.

Fot. Dorota Parkita

Fot. Dorota Parkita

Fot. Dorota Parkita

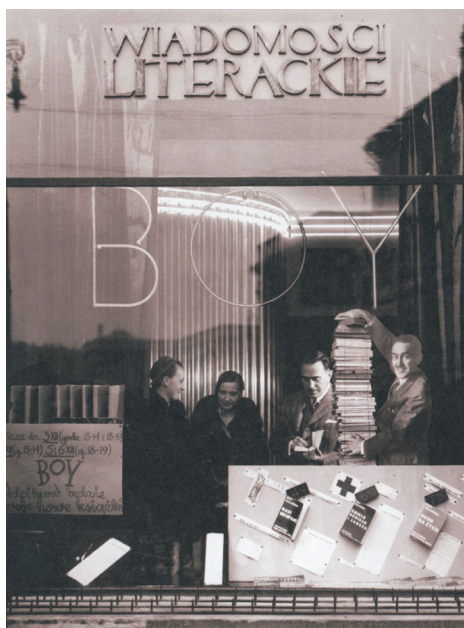

Fot. Dorota Parkita

Biblioteki i wydawnictwa

Fragment wnętrza Biblioteki Jagiellońskiej „Stuba comunis” z wykuszem od ul. Jagiellońskiej i wejściem do Sali Gostkowskiego
Dwudziestolecie Polski odrodzonej. Księga pamiątkowa 1918-1939, Kraków – Warszawa 1928, s. 642

Tadeusz Boy-Żeleński podczas podpisywania swoich książek w lokalu „Wiadomości Literackich” w Warszawie, grudzień 1932 r.

Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 10, Życie codzienne, Warszawa 2013, s. 71

Bieda

*Paczki świąteczne dla biednych dzieci z Annopola i Nowego Bródna, na terenie budowy „Domu Pracy” dla bezrobotnej młodzieży, Warszawa 1936 r.
Narodowe Archiwum Cyfrowe*

*Dzieci z baraków dla bezrobotnych na Żoliborzu
<http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/51,34862,17599600.html?i=1>*

Film

Jan Kiepura podczas wizyty w Stanach Zjednoczonych w otoczeniu aktorek amerykańskich

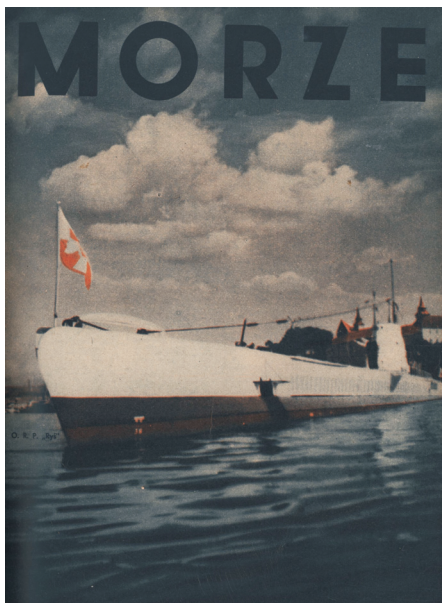
Fotografia wykonana w związku z nakręceniem filmu *Daj mi tę noc*, 1935 r. Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 2, Kino, teatr, kabaret, Warszawa 2013, s. 111

Afisze filmowe przed kinoteatrem Sztuka w Krakowie, około 1930 r.

Łozińska M., Łoziński J., *W przedwojennej Polsce. Życie codzienne i niecodzienne*, Warszawa 2011, s. 159

Flota polska – pod biało-czerwoną banderą

Okręt podwodny ORP Rys
Morze 1938, nr 7 okładka

Statek m/s Wilno
Morze 1927, nr 2 okładka

Gdynia – okno na świat

Gdynia. Załadunek węgla na nadbrzeżu Duńskim

Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne, T. 4, Morze, nasze morze, Warszawa 2013, s. 29

Gdynia. Widok z Kamiennej Góry, lata 20-te XX w.

Kowalczyk M., Biznesplan Gdynia, Karta 2015, nr 82, s. 71

Mniejszości narodowe

Rodzina pochodzenia żydowskiego, zamożna, zasymilowana
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Obóz cygański
<http://www.tabako.pl/2015/03/spuszczna-audiowizualna-jerzego.html>

Organizacje młodzieżowe

*Harczerze konińskiej I Drużyny Gimnazjalnej, Spała
Karta, 2006 nr 49, s. 27*

*Przyjazd zuchów krakowskich z wakacji, wrzesień 1938 r.
Kienzler I., Dwudziestolecie Międzywojenne. T. 42, Organizacje, kluby, stowarzyszenia,
Warszawa 2014, s. 23*

Polka modna, Polka piękna

Moda lata 20.

<http://viva.pl/ludzie/newsy/lata-20-w-modzie-moda-lata-20-co-sie-wtedy-nosilo-113846-r1/>

Wybory Miss Judea (najpiękniejsze Polki pochodzenia żydowskiego) w 1929 r.

<http://warszawa.naszemiasto.pl/artukul/miss-judea-1929-jak-wybrano-zofie-oldak-najpiekniejsza-z,4815531,artgal,t,id,tm.ht>

Polka w pracy

Policjantka Jadwiga Willamowska z Centralnej Służby Śledczej w Łodzi, 1937 r.

<https://krakow.onet.pl/krakow-wystawa-piekna-niepodlegla-w-muzeum-ak/qkek8v5#slajd-5>

Żłobek przyfabryczny, lata 30. Warszawa

http://www.banwar1944.eu/picture.php?id=160&l_id=0

Polki żołnierki, Polki pośtanki

*Olga Stawecka – żołnierz Legionów, Lwów
1919 r.*
<https://krakow.onet.pl/krakow-wystawa-piekna-niepodlegla-w-muzeum-ak/qke-k8v5#slajd-4>

Ochotnicza Legia Kobiet we Lwowie, 1919 r.
<https://aan.gov.pl>

Polscy politycy w życiu prywatnym

Józef Piłsudski z rodziną
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Józef Beck z drugą żoną Jadwigą, która była uważana za najbardziej elegancką kobietę
Europy
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Polska wieś

Majenie wiejskich domów

<http://www.entertheroom.pl/life/7263-byc-kobieta-w-dawnej-polsce-miedzywojnie-2>

Pastuszek. Na wsi dzieci pracowały od najmłodszych lat
http://muzeum.lasochow.pl/dzieci_chlopskie.html#img2

Prasa

Moja Przyjaciółka. Ilustrowany Tygodnik Kobiety, 1939 nr 5

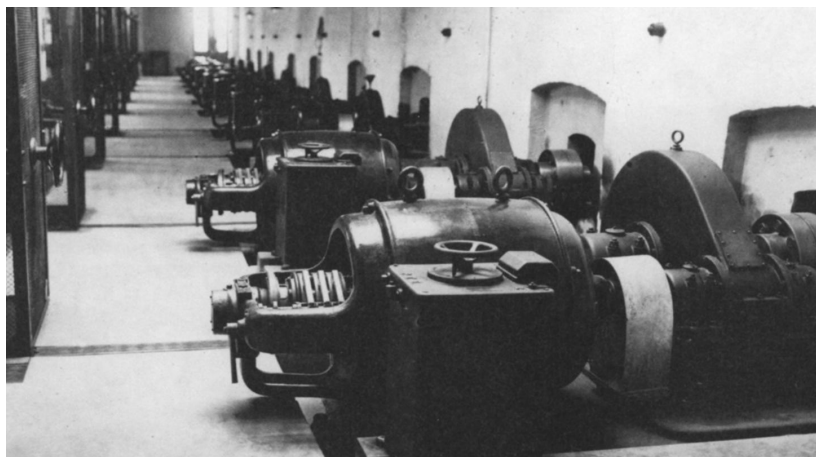
Moje Piśmięko, 1933 nr 46

Przemysł Polski

Rafineria nafty w Dziedzicach

Dziesięciolecie Polski Odrodzonej. Księga Pamiątkowa 1918-1928, Wydawnictwo Ilustrowanego Kuriera Codziennego Kraków-Warszawa, 1928, s. 1034

Zakłady Włókiennicze Widzewska Manufaktura SA w Łodzi

Koper S., Dwudziestolecie Międzywojenne. T. 19, Przemysł i technika, Warszawa 2013, s. 27

Przemysł Polski COP

PZL Mielec Wytwórnia płatowców nr 2

Budowana w latach 1937-1939. W Mielcu produkowano m.in. bombowce PZL 37 „Łoś”
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Huta Stalowa Wola

W hucie produkowano stal szlachetną oraz ciężki sprzęt na potrzeby przemysłu zbrojeniowego. Prezydent Ignacy Mościcki podczas zwiedzania zakładów, czerwiec 1939 r.
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Radio

Rodzina z Karczewa słuchająca radia, 1932 r.
Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 10, Życie codzienne, Warszawa 2013, s. 76

Rozgłośnia Polskiego Radia w Warszawie. Nagrywanie audycji, 1927 r.
Łozińska M., Łoziński J., W przedwojennej Polsce. Życie codzienne i niecodzienne, Warszawa 2011, s. 176

Sport

Janusz Kusociński podczas biegu na 1500 m na Międzynarodowych Lekkoatletycznych Mistrzostwach Warszawy, 1934 r.

Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 15, Sport, Warszawa 2013, s. 121

Halina Konopacka na międzynarodowych zawodach lekkoatletycznych, Warszawa 1930 r. Złota medalistka olimpijska w rzucie dyskiem (Amsterdam 1928 r.)

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Szkolnictwo

Rozpoczęcie roku szkolnego. Gromadki wypoczętych i roześmianych dzieci podejmują na nowo przerwana pracę w czerwcu, wrzesień 1931 r.

Tygodnik Ilustrowany, 1931 nr 35

Drużyna łuczniczek szkolnego koła Sportowego Gimnazjum Żeńskiego w Kielcach, 1927 r.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Teatr, rewia, kabaret

Plakat Kabaretu Qui Pro Quo z 24 maja 1919 r.

Barbasiewicz M., Warszawa. Perła Północy, Warszawa 2014, s. 150

Zespół Teatru Cyrulik Warszawski z wizytą w warszawskiej redakcji „Ilustrowanego Kurjera Codziennego”. Na zdjęciu m.in. Irena Kwiatkowska, Jadwiga Andrzejewska, Stefania Górńska. Z boku stoi samochód z reklamą teatru, sierpień 1935 r.

Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 2, Kino, teatr, kabaret, Warszawa 2013, s. 66

Turystyka i wypoczynek

Plażowiczki w Orłowie Morskim, 1933 r.
Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 4, Morze nasze morze, Warszawa 2013, s. 98

Na przystani żeglarskiej, lata trzydzieste
Gawkowski R., Wypoczynek w II Rzeczypospolitej. Kurorty – rekreacja – zabawa, Bielsko-Biała 2011, s. 34

Uzdrowiska i sanatoria

Państwowy Zakład Zdrojowy w Krynicy Zdrój, 1928 r.

Koper S., Dwudziestolecie międzywojenne. T. 7, Zabawa i odpoczynek, Warszawa 2013, s. 57

Plaża nad Dniestrem w Zaleszczykach

Gawkowski R., Wypoczynek w II Rzeczypospolitej. Kurorty – rekreacja – zabawa, Bielsko-Biała 2011, s. 93

W podróży – rozwój komunikacji

Luxtorpeda na polskich torach
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Otwarcie linii lotniczych Gdynia-Warszawa-Budapeszt-Belgrad i Gdynia-Rzym, 1939 r.
Gawkowski R., Wypoczynek w II Rzeczypospolitej. Kurorty – rekreacja – zabawa, Bielsko-Biała 2011, s. 23

Życie codzienne i niecodzienne

Pani czytająca książkę na podwórku
<https://niepodlegla.gov.pl/aktualnosci/kobieta-nowoczesna-czyli-modairp>

„Wyzwolone” kobiety na plaży, lata 20.
Narodowe Archiwum Cyfrowe

*Nauczyciele bibliotekarzy
Filie PBW Kielce*

100-lecie niepodległości

Wstęp

Jubileuszowy rok 2018 stanowił dobrą okazję do wielu działań, które nawiązywały do odbudowy naszej państwowości po 123 latach zaborów. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach wraz ze swoimi filiami podjęła liczne przedsięwzięcia, których celem było przypomnienie wydarzeń związanych z naszą walką o niepodległość. Wyjątkowość tegorocznych obchodów skłaniała do organizowania zajęć tematycznych dla szkół, wystaw, konkursów oraz innych działań przeznaczonych dla różnych kręgów odbiorców. Przypominając wydarzenia sprzed 100 lat, często nawiązywano do lokalnej historii. Wszystkie te działania w istotny sposób przyczyniły się do godnego, a zarazem atrakcyjnego – głównie dla szkolnych społeczności, przeżywania tego wyjątkowego roku.

Marek Lis

Filia w Busku – Zdroju

W obchody tak ważnej dla naszego kraju rocznicy włączyła się również buska filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, podejmując następujące działania:

- współorganizowano cykl 11 prelekcji, wygłoszonych dla uczniów buskich szkół średnich, w ramach **Festiwalu Nauki**, którego tematem przewodnim było hasło: „Ważne tematy i postacie polskiej nauki w ostatnich stu latach”,
- zorganizowano cykl 7 lekcji o tematyce patriotycznej dla uczniów szkół podstawowych powiatu buskiego, którego motywu przewodnim była „Historia powstania Mazurka Dąbrowskiego i jego rola w kształtowaniu patriotycznych postaw Polaków”,
- dla czytelników odwiedzających bibliotekę przygotowano wystawę o tematyce patriotycznej pt.: „Myśli o Polsce”.

Jednym z trzech działań przygotowanych przez buską bibliotekę na 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości był cykl 11 prelekcji, wygłoszonych w dniach 23-25 października 2018 r., m.in. przez doktorantów i wykładowców uczelni akademickich, w ramach **Festiwalu Nauki**, który buska biblioteka współorganizuje już od wielu lat

*Festiwal Nauki w buskiej bibliotece – prelegent dr Piotr Iwański
Fot. Ewa Tarapata*

z dr. Piotrem Iwańskim. Wśród licznych tematów prelekcji pojawiły się następujące:

- „Jan Pazdur (1909-2001) – nauczyciel i uczonek”, prelegent dr Andrzej Gembalski,
- „Rok 1918 na Kielecczyźnie”, prelegent mgr Antoni Dąbrowski,
- „Postać Ignacego Chrzanowskiego (1866-1940) wzorem naukowca i rzecznika słowa”, referat przygotowała mgr Agnieszka Zięba-Dąbrowska, a w jej imieniu zaprezentował go mgr Antoni Dąbrowski,
- „Organizacja szkolnictwa w Polsce i w Niderlandach”, prelegent dr Zofia Nakielska-Cremers,
- „Stefan Banach – genialny samouk”, prelegent mgr Krzysztof Gwiaździński,
- „Gen. Władysław Anders – żołnierz, polityk, literat...”, prelegent mgr Teresa Romańska-Faściszewska,
- „Ignacy Mościcki – naukowiec, wynalazca, polityk”, referat przygotowała mgr Jolanta Sadkowska, a przedstawiła go mgr Teresa Romańska-Faściszewska,
- „W cieniu światowej i polskiej nauki – ks. prof. dr hab. Włodzimierz Sedlak”, referat mgr Leonarda Kowalskiego przybliżył słuchaczom dr Piotr Iwański,
- „Historia mody polskiej na wesole”, prelegent mgr Bogumił Wtorkiewicz,
- „Funkcjonalność pojęcia prawdy w dydaktyce”, prelegenci dr Michał Kosztolowicz i mgr Grzegorz Dorobek,
- „Dwie szkoły filozoficzne: lwowsko-warszawska i lubelska – charakterystyka poglądów i czołowych postaci”, prelegent dr Piotr Iwański.

Łącznie w wykładach uczestniczyło 305 uczniów z następujących buskich szkół: I Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki, Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Mikołaja Kopernika oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego „Górka” dla Niepełnosprawnych Ruchowo.

Drugim działaniem zorganizowanym w ramach obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości był cykl 7 lekcji o tematyce patriotycznej dla uczniów szkół podstawowych powiatu buskie-

go. Ewa Tarapata, która przeprowadziła wszystkie zajęcia lekcyjne, odwiedziła cztery szkoły: Zespół Placówek Oświatowych w Szańcu, Zespół Placówek Oświatowych w Nizinach, Zespół Placówek Oświatowych w Dobrowodzie oraz Zespół Szkolno-Przedszkolny w Wiślicy. Z kolei jedno spotkanie, dla uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej w Skotnikach Dolnych, odbyło się w siedzibie biblioteki. Łącznie w zajęciach udział wzięło prawie 130 uczniów z 10 klas oraz nauczyciele tych placówek oświatowych. Motywem przewodnim wszystkich spotkań była „Historia powstania Mazurka Dąbrowskiego i jego rola w kształtowaniu patriotycznych postaw Polaków”.

Lekcja o charakterze patriotycznym w Zespole Placówek Oświatowych w Nizinach
Fot. Ewa Tarapata

Przeprowadzone lekcje składały się z dwóch części. Podczas pierwszej części pięciu uczniów, dzięki wykorzystaniu metody inscenizacji, przybrało postać aktorów i prezentowało na podium klasy przedstawienie pt.: „Pieśń spełnionych nadziei” autorstwa Edwarda Wojtuściszyzna. Wysłuchując prezentacji uczniów, reszta klasy poznawała historię powstania *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech* Józefa Wybickiego oraz rolę, jaką ta pieśń odgrywała w kształtowaniu patriotycznych postaw Polaków, walczących o odzyskanie niepodległości. Inscenizacja przybliżyła też uczniom okoliczności w jakich została ona ogłoszona hymnem narodowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast w drugiej części – w trakcie zajęć warsztatowych – uczniowie, pracując z księgozbiorem podręcznym: słownikami, leksykonami i encyklopediami, uczyli się wyszukiwać informacji, odpowiadając na przygotowane dla nich zestawy pytań, dotyczących *Mazurka Dąbrowskiego*. Następnie prezentowali efekty swojej pracy.

Pierwsza z tych lekcji odbyła się 26 kwietnia 2018 r. w Zespole Placówek Oświatowych w Szańcu, na zaproszenie Agnieszki Piaseckiej, nauczyciela historii z tejże placówki. Uczestniczyło w niej 13 uczniów klasy IV.

Lekcja o charakterze patriotycznym w Zespole Placówek Oświatowych w Dobrowodzie
Fot. Marta Skowrońska

Natomiast 20 września 2018 r. buska biblioteka gościła w swoich murach 20 uczniów klas: IV, V i VI z Publicznej Szkoły Podstawowej w Skotnikach Dolnych, którzy przybyli na spotkanie pod opieką Lidii Boksi. Kolejne spotkania miały miejsce 27 września 2018 r. w Zespole Placówek Oświatowych w Nizinach i zostały zorganizowane w ramach współpracy z Niną Wójcik-Skibą, bibliotekarzem szkolnym. Ewa Tarapata przeprowadziła tam dwie lekcje, dla uczniów dwóch klas V. Łącznie w obu spotkaniach udział wzięło 22 piątklasistów. Z kolei 22 października 2018 r. Ewa Tarapata, na zaproszenie pani

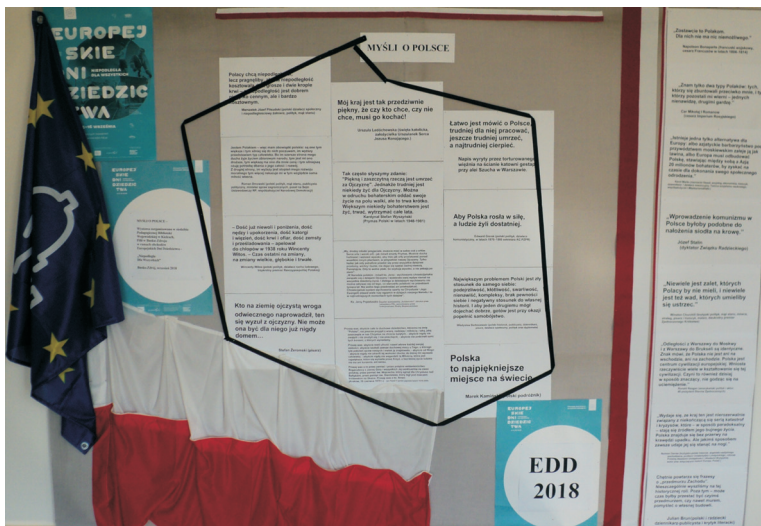
Ewy Gawęł, bibliotekarza szkolnego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Wiślicy przeprowadziła lekcję dla 40 uczniów dwóch klas IV tej szkoły. 24 października 2018 r. zostały przeprowadzone dwie kolejne lekcje w ramach współpracy z Martą Skowrońską, bibliotekarzem szkolnym w Zespole Placówek Oświatowych w Dobrowodzie. W zajęciach uczestniczyło 30 uczniów klasy IV i V tej placówki.

*Lekcja o charakterze patriotycznym w Zespole Placówek Oświatowych w Dobrowodzie
Fot. Marta Skowrońska*

Ostatnim działaniem, przygotowanym w ramach obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości była wystawa, zatytułowana „Myśli o Polsce”, którą opracowała Agnieszka Jasińska. Wystawa ta prezentowała myśli wybitnych Polaków: osób ze świata kultury, historii, nauki i polityki zagranicznej o naszej Ojczyźnie, z różnych punktów widzenia oraz w różnych momentach historii Polski i świata.

Ekspozycja prezentowała m.in. najbardziej znane cytaty z wypowiedzi Marszałka Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa, Stefana Żeromskiego, Urszuli Ledóchowskiej, Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Jerzego Popiełuszki, Papieża Jana Pawła II, podróżnika Marka Kamińskiego, Władysława Bartoszewskiego, a także Edwarda Gierka. Wśród cytatów znalazły się również słowa o Polsce zagranicznych polityków, przywódców, którzy mieli znaczny wpływ na koleje historii naszego narodu w różnych okresach, np. Na-

Wystawa „Myśli o Polsce” prezentowana w buskiej bibliotece
Fot. Ewa Tarapata

poleona Bonaparte, cara Mikołaja I, Karola Marksa, Józefa Stalina, Winstona Churchilla, Ronalda Reagana, Normana Daviesa i Juliana Bruna.

Ewa Tarapata

Filia w Jędrzejowie

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia w Jędrzejowie już w 2017 r. wzięła udział w projekcie edukacyjnym zorganizowanym przez Instytut Pamięci Narodowej, a zatytułowanym: „Patroni Naszych Ulic”.

W ramach projektu zrealizowano cykl zajęć dotyczących patrona ulicy Józefa Piłsudskiego.

Młodzież z Gimnazjum nr 2 w Jędrzejowie wraz z nauczycielami: Beatą Zając oraz Ewą Wydrych obejrzała prezentację multimedialną „Józef Piłsudski (1867-1935) – twórca Legionów, architekt niepodległości i zwycięski wódz wojny polsko – bolszewickiej”. Po zakończeniu zajęć uczniowie z nauczycielami i pracownikiem biblioteki – Jadwigą Sosnowską, dostarczyli publikację wydaną przez IPN, zatytułowaną *Marszałek Józef Piłsudski (1867-1935)*, do mieszkań i instytucji znajdujących się przy ulicy Józefa Piłsudskiego w Jędrzejowie. Podsumowaniem zajęć była kolejna wizyta młodzieży w Bibliotece Pedagogicznej zakończona ułożeniem 1000 elementów puzzli przedstawiających obraz Wojciecha Kossaka „Piłsudski na Kasztance”. Układanie puzzli przysporzyło uczniom dużo radości, było też okazją do utrwalenia wiadomości dotyczących Józefa Piłsudskiego.

Młodzież ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Jędrzejowie wraz z wychowawczynią Małgorzatą Grzesik i pracownikami biblioteki – Bożeną Piątek oraz Marią Jaczyńską-Markiewicz dostarczyli publikację wydaną przez IPN, zatytułowaną *Roman Dmowski (1864-1939)* do mieszkań i instytucji znajdujących się przy ulicy Romana Dmowskiego w Jędrzejowie. Obydwie akcje przybliżyły mieszkańcom Jędrzejowa postaci naszych wielkich bohaterów narodowych.

Czytelnicy biblioteki mogli również oglądać przez cały 2018 r. wystawę zatytułowaną „100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości”. Mottem wystawy były słowa Józefa Piłsudskiego: „Naród, który traci pamięć przestaje być narodem – staje się jedynie zbiorem ludzi czasowo zajmujących dane terytorium”. Wystawa przedstawiała polskie drogi ku niepodległości oraz postać przywódcy walk niepodległościowych, Józefa Piłsudskiego.

Już w kwietniu 2018 r. Biblioteka Pedagogiczna w Jędrzejowie ogłosiła na łamach „Gazety Jędrzejowskiej” i na Facebooku konkurs plastyczny pod hasłem: **100 lat niepodległości**.

Konkurs rozpoczął się 16 kwietnia, a zakończył 8 czerwca 2018 r. Był kolejnym przedsięwzięciem realizowanym w ramach działań edukacyjnych wpisujących się w obchody 100-lecia odzyskania niepodległości. Przedmiotem konkursu było wykonanie pracy plastycznej dowolną techniką w formacie A3.

Celem konkursu było upowszechnianie wiedzy o historii Polski, kształtowanie postawy patriotycznej, doskonalenie technik plastycznych oraz pobudzenie twórczej wyobraźni.

Skierowany był do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych powiatu jędrzejowskiego. Praca plastyczna miała przedstawiać historię lub symbole Polski. Każda osoba biorąca udział w konkursie mogła dostarczyć tylko jedną pracę. Zgłoszenie prac do konkursu było równoznaczne z przekazaniem praw autorskich do nich na rzecz organizatora. Biblioteka zastrzegła sobie prawo do wykorzystania prac biorących udział w konkursie do celów własnych np. do publikacji prac na stronie internetowej. Specjalnie powołana komisja oceniała zgodność wykonania pracy z celem i tematem konkursu, kreatywność, oryginalność, staranność i estetykę wykonania. Uczestnicy mieli zapewniony wgląd do Regulaminu konkursu w siedzibie Biblioteki Pedagogicznej w Jędrzejowie oraz na stronie internetowej <http://www.pbw.kielce.pl>.

Napłynęło 19 prac, z czego 4 nagrodzono i 7 wyróżniono. Laureatami konkursu zostali:

I miejsce – Wiktor Puto SP nr 2 Sędziszów,

II miejsce – Anna Makulska SOSzW Jędrzejów,

III miejsce – równorzędne – Aleksandra Czop SP Podchojny i Zuzanna Gliwińska SP nr 2 Jędrzejów.

Wyróżnienia otrzymali : Jan Domański, Kinga Rokicka, Małgorzata Makulska, Weronika Koszowska, Natalia Koszowska, Szymon Łuszczkiewicz i Julia Kwapisz. Prace konkursowe oceniał Przyjaciel Biblioteki, artysta malarz – Zbigniew Kasprzak, który wręczył laureatom konkursu wykonane własnoręcznie rysunki. Opiekunami uczniów byli nauczyciele: Elżbieta Grabek, Agnieszka Sułek, Ewa Kośmider, Iwona Kaczmarczyk i Marta Gołuzd. Nagrodzone oraz wyróżnione prace zostały wyeksponowane na wystawie w siedzibie biblioteki.

Wręczaniu nagród towarzyszyło spotkanie autorskie z pisarką z Małogoszcza, Anną Błachucką – autorką takich książek jak: *Widok z Kalenicy. Pogwarki z Jarkowy Góry, Ostatni chłop, Świętokrzyskie*

korzeniaki. Pisarka w swoim wykładzie nawiązała do historii Polski oraz zasług naszego regionu w odzyskaniu niepodległości.

9 czerwca bibliotekę odwiedzili zaproszeni seniorzy, którzy otrzymali dyplomy Przyjaciela Biblioteki i upominki oraz obejrzeli film dokumentalny zrealizowany przez IPN, a zatytułowany *Cud nad Wisłą*. Po projekcji filmu uczestnicy spotkania dyskutowali o trudnościach, na jakie napotykali Polacy w walce o wolność.

Nagrody oraz upominki dla uczniów i seniorów ufundowała Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach.

We wrześniu, w ramach **Europejskich Dni Dziedzictwa** przebiegających pod hasłem: „Niepodległa dla wszystkich”, odbyły się kolejne działania związane ze 100-leciem odzyskania niepodległości.

10 września uczniowie wraz z nauczycielką Bożeną Tarach ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Jędrzejowie obejrzeli wystawę „100-lecie Niepodległości” oraz pokaz multimedialny „Józef Piłsudski i jego związki z Jędrzejowem”. Na zakończenie zajęć odgadywali symbole narodowe z gry edukacyjnej zatytułowanej „Znaj Znak”, otrzymanej z IPN.

11 września odbyło się spotkanie z jędrzejowskim artystą plastykiem, Zbigniewem Kasprzakiem, połączone z warsztatami malarskimi. Uczniowie kl. 6 b wykonali prace plastyczne, których tematem był „Niepodległy Jędrzejów”. Dzieci namalowały zabytki Jędrzejowa:

Niepodległy Jędrzejów – warsztaty
Fot. Maria Markiewicz

Ciuchcię Jędrzejowską, Klasztor Cystersów oraz Muzeum Przytkowskich, nad którymi powiewały biało-czerwone flagi.

100. rocznica odzyskania niepodległości była okazją do zapoznania młodzieży z I LO im. Mikołaja Reja w Jędrzejowie z ciekawą biografią Józefa Piłsudskiego. W dniach 2 i 8 października 2018 r. cztery klasy pierwsze wraz z nauczycielką Agnieszką Piwowarską obejrzały pokaz multimedialny zatytułowany „Józef Piłsudski – twórca Legionów, architekt niepodległości i zwycięski wódz wojny polsko-bolszewickiej”, przygotowany przez Jadwigę Sosnowską.

J. Piłsudski – twórca Legionów, architekt niepodległości. Zajęcia w ZSP nr 1
Fot. Maria Markiewicz

Pokaz multimedialny był prezentowany również dla młodzieży Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. ks. St. Konarskiego, Szkoły Podstawowej nr 3 oraz Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Jędrzejowie. W spotkaniach wzięli udział uczniowie z dwóch klas z ZSP nr 1 z opiekunami Aldoną Nawrot oraz Moniką Kowalską, trzech klas ze SP nr 3 z opiekunem Agatą Jaczyńską, oraz 2 grupy uczniów ze SOSzW z opiekunami: Agnieszką Sułek i Ewą Kośmider.

W trakcie zajęć uczniowie dowiedzieli się także, że do dziś w Muzeum im. Przytkowskich w Jędrzejowie przechowywane są przedmioty, których używał Józef Piłsudski podczas wizyt u rodziny Przytkowskich.

Maria Jaczyńska-Markiewicz zaprosiła do naszej biblioteki uczniów ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Marii Grzegorzewskiej w Jędrzejowie. W ramach **Ogólnopolskiego Dnia Głośnego Czytania** dzieci czytały książkę pt. *Co się zdarzyło 100 lat temu?*, w której w ciekawy sposób przedstawione były informacje o wielu naszych zasłużonych postaciach. Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Ignacy Paderewski wykazali się bohaterstwem i mądrością, abyśmy teraz mogli być obywatelami wolnego państwa. Uczniowie kolorowali obrazki związane z wydarzeniami z tamtych lat. Na koniec zajęć obejrzeli wystawy: o Józefie Piłsudskim oraz prace uczniów z konkursu **100 lat niepodległości**.

Co się zdarzyło 100 lat temu? Wizyta uczniów SOSzW
Fot. Jadwiga Sosnowska

Podsumowaniem obchodów stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości w jędrzejowskiej bibliotece była wizyta inspektora Ilony Religi z Delegatury IPN w Kielcach, która odbyła się 29 października 2018 r. Młodzież z I LO im. Mikołaja Reja w Jędrzejowie, z wielkim zainteresowaniem wysłuchała prelekcji „Drogi Odzyskania Niepodległości” oraz obejrzała krótki film dokumentalny na wymieniony temat.

Wizyta p. Ilony Religi z Delegatury IPN w Kielcach – prelekcja dla uczniów I LO w Jędrzejowie

Fot. Maria Markiewicz

Ogółem w konkursach, zajęciach oraz warsztatach organizowanych przez bibliotekę wzięło udział ponad 320 uczniów.

Jadwiga Sosnowska
Bożena Piątek

Filia w Kazimierzy Wielkiej

Przypadająca w bieżącym roku rocznica 100-lecia odzyskania Niepodległości była znakomitą okazją do tego, aby uczcić i przypomnieć mieszkańcom powiatu kazimierskiego związane z tym wydarzenia.

Biblioteka nasza przygotowała wystawę „Jubileusz 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości”, która ukazywała Józefa Piłsudskiego jako twórcę Legionów, naczelnego wodza armii, naczelnika państwa, charyzmatycznego przywódcę, który zjednoczył tysiące ludzi i porwał ich do walki o niepodległość.

Wystawa „Jubileusz 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości”

Fot. Mariola Majchrowska

Tegoroczne obchody **Europejskich Dni Dziedzictwa** odbyły się pod hasłem „Niepodległa dla Wszystkich”. W związku z tym, pracownicy biblioteki w Kazimierzy Wielkiej, w dniu 18 października przygotowali wystawę zdjęć ukazujących miejsca naszego regionu związane z bohaterami walk o niepodległość. Na wystawie pokazano m.in. cmentarz wojenny z I wojny światowej w Czarkowach, na którym znaj-

dużą się groby legionistów poległych w 1915 r. Były również fotografie pomnika Zwycięstwa Legionów Polskich w Czarkowach nad Nidą, pomnika Józefa Piłsudskiego w Opatowcu, mogiły poległych żołnierzy Wojska Polskiego w bitwie pod Ksanami i Kociną oraz pomnika Legionisty, Żołnierza Września 1939 r. i Partyzanta w Ksanach.

Wystawa z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa
Fot. Mariola Majchrowska

W nawiązaniu do wymienionej wystawy, w dniu 18 października odbyło się w naszej bibliotece spotkanie młodzieży z Publicznego Gimnazjum Samorządowego w Kazimierzy Wielkiej, z Andrzejem Bieniasem, regionalistą, historykiem, autorem książek i publikacji o Kazimierzy Wielkiej i okolicznych miejscowościach. Temat wykładu brzmiał „Z Kazimierskiej ziemi do niepodległości”. Prelegent w interesujący sposób przedstawił młodzieży przebieg walk o niepodległość, które miały miejsce w okolicy naszej miejscowości. Przypomniał uczniom ważne wydarzenia z historii Polski: Konstytucję 3 Maja, III rozbiór Polski, Powstanie Listopadowe, Powstanie Styczniowe.

Spotkanie młodzieży Publicznego Gimnazjum Samorządowego w Kazimierzy Wielkiej z regionalistą Andrzejem Bieniasem

Fot. Mariola Majchrowska

Znaczna część wykładu dotyczyła Bitwy pod Raławicami w 1794 r., Bitwy pod Grochowiskami w 1863 r. (pomiędzy Pińczowem a Buskiem), walk pod Czarkowami, gdzie w dniu 23 września 1914 r. miał miejsce bój legionistów Józefa Piłsudskiego z wojskami carskimi. We wrześniu 1914 r. w Opatowcu pojawili się legionści Józefa Piłsudskiego i w okolicach tej miejscowości rozpoczął się szlak bojowy 1. Pułku Piechoty Legionów Polskich, który w tym czasie stoczył kilka potyczek w okolicach Opatowca i Ksan.

Mariola Majchrowska

Filia w Końskich

W roku 100-lecia odzyskania niepodległości pracownicy Filii PBW w Końskich podjęli różnorodne działania dla upamiętnienia tej doniosłej rocznicy.

By ułatwić nauczycielom przygotowanie okolicznościowych uroczystości w szkołach, w czerwcu 2018 r. przygotowano przez pracownika czytelnictwa zestawienie bibliograficzne zatytułowane *Materiały repertuarowe i inscenizacje na odzyskanie niepodległości*. Dla sprawniejszego wyszukiwania w naszych zasobach pozycji związanych z odzyskaniem niepodległości kierownik Filii opracowała bibliografię *Tematyka odzyskania niepodległości w zbiorach PBW Filia Końskie*, w której znalazły się publikacje książkowe, artykuły z czasopism oraz inne publikacje. Obydwie bibliografie były wielokrotnie wykorzystywane przez czytelników.

Zgodnie z wieloletnią tradycją biblioteka uczestniczyła w **Europejskich Dniach Dziedzictwa**, które w tym roku odbywały się pod hasłem: „Niepodległa dla wszystkich”. W ich ramach przeprowadzono zajęcia w Szkole Podstawowej nr 2 w Końskich zatytułowane: „Świt

Oddział piechurów Polskiej Organizacji Wojskowej
Końskie 1917 r.

Źródło: Krzysztof Woźniak. Portal Końskie.org.pl

wolności. Końskie 1914-1918”. Zajęciom towarzyszyła prezentacja multimedialna.

14 września przeprowadzono dalsze trzy lekcje w Szkole Podstawowej nr 2 w Końskich. 20 września odbyły się kolejne zajęcia noszące tytuł „Droga do niepodległości”. Wzięły w nich udział trzy grupy uczniów ostatniej klasy Gimnazjum nr 2 w Końskich.

Przeprowadzono ponadto dwie lekcje w Liceum Ogólnokształcącym nr 2 w Końskich: „Świt wolności. Końskie 1914-1918”. Zajęcia prowadzone w szkołach przybliżyły wydarzenia prowadzące do odzyskania niepodległości, które miały miejsce w naszej miejscowości.

Tablica upamiętniająca koneckich żołnierzy Polskiej Organizacji Wojskowej, która znajduje się na budynku przy ul. Warszawskiej 25

Źródło: Krzysztof Woźniak. Portal Końskie.org.pl

W czytelni biblioteki przeprowadzono zajęcia dla dwóch grup uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 w Końskich zatytułowane „Niepodległa”. Zajęcia uzupełniała prezentacja multimedialna oraz czytanie wierszy związanych z listopadowym świętem.

W pomieszczeniach biblioteki przygotowano także okolicznościowe wystawy związane z datą 11 listopada. W czytelni można było

oglądać wystawę „100 lat odzyskania niepodległości”. Zaprezentowano także książki z naszych zbiorów, nawiązujące do wspomnianej tematyki. Warto dodać, że wymienione wystawy stanowiły uzupełnienie zajęć edukacyjnych prowadzonych w bibliotece.

Elżbieta Fitas

Filia w Opatowie

W roku jubileuszu biblioteka i jej pracownicy brali udział w różnych formach działań, które prowadzono w siedzibie biblioteki oraz poza nią. Ich odbiorcami była młodzież różnych typów szkół oraz osoby dorosłe.

Już w styczniu 2018 r., na zaproszenie dyrekcji Liceum Ogólnokształcącego im. Bartosza Głowackiego w Opatowie biblioteka włączyła się w realizację szkolnego projektu **Wielka Polska – Niepodległa**. Jego celem było zapoznanie uczniów z wartościami patriotycznymi oraz tematyką historyczną związaną z odzyskaniem niepodległości. 31 stycznia 2018 r. kierownik biblioteki wziął udział w szkolnej sesji popularno-naukowej. W jej trakcie wygłosił, do licznie zgromadzonej młodzieży i nauczycieli, prelekcję zatytułowaną „Ślady działań niepodległościowych na ziemi opatowskiej”, której towarzyszyła, przygotowana specjalnie na tę okazję, prezentacja multimedialna. Zaprezentowano w niej pomniki, miejsca pamięci i cmentarze oraz historyczne wydarzenia z nimi związane. W wydarzeniu wzięło udział łącznie około 150 uczestników.

Sesja popularno-naukowa w Liceum im. Bartosza Głowackiego w Opatowie
Fot. Ewa Siwecka

2 lutego 2018 r., na zaproszenie Oddziału PTTK w Sandomierzu kierownik biblioteki, Marek Lis, wziął udział w Ogólnopolskim Zjeździe Przewodników Świętokrzyskich, który odbywał się w tym mieście. Tematyka spotkania nawiązywała m.in. do rocznicy 100-lecia odzyskania niepodległości. W trakcie odbytej, w czasie jego trwania, sesji popularno-naukowej pracownik biblioteki wygłosił, dla kilkuset zgromadzonych uczestników, prelekcję zatytułowaną „Legionowe miejsca pamięci na ziemi sandomierskiej”. Była ona ilustrowana prezentacją multimedialną. Tematyka wystąpienia swoim zakresem obejmowała tereny powiatów opatowskiego, sandomierskiego i staszowskiego. Ściśle nawiązywała do tegorocznej rocznicy. Prelekcja spotkała się z żywym zainteresowaniem uczestników zjazdu.

21 lutego 2018 r. opatowska biblioteka pedagogiczna wzięła udział w przygotowaniu wydarzenia związanego z realizacją projektu „Powiat opatowski na 100-lecie odzyskania przez Polskę Niepodległości”. W siedzibie Powiatowego Centrum Kultury, Turystyki i Rekreacji odbyły się historyczne prelekcje związane z walkami wywoleńczymi w okresie Powstania Styczniowego w Opatowie. Jedną z nich, zatytułowaną „Opatowscy historycy Powstania Styczniowego” wygłosił kierownik biblioteki. Wzięli w niej udział uczniowie opatowskich szkół oraz mieszkańcy miasta.

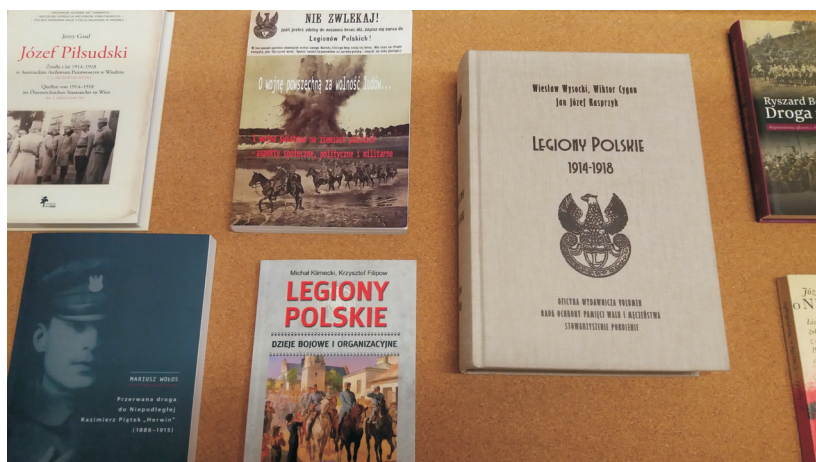
21 maja 2018 r. w Samorządowym Zespole Szkół nr 2 w Opatowie przeprowadzono lekcję dla uczniów klas gimnazjalnych „Nasza mała Ojczyzna – Opatów”, która poświęcona była tegorocznym rocznicom 100-lecia niepodległości oraz 20-lecia powstania województwa świętokrzyskiego. Wzięło w niej udział około 40 uczniów.

25 maja 2018 r. na zaproszenie Stowarzyszenia Na Rzecz Edukacji „Dzieci naszym dobrem”, które prowadzi szkoły w gminie Wojciechowice przeprowadzono lekcję edukacji regionalnej w ramach szkolnego projektu **Ku Niepodległej ...**. Lekcja, której tematem było: „100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. 1918-2018”, odbyła się w Szkole Podstawowej w Wojciechowicach, a wzięli w niej udział także uczniowie i nauczyciele ze szkół w Gierczycach i Stodółkach, w łącznej liczbie około 80. W trakcie lekcji, w której wykorzystano prezentację multimedialną i krótkie fragmenty filmów historycznych *Kościuszko pod Racławicami*, *Popioły*, *Szwadron* i *Polonia Restituta*, zaakcentowano wydarzenia naszych walk o niepodległość, które rozgrywały się na terenie gminy Wojciechowice i w jej pobliżu.

12 czerwca 2018 r. pracownicy biblioteki pedagogicznej wzięli udział w głośnym czytaniu, zorganizowanym wspólnie z biblioteką szkolną Samorządowego Zespołu Szkół nr 2 w Opatowie. Hasło przewodnie brzmiało „Rok 1918 – odzyskanie przez Polskę niepodległości w literaturze”. Czytano m.in. utwory Stefana Żeromskiego oraz fragmenty relacji wspomnieniowych z wydarzeń listopada 1918 r. w Opatowie, udostępnionych ze zbiorów naszej biblioteki.

23 września 2018 r. w Opatowie miała miejsce ogólnopolska konferencja historyczna, poświęcona m.in. jubileuszowi 100-lecia odzyskania niepodległości. W trakcie jej trwania kierownik biblioteki wygłosił wykład zatytułowany „Władysław Gnatowski i jego pamiętnik”, w którym przypomniał wydarzenia związane z historią miasta tuż przed odzyskaniem niepodległości. Materiałem źródłowym był nigdy dotychczas nie publikowany pamiętnik mieszkańca Opatowa, którego kopia znajduje się w naszych zbiorach. W wydarzeniu wzięli udział liczni mieszkańcy Opatowa.

Na początku października 2018 r. w pomieszczeniach biblioteki przygotowano wystawę zatytułowaną „W drodze do Niepodległości”. Zaprezentowano na niej najciekawsze przykłady publikacji związanych z walką Polaków o wolność, które znajdują się w zasobach opatowskiej biblioteki. Wykorzystano również publikacje wypożyczone ze zbiorów prywatnych. Ekspozycja skierowana była do odwiedzających

Fragment wystawy „W drodze do Niepodległości”

Fot. Marek Lis

bibliotekę czytelników, a jej celem było zainteresowanie wspomnianą tematyką.

24 października 2018 r. kierownik biblioteki przeprowadził w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Edwarda Szyłki w Ożarowie dwie lekcje, których tematem była droga do niepodległości na terenie ziemi ożarowskiej. W lekcjach, w których wzięło łącznie udział około 80 uczniów klas licealnych i gimnazjalnych, wykorzystano przygotowaną prezentację multimedialną zatytułowaną „Niepodległość nie powstała znikąd”. Poświęcona ona była udziałowi Ożarowa i jego mieszkańców w procesie odzyskiwania niepodległości. Po zakończeniu zajęć, dla ich uczestników przeprowadzono konkursy, których zwycięzcy otrzymali nagrody książkowe. Wydarzenia te były częścią projektu „Żeby ją cenić – trzeba ją zrozumieć”, realizowanego w Ożarowie dla uczniów gimnazjum i liceum z okazji 100. rocznicy odzyskania niepodległości.

W tym samym dniu, prelekcja o tym samym tytule wygłoszona została dla kilkunastu podopiecznych Domu Dziennego Pobytu „Senior+” w Ożarowie.

Lekcje w Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Edwarda Szyłki w Ożarowie
Fot. Marian Sus

13 listopada 2018 r. w Samorządowym Zespole Szkół nr 1 w Opatowie przeprowadzono lekcję edukacji regionalnej „Nasze drogi do

Niepodległej”, przeznaczoną dla uczniów klas ósmych i nauczycieli szkoły. Wykorzystano w niej specjalnie przygotowaną tematyczną prezentację multimedialną, zawierającą opis wydarzeń, które rozgrywały się w Opatowie w latach zaborów i w momencie odzyskania niepodległości.

W następnych dniach odbyło się kolejnych kilka lekcji nawiązujących do obchodzonej rocznicy, a przeznaczonych m.in. dla młodzieży Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. M. Curie-Skłodowskiej w Ożarowie oraz Zespołu Szkół w Opatowie.

Warto również wspomnieć o kilku publikacjach przygotowanych z okazji rocznicy odzyskania niepodległości, których autorem lub współautorem jest kierownik biblioteki. Należy do nich m. in. artykuł zatytułowany *Niepodległość rozpoczęła się w niedzielę*, opublikowany w Samorządowym Piśmie Społeczno Kulturalnym „Opatów”. Tekst nawiązuje do wydarzeń listopada 1918 r. w Opatowie.

Ukazały się również trzy publikacje książkowe *Niepodległość nie powstała znikąd. Z dziejów ziemi ożarowskiej w latach 1794-1920*

Okolicznościowe publikacje regionalne przygotowane przez pracownika biblioteki
Fot. Marek Lis

(współautor Józef Myjak), *Nasze drogi do Niepodległej. Z dziejów Opatowa w latach niewoli i na progu Niepodległości* oraz *Na skraju Gór Świętokrzyskich. Z wydarzeń Wielkiej Wojny 1914-1915 na ziemi baćkowieckiej. W 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległość*

ści (współautor Wiesław Frejlich). Te okolicznościowe prace przygotowane zostały w porozumieniu z samorządami Ożarowa, Opatowa i gminy Baćkowice.

Marek Lis

Filia w Ostrowcu Świętokrzyskim

W roku wielkiego jubileuszu biblioteka pedagogiczna w Ostrowcu podjęła szereg różnych działań.

W ramach obchodów **Tygodnia Kultury Języka** 9 marca 2018 r. odbyło się rozstrzygnięcie **Konkursu Literackiego na „Wiersz Patriotyczne Ja”**. Celem tego przedsięwzięcia było zachęcenie młodzieży do aktywności twórczej, prezentowanie jej na forum publicznym, a promowanie wartości ponadczasowych, jakimi niewątpliwie jest miłość do ojczyzny doskonale wpisał się także w obchody 100. rocznicy odzyskania niepodległości przez nasz kraj. Konkurs skierowany był do młodzieży szkół podstawowych – ostatnich klas oraz do gimnazjalistów. Prace, które wpłynęły na konkurs zostały ocenione przez jury złożone ze znanych i uznanych ostrowieckich poetów, Krystynę Kozieł i Jarosława Edwarda Gryza. Każda z prac została zakodowana co pozwoliło jury na całkowity obiektywizm w ich ocenie. Analizując utwory młodych twórców jury wzięło pod uwagę formę wiersza, jego zgodność z tematem konkursu. Warunkiem koniecznym konkursu było również to, aby praca nie była wcześniej nigdzie publikowana i nagradzana. Jury, spośród wielu nadesłanych prac nagrodiło trzy. Przyznało również trzy wyróżnienia. Prace:

- Oliwii Skrzatek kl. II – I miejsce,
- Gabrieli Walkiewicz kl. III - II miejsce,
- Julii Raban kl. II – III miejsce,
- Martyny Szczygieł kl. II – wyróżnienie,
- Piotra Sławka kl. III – wyróżnienie,
- Konrada Grunta kl. II – wyróżnienie,

odznaczały się na tle innych oryginalnością, wartością artystyczną oraz językową. Jury uznało, że chociaż wyróżnione utwory to twórczość amatorska, można w nich jednak poczuć pasję tworzenia i chęć dzielenia się z innymi swoimi emocjami. Każdy z autorów miał inny pomysł na wiersz, ale wszyscy dali w nich wyraz umiłowania ojczyzny odczuwanego przez młode pokolenie. Nagrody książkowe i rzeczowe dla zwycięzców i wyróżnionych zostały ufundowane przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką w Kielcach.

Gratulujemy wszystkim nagrodzonym. Gratulujemy wszystkim, którzy wzięli udział w konkursie i zmierzili się poetycko ze współczesnym patriotyzmem. Takie imprezy są niewątpliwie przyczynkiem do

popularyzacji czytelnictwa, w tym przypadku literatury o zabarwieniu patriotycznym.

Poniżej prezentujemy fragment nagrodzonego wiersza, którego autorka zajęła I miejsce w konkursie.

Polsko, Ojczyzno moja...
Zmurszały krzyż przypomina
tragiczne Polaków dzieje:
zabory, powstania, wojny,
zawiłe życia koleje.

Chcę czytać o losach Kolumbów,
oglądać „Listę Schindlera”.
Niech pamięć o tym, co ważne,
w nas – młodych – nie umiera.

To moje „ja” patriotyczne,
na co dzień ukryte głęboko,
każe mi słuchać i krzyżeć,
otwierać serce i oko.

By człowiek się nie pogubił
wśród szaleństw szumnej młodości
i zawsze jak dumni przodkowie
podążał drogą wolności.

*Olivia Skrzatek, klasa II – gimnazjum
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kunowie*

*Uczestnicy Konkursu Literackiego na Wiersz Patriotyczne Ja
Fot. Barbara Pawelec*

Całość wiersza została zaprezentowana na podsumowaniu konkursu przez autorkę.

26 marca 2018 r. ostrowiecka biblioteka wraz z Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, zorganizowała **I Powiatowy Konkurs Poezji i Pieśni Patriotycznej** „Jest takie miejsce, jest taki kraj...”. Podczas występów swój talent recytatorski i wokalny zaprezentowali uczniowie klas siódmych szkół podstawowych i klas drugich oraz trzecich gimnazjów z terenu Ostrowca Św. i ościennych gmin.

Jury w składzie: Małgorzata Szurek – pracownik Biblioteki Pedagogicznej w Ostrowcu Św. oraz Anna Frejlich i Katarzyna Przednowek, przedstawiciele CKZiU, miało niezwykle trudne zadanie, ponieważ poziom był bardzo wysoki i wyrównany, a młodzież z wielkim zaangażowaniem podeszła do wykonywanych utworów.

Laureatami **I Powiatowego Konkursu Pieśni i Poezji Patriotycznej** w kategorii śpiew, zostały:

I miejsce – Gabriela Papaj, uczennica PG nr 1 w Ostrowcu Św., opiekun Irmina Rycąbel,

II miejsce – Krystyna Klepacz, uczennica PG w Szewnie, opiekun Aleksandra Kowalska,

III miejsce – Patrycja Dziwanowska i Julia Miernikiewicz, uczennice PG w Ćmielowie, opiekun Aneta Szczygieł.

Wyróżnienie otrzymała Aleksandra Gołdyn, uczennica PSP w Waśniowie, opiekun Alina Bernat.

W kategorii recytacja:

I miejsce – Patrycja Bis, uczennica PSP w Waśniowie – opiekun Maria Kurek,

II miejsce – Klaudia Gołasa, uczennica PSP w Chmielowie, opiekun Małgorzata Klepacz,

III miejsce – Oliwia Piątek, uczennica PSP w Waśniowie, opiekun Maria Kurek. Wyróżnienie otrzymała Zuzanna Jędyka, uczennica ZSP w Szewnie, opiekun Renata Kwiatkowska.

Zespołowo puchary jury przyznało za I miejsce PSP w Waśniowie, za miejsce II PG w Ćmielowie i za miejsce III PG w Szewnie.

Laureaci I Powiatowego Konkursu Poezji i Pieśni Patriotycznej „Jest takie miejsce, jest taki kraj...”

Fot. Anna Frejlich

9 czerwca 2018 r. w siedzibie biblioteki odbyła się **II Ostrowiecka Noc Bibliotek**. Organizatorami, podobnie jak w roku ubiegłym były trzy biblioteki: Miejska Biblioteka Publiczna, Biblioteka Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości i Biblioteka Pedagogiczna. Hasło **II Ostrowieckiej Nocy Bibliotek** brzmiało: „Niepodległa w bibliotece”. Ofertę skierowaliśmy do młodzieży ze szkół ponadgimnazjalnych. Nawiązując do ulubionej kłaczki Marszałka uczestnicy zostali przywitani słodkim poczęstunkiem – kasztankami. Na początku spotkania młodzież uczestniczyła we flircie z Niepodległą. Kolejną propozycją był quiz literacki „Czy mnie jeszcze pamiętasz?” polegający na odgadywaniu tytułów utworów z przebogatej literatury polskiej. Kulminacją **Nocy Bibliotek** była gra edukacyjna „Droga do niepodległości” polegająca na odwiedzaniu punktów związanych tematycznie z odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Drużyny miały do rozwiązania w jak najkrótszym czasie zadania umysłowe i sprawnościowe. Gra wzbudziła wiele emocji i wyzwoliła w uczestnikach bakcyła zdrowej rywalizacji. Po wyczerpujących zadaniach przyszedł czas na uzupełnienie kalorii. Uczestnicy **Nocy Bibliotek** z uśmiechem, z przymrużeniem oka podeszli do naszych propozycji i świetnie się bawili.

II Ostrowiecka Noc Bibliotek
Fot. Barbara Pawelec

W ramach kolejnej edycji **Europejskich Dni Dziedzictwa**, obchodzonych tym razem pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”, w dniu 14 września 2018 r., Marek Wójcicki, kustosz Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Św. wygłosił wykład zatytułowany „Ostrowiec w latach I wojny światowej (1914-1918)”. W czasie prezentacji multimedialnej zostały zaprezentowane zdjęcia ze zbiorów Muzeum Historyczno-Archeologicznego dotyczące tego okresu historii Ostrowca. Z wykładu uczestnicy dowiedzieli się m.in., że w Ostrowcu 23 czerwca 1915 r. cofające się wojska rosyjskie wysadziły w powietrze obydwie wielkie piece i 4 piece martenowskie, zniszczyły sporą ilość maszyn i urządzeń, niektóre zaś wywoziły. Zniszczono mosty na Kamiennej, zburzeniu uległo 20 budynków w samym Ostrowcu. W latach 1914-1918 Ostrowiec dysponował dwoma szpitalami – Epidemicznym Szpitalem Miejskim oraz szpitalem przyfabrycznym. W wydarzeniu uczestniczyli mieszkańcy Ostrowca Św. oraz licznie przybyli uczniowie: ZS nr 1 (kl. I A, kl. III A), uczniowie ZS nr 2 (kl. I TB, kl. IV TB, kl. IV TG, kl. IV TI) oraz uczniowie z ZDZ w Ostrowcu Św., pod opieką nauczycieli. Zwiedzano również wystawę „Józef Piłsudski

na pomnikach II Rzeczypospolitej”, która została wypożyczona z Muzeum Historii Kielc.

Wykład kustosza Marka Wójcickiego w czasie Europejskich Dni Dziedzictwa
Fot. Justyna Polanowska

Wystawa składała się z 20 plasz. „W okresie międzywojennym Józef Piłsudski był częstym tematem prac podejmowanych przez artystów. Jednak sposób w jaki go przedstawiano z czasem się zmieniał. Jeszcze przed przejściem przez niego władzy wypracowane zostały ogólne kanony przedstawienia jego postaci. W okresie walk legionowych w wizerunkach Piłsudskiego uwypuklana była melancholia, wizjonerstwo zapatrzenie w dal. Po 1920 r. ukazywano go jako zwycięskiego wodza. Przed 1926 r. „samotnik z Sulejówka” przedstawiany był jako zatroskany wódz (zamyślony, zgarbiony, ciężko wsparty na szabli). Po przewrocie majowym powstawały prace, które pokazywały go jako człowieka cierpiącego i jednocześnie zwycięskiego wodza” (cytat z wystawy).

Na przełomie września i października 2018 r. w bibliotece odbywały się także zajęcia lekcyjne podejmujące tematykę patriotyzmu, zatytułowane „Spotkania z Niepodległą”. Podczas zajęć uczniowie poprzez różne formy aktywności twórczej przybliżyli sobie ten okres

Wystawa „Józef Piłsudski na pomnikach II Rzeczypospolitej”
Fot. Justyna Polanowska

historii Polski. Wykorzystywano również wspomnianą już wystawę „Józef Piłsudski na pomnikach II Rzeczypospolitej”, która była dodatkowym elementem zajęć.

Następnie pracowano w grupach z wykorzystaniem mapy Ostrowca Św. Uczniowie zaznaczali miejsca pamięci narodowej w naszym mieście, w tym pomnik J. Piłsudskiego. Wszyscy uczestnicy aktywnie włączyli się w wykonywanie zadań. Na zakończenie zajęć odbywały się warsztaty plastyczne, podczas których uczniowie wykonywali plakaty związane tematycznie ze 100-leciem odzyskania przez Polskę niepodległości. Uczestnicy zajęć otrzymali pamiątkowe nagrody, m.in. śpiewniki pieśni patriotycznych. Była to ciekawa lekcja historii, poprowadzona w sposób atrakcyjny dla młodzieży. W zajęciach uczestniczyli uczniowie z PSP nr 14, kl. VII d i kl. VIII c; PSP nr 5 kl. VIII c, PSP nr 3 kl. V a oraz uczniowie z Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego kl. III ZSZ i kl. II TA.

Również we wrześniu i październiku w bibliotece odbywały się lekcje pod hasłem „Jestem patriotą”. Zajęcia zawierały szereg działań edukacyjno-wychowawczych, mających na celu kształtowanie postaw obywatelsko-patriotycznych oraz realizację najważniejszych założeń,

Uczniowie w czasie zajęć „Spotkania z Niepodległą”
Fot. Małgorzata Golis

m.in. poznania symboli narodowych, zrozumienia ich znaczenia oraz prawidłowych zachowań w trakcie słuchania hymnu Polski. Dzieci powtarzały, jakiej są narodowości, gdzie mieszkają, jakie miasto jest stolicą Polski. Po części teoretycznej odbywały się warsztaty plastyczne, podczas których dzieci dowolną techniką wykonywały godło Polski. Zajęcia prowadziły Barbara Pawelec i Małgorzata Szurek.

W bibliotece przygotowano również okolicznościową wystawę „100 lat niepodległości”, na której można było m. in. zobaczyć plakaty „Droga do niepodległości: kalendarium”, „Co my świętujemy? czyli o co chodzi z tą niepodległością?” oraz „Czyja to zasługa?”. Zaprezentowane zostały również portrety twórców naszej niepodległości: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego, Ignacego Paderewskiego oraz obraz W. Kossaka „Józef Piłsudski na »Kasztance«”. Wystawę przygotowała Justyna Polanowska.

*Barbara Pawelec
Justyna Polanowska
Małgorzata Golis
Małgorzata Szurek*

Filia w Pińczowie

W roku jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości w Bibliotece Pedagogicznej w Pińczowie można było oglądać cykl wystaw ze zbiorów bibliotecznych: książek, czasopism, poradników, plakatów i plansz edukacyjnych prezentujących różne działania, jakie podejmowali Polacy w celu odzyskania niepodległości.

W styczniu mieszkańcy Pińczowa, czytelnicy biblioteki i uczniowie szkół mogli obejrzyć wystawę zatytułowaną „Kultura polska w walce o niepodległość” i zapoznać się z najważniejszymi dziełami polskich twórców, którzy w okresie zaborów nie bali się represji i odważnie tworzyli w języku polskim utwory nawiązujące do chwalebnej historii i nawołujące do zerwania pęt niewoli. Na wystawie prezentowane były postacie i dzieła: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Cypriana Kamila Norwida, Henryka Sienkiewicza, Władysława Reymonta, Zygmunta Krasińskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Bolesława Prusa, Stefana Żeromskiego oraz biografie innych postaci kultury i nauki m.in.: Stanisława Moniuszki, Marii Skłodowskiej-Curie, Ignacego Paderewskiego, Artura Grottgera, Fryderyka Chopina, Jana Matejki, Jana Piotra Norblina.

Materiały ze zbiorów Filii przedstawiające twórców kultury i nauki
Fot. Robert Karpiński

W tym roku obchodziliśmy również 250. rocznicę zawiązania Konfederacji Barskiej. W związku z czym w lutym, w ramach cyklu wystaw dotyczących 100. rocznicy odzyskania niepodległości, w Filii zorganizowana została wystawa zatytułowana „Konfederacja Barska 1768-1772 – 250. rocznica zawiązania”. Konfederacja była pierwszym zbrojnym wystąpieniem szlachty polskiej przeciw ingerencji Rosji w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej.

W marcu naszym czytelnikom zaprezentowaliśmy wystawę „Walka Polaków o Niepodległość – Polskie powstania narodowe”, na której przedstawiliśmy jak Polacy między

rozbiorami u schyłku XVIII w. a rokiem 1918, kilkakrotnie wznecali powstania. Każdorazowo stawali do walki z silniejszym przeciwnikiem i za każdym razem ulegali jego sile, ale nie poddawali się. Przypomnieliśmy te powstania i ludzi, którzy byli inicjatorami wspomnianych powstań lub brali w nich czynny udział. Należeli do nich: Tadeusz Kościuszko, książę Józef Poniatowski, gen. Jan Henryk Dąbrowski i Legiony Polskie, gen. Józef Zajączek i Józef Bem, Henryk Dembiński, Marian Langiewicz, Dezydery Chłapowski, Józef Dowbór-Muśnicki, powstaniec styczniowy Jan Newlin Mazaraki, powstańcy śląscy i Ignacy Jan Paderewski.

Naszą czwartą, z cyklu wystaw, była ekspozycja zatytułowana: „Świątynia Opatrzności Bożej jako wotum narodu za Konstytucję 3 Maja i odzyskaną wolność”.

Fragment ekspozycji dotyczący Świątyni Opatrzności Bożej
Fot. Robert Karpiński

Przedstawiała ona odbiorcom ekspozycji kolejne próby budowy tej świątyni jakie podejmowali Polacy na przestrzeni dziejów aż do 1991 r., w którym sfinalizowano wszystkie podejmowane wcześniej wysiłki. Obecnie świątynia to nie tylko miejsce kultu, ale również wydarzeń, uroczystości o charakterze religijno-patriotycznym, kulturalnym i społecznym.

W maju, w obchodzonym **Tygodniu Bibliotek**, przygotowaliśmy dla naszych czytelników wystawę „Bibliotekarze polscy w pracy o zachowanie polskiej kultury”, przedstawiając rolę bibliotekarzy w zachowaniu dorobku literackiego i kulturalnego Polski. Wyróżniliśmy założycieli bibliotek: braci Józefa i Andrzeja Załuskich, Józefa Ossolińskiego, Edwarda Raczyńskiego, Jana Działyńskiego i bibliografów: Samuela Linde, Joachima Lelewela, braci Karola i Stanisława Estreicherów oraz Gabriela Korbuta.

Z kolei czerwcową wystawą „180. rocznica urodzin Jana Matejki malarza dziejów narodu polskiego” opowiadała o dorobku wielkiego

Wizerunki bibliografów i przykłady ich dzieł ze zbiorów Filii w Pińczowie
Fot. Robert Karpiński

polskiego malarza, który swój talent i umiejętności wykorzystał do wzmocnienia i rozbudzenia świadomości narodowej Polaków.

Na okres wakacyjny przygotowaliśmy wystawę zatytułowaną „20 lat Świętokrzyskie. Turystyka Województwa Świętokrzyskiego”, na której zaprezentowano osiągnięcia województwa świętokrzyskiego jako przykład dobrze rozwijającego się regionu już w wolnej Polsce.

Podobnym przykładem możliwości jakie przyniosła niepodległość jest powstanie w okresie międzywojennym regionalnego czasopisma, które z małymi przerwami istnieje do dzisiaj i nadal porusza tematy ważne dla lokalnej społeczności. Ten fakt udokumentowali

śmy wrześnieją wystawą „Głos Pińczowski. Historia regionalnego czasopisma wydawanego już w wolnej Polsce”.

Współczesne wydania czasopisma „Głosu Pińczowski” ze zbiorów Filii
Fot. Robert Karpiński

W cyklu naszych wystaw chcieliśmy również podkreślić rolę kobiet w walce o niepodległość przedstawiając Polki, które poprzez swoje działania na rzecz wolności wywalczyły prawa wyborcze dla kobiet, co zobrazowaliśmy wystawą pt. „1918 – rokiem Praw Kobiet. 100. rocznica uzyskania praw wyborczych. Polskie kobiety w walce o Niepodległość”.

Wieńczącą cykl 10 wystaw poświęconych 100. rocznicy odzyskania niepodległości była ekspozycja zatytułowana „11 listopada – Święto Niepodległości”, na której przedstawiliśmy postacie, zasłużone w walce o wolność naszej ojczyzny. Pokazaliśmy również, jak w obecnych czasach upamiętnia się osoby i wydarzenia z okresu walki o niepodległość, jak świętujemy kolejne rocznice 11 Listopada i w jaki sposób można przekazywać wiedzę o tych wydarzeniach następnym pokoleniom.

*Fragment wystawy zbiorów Filii związanych ze Świętem Niepodległości
Fot. Robert Karpiński*

Nasze wystawy cieszyły się dużym zainteresowaniem zarówno wśród czytelników Filii, jak i odwiedzających bibliotekę zorganizowanych grup uczniów szkół z naszego regionu, więźniów z Zakładu Karnego w Pińczowie, studentów WSUZ i mieszkańców Pińczowa.

Były także ważnym elementem 18 lekcji bibliotecznych, które przeprowadziliśmy. Dzięki nim uczniowie dowiedzieli się, z jakich źródeł mogą skorzystać, by wzbogacić swoją wiedzę na temat odzyskania niepodległości.

*Maria Burek
Robert Karpiński*

Filia w Sandomierzu

Naród, który nie szanuje swojej przeszłości nie zasługuje na szacunek terażniejszości i nie ma prawa do przyszłości

Józef Piłsudski

Po 123 latach niebytu państwowego, Polska odzyskała niepodległość.

W 2018 r. mija 100 lat od tego wydarzenia. Twórcą niepodległego państwa polskiego i jego naczelnikiem, a także wybitnym mężem stanu oraz pierwszym marszałkiem Polski był Józef Klemens Piłsudski. Jego postać, po II wojnie światowej, przez ponad 40 lat była rzadko i niechętnie przywoływana przez nową władzę ludową. W związku z przypadającą 150. rocznicą urodzin i w uznaniu jego zasług Sejm Polski ogłosił rok 2017 Rokiem Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Józef Piłsudski urodził się 5 grudnia 1867 r. w Żuławie na Litwie. W I Gimnazjum Wileńskim, wraz z bratem Bronisławem, rozpoczął działalność konspiracyjną w organizacjach niepodległościowych. Po ukończeniu szkoły średniej, rozpoczął studia medyczne prowadząc jednocześnie działalność niepodległościową wśród młodzieży w Charkowie. W 1887 r. został aresztowany za współudział w przygotowaniach do zamachu na cara Aleksandra III i z wyrokiem 5 lat zesłany na Sybir. W 1892 r. powrócił do Wilna. Aktywnie działał w różnych organizacjach niepodległościowych.

W 1912 r. został Komendantem Głównym Związku Walki Czynnej (ZWC). Dwa lata później powołał Polską Organizację Wojskową (POW). W 1917 r. objął kierownictwo Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego. Aresztowany przez Niemców więziony był w Magdeburgu.

W listopadzie 1918 r. powrócił do Warszawy, gdzie powierzono mu naczelną władzę nad tworzącym się polskim wojskiem. W 1919 r., na mocy małej konstytucji, objął urząd Naczelnika Państwa, a rok później został mianowany Pierwszym Marszałkiem Polski. W 1920 r. dowodzone przez niego Wojsko Polskie odniosło zwycięstwo w wojnie z bolszewikami. Zmarł 12 maja 1935 r. w Belwederze, a sześć dni później odbyły się uroczystości pogrzebowe na Wawelu.

Na rok przed śmiercią, 18 marca 1934 r., w sandomierskim ratuszu odbyła się nadzwyczajna Rada Miasta, która mając na uwadze zasługi Piłsudskiego dla Niepodległej Polski i stoczone w 1915 r. pod Kozinkiem i Konarami bohaterskie walki Legionów na terenie tutejszego powiatu, nadała Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu tytuł Honorowego Obywatela Sandomierza. Sandomierz był pierwszym miastem, które w ten sposób wyróżniło Józefa Piłsudskiego. W uchwale Rady Miasta znalazł się również zapis o nadaniu imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego bulwarowi nad Wisłą. Jego imię przyjęła szkoła – Męskie Gimnazjum w Sandomierzu (obecnie Ponadgimnazjalny Zespół Szkół Ekonomicznych im. E. Kwiatkowskiego).

Jednym z pierwszych działań zorganizowanych przez bibliotekę pedagogiczną w Sandomierzu, które miało związek ze zbliżającym się 100-leciem odzyskania niepodległości i 150. rocznicą urodzin J. Piłsudskiego, była wystawa poświęcona temu wielkiemu Polakowi i Honorowemu Obywatelowi Sandomierza.

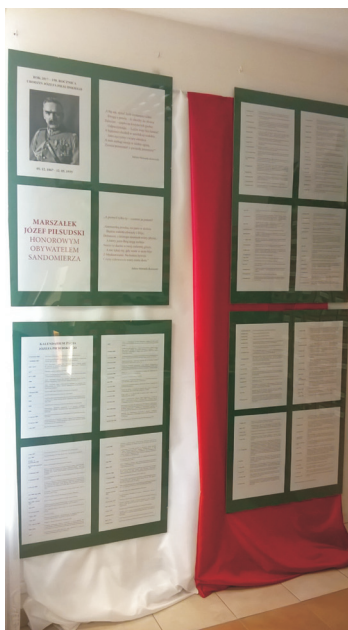

Wystawa „150. rocznica urodzin Marszałka Józefa Piłsudskiego Honorowego Obywatela Sandomierza”
Fot. Renata Jurkiewicz

Wystawa składała się z czterech części. Pierwszą z nich stanowiło obszerne kalendarium życia i działalności Józefa Piłsudskiego, druga obejmowała książki ze zbiorów własnych biblioteki. Wśród licznych pozycji biograficznych o Piłsudskim, znalazły się również pamiętniki i wspomnienia. Niewątpliwie do cennych dzieł należą *Pisma zebrane* – dziesięciotomowy zbiór pełnej, opublikowanej spuścizny piśmienniczej Józefa Piłsudskiego, wydany po raz pierwszy w latach 1937-1938 przez Instytut Józefa Piłsudskiego. W tomach zachowany został układ chronologiczny pism. W pierwszym tomie znajduje się np. „Podanie o przyjęcie na Uniwersytet w Charkowie” Józefa Piłsudskiego z 23 lipca 1885 r.

W tomie drugim „Walka rewolucyjna w zaborze rosyjskim”. W tomie czwartym „Przemówienie do złączonych w kompanię kadrową oddziałów związków i drużyn strzeleckich 3 sierpnia 1914 r. w »Oleandrach« w Krakowie” i wspomnienia „Moje pierwsze boje” pisane w czasie, gdy Józef Piłsudski osadzony był w twierdzy w Magdeburgu. Tom piąty stanowią przemówienia, wywiady, rozkazy, listy z okresu od 10 listopada 1918 r. do 14 grudnia 1922 r. Tom szósty i siódmy zajmuje „Rok 1920”, uzupełniony wspomnieniem Michała Tuchaczewskiego „Pochód za Wisłę”. Końcowe tomy to okres przewrotu majowego, aż do śmierci Józefa Piłsudskiego 12 maja 1935 r. Dziesiąty tom stanowią uzupełnienia i skorowidze.

Na trzecią część wystawy złożyły się wybrane artykuły o Józefie Piłsudskim zamieszczone na łamach czasopism, m. in. „Mówią Wieki”, „Biblioteka w Szkole”, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, które znajdują się w zbiorach biblioteki.

Wystawa „150. rocznica urodzin Marszałka Józefa Piłsudskiego Honorowego Obywatela Sandomierza”
Fot. Renata Jurkiewicz

Ostatnią, czwartą część zajmowały 3 unikatowe, niepublikowane zdjęcia pochodzące ze zbiorów prywatnych sandomierskiego regionalisty Zbigniewa Puławskiego. Na pierwszym, z lat międzywojennych, widniał budynek ośmioletniego Gimnazjum Męskiego im. Józefa Piłsudskiego w Sandomierzu. Drugie zdjęcie prezentowało ostatnich abiturientów tego gimnazjum z 1938 r. Ostatnie zdjęcie wykonano w roku śmierci Józefa Piłsudskiego lub w 1936 r., w pierwszą rocznicę jego śmierci. Przedstawia ono wartę honorową przy popiersiu Marszałka przed sandomierskim ratuszem. Wystawa cieszyła się dużym zainteresowaniem oglądających i trwała od 5 grudnia 2017 r. do 18 marca 2018 r.

W kwietniu 2018 r. w czytelni biblioteki można było oglądać wystawę poświęconą Zofii Moraczewskiej. Przygotowały ją uczennice Szkoły Podstawowej w Sandomierzu, w ramach pro-

jektu edukacyjnego Kancelarii Sejmu „Sejm Dzieci i Młodzieży”. W nawiązaniu do 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, temat XXIV sesji Sejmu odnosił się do tego okresu i dotyczył „Posłów pierwszego Sejmu Niepodległej”. Zadaniem uczniów było cofnięcie się do roku 1919 r., wybór posła lub posłanki do Sejmu Ustawodawczego lub Sejmu I kadencji oraz przygotowanie kampanii wyborczej z uwzględnieniem środków przekazu dostępnych w latach 1919-1922.

Zofia Moraczewska była polską działaczką społeczną, politykiem lewicy, posłanką na Sejm Ustawodawczy oraz Sejm III kadencji w II RP, a także żoną Jędrzeja Moraczewskiego. Z jej inicjatywy powstały organizacje „Związek Kobiet” i „Praca”, szerzące idee niepodległościowe i socjalistyczne. Tworzyła „Ligę Kobiet Polskich”, pracowała w Związku Sanitariuszek, w redakcji „Głosu Kobiet, organu Wydziału Kobiecego PPS w Warszawie”. W styczniu 1919 r. została wybrana z listy nr 1 w krakowskim okręgu wyborczym i weszła w skład Sejmu. Występowała przeciw dyskryminacji kobiet. Była jedyną kobietą zasiadającą w klubie Związku Polskich Posłów Socjalistycznych.

Oryginalnie przygotowana wystawa, na której znalazły się fotografie, biografia, programy wyborcze, cytaty wzbogacała wiedzę z zakresu historii polskiego parlamentaryzmu w czasach II RP i zachęcała do działań na rzecz lokalnej społeczności.

W ramach **26. Europejskich Dni Dziedzictwa** odbywających się pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”, w bibliotece miał miejsce

Wykład i prezentacja Edyty Krężotek „Od niepodległości do niepodległości” z okazji 26. Europejskich Dni Dziedzictwa

Fot. Renata Jurkiewicz

wykład i prezentacja dla uczniów liceum p. Edyty Krężolek, pracownika Biura Edukacji Publicznej IPN zatytułowany „Od niepodległości do niepodległości”. Wykład dotyczył najtrudniejszych okresów w dziejach państwa i narodu polskiego, czyli czasów rozbiorów, powstań, odzyskania niepodległości w 1918 r. i ponownego odzyskania w 1989 r.

Po ostatecznym rozbiorze Polski, politycy trzech mocarstw sądzili, że naród polski ulegnie likwidacji. Duch narodu jednak nigdy nie zginął i przez całą porozbiorową epokę hasło „Wolność – Całość – Niepodległość” wyznaczało kierunek działania ugrupowaniom patriotycznym i niepodległościowym. Odzyskanie niepodległości w 1918 r. poparte było czynem legionowym. Niezwykle trudnym zadaniem było tworzenie państwowości na terenach trzech zaborów i walka o granice. Po wybuchu II wojny światowej Polacy walczyli w obronie Rzeczypospolitej na wszystkich frontach, utworzyli Polskie Państwo Podziemne i Armię Krajową – największą podziemną armię Europy. Po zakończeniu wojny, rozpoczęła się walka z komunistycznym totalitaryzmem znaczonej strajkami i powstaniem „Solidarności”. Upagnioną niepodległość Polska odzyskała w 1989 r. a wraz z nią inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej.

Wykład zamykał film *Niezwycześni* zrealizowany przez IPN. W czytelni można było oglądać wystawę książek o tematyce niepodległościowej ze zbiorów własnych biblioteki.

Wystawa „Sandomierz 1918”
Fot. Renata Jurkiewicz

14 września 2018 r. w bibliotece została otwarta wystawa „Sandomierz 1918” prezentująca widoki sandomierskich zabytków m.in. Zamek, Spichlerz, Dom Długosza, Bramę Opatowską, Ratusz, Katedrę, Wąwóz królowej Jadwigi oraz liczne kościoły. Autorami prac byli Józef Pietraszewski i Bolesław Polankiewicz.

Józef Pietraszewski (1885-1965) był znanym sandomierskim architektem i działaczem w dziedzinie krajoznawstwa. Wspólnie z ks. Andrzejem Wyrzykowskim i Aleksandrem Patkowskim w 1917 r. wznowili działalność sandomierskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Aby pozyskać fundusze dla PTK, Pietraszewski przygotował serię pocztówek fotograficznych z widokami Sandomierza, przewodniki po Sandomierzu i okolicy, m. in. *Ilustrowany przewodnik po Sandomierzu i okolicy z planem miasta oraz Sandomierz. Przewodnik po mieście, Sandomierz i okolice*. Pisał liczne artykuły dotyczące Sandomierza, które publikował w „Ziemi”, „Orlim Locie” i prasie lokalnej. Był wydawcą i redaktorem „Ziemi Sandomierskiej”. Jego autorstwa są rysunki wydane w tece *Sandomierz. 10 widoków piórkowych i Widoki Sandomierza. Sandomierz 1918*.

Do tych rysunków serię litografii wykonał Bolesław Polankiewicz (1879-1935) malarz i litograf, uczeń Wojciecha Gersona, długoletni kierownik malarni w fabryce porcelany w Ćmielowie i wytwórni fajansu w Chodzieży. Bolesław Polankiewicz malował kobaltem pejzaże oraz tworzył projekty dekoracji oparte na stylistyce polskiej sztuki ludowej. Jego autorstwa była oryginalna szachownica z kompletem figurek ofiarowana Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu, a także portret orędownika niepodległości Polski prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki Thomasa Woodrowa Wilsona, namalowany na fajansowym wazonie z okazji odsłonięcia pomnika prezydenta w Poznaniu w 1931 r.

Widoki Sandomierza Józefa Pietraszewskiego i Bolesława Polankiewicza znajdujące się na wystawie pozwalają docenić warsztat obu artystów. Stanowiły także swoistą dokumentację najciekawszych obiektów zabytkowych, ukazując zmiany, jakie nastąpiły w nich w ciągu ostatnich stu lat.

11 Listopada 2018 r., w czytelni biblioteki, została otwarta wystawa prezentująca najważniejsze postacie walki o wolną Polskę. Dużych rozmiarów plansze przedstawiały mężów stanu: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wojciecha Korfantego, Wincentego Witosa,

Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego. Zdjęcia opatrzone były biogramami. Dopełnieniem wystawy była prezentacja książek biograficznych, a także pisma, wspomnienia i listy wyżej wymienionych.

Renata Jurkiewicz

Filia w Staszowie

Obecny rok, to obchody szczególnego jubileuszu w naszej najnowszej historii, 100-lecia odzyskania niepodległości. Pamięć o tamtych minionych latach jest ważna, dlatego też i my przykładamy wielką wagę do obchodzenia tej rocznicy organizując wiele działań upamiętniających to wydarzenie.

Przy okazji tegorocznej **26. Edycji Europejskich Dni Dziedzictwa** zorganizowaliśmy wystawę publikacji i zdjęć poświęconych odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Wystawa prezentowana była w naszej bibliotece od 10 do 24 września. Nosiła tytuł: „100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości”. Ekspozycja cieszyła się dużym zainteresowaniem czytelników odwiedzających bibliotekę, jak również grup zorganizowanych ze szkół.

Przeprowadziliśmy także cykl lekcji patriotycznych, pod wspólnym hasłem: „Polskie symbole narodowe”. Zajęcia te miały na celu zapoznanie uczniów z symbolami narodowymi, uświadomienie im jaką rolę odgrywa ojczyzna w życiu każdego człowieka oraz kształtowanie po-

Lekcja „Polskie symbole narodowe”
Fot. Ewa Basińska

staw patriotycznych wśród najmłodszych. Zajęcia odbyły się w następujących placówkach:

- 27 kwietnia 2018 r. w klasie I i II a Szkoły Podstawowej nr 1 w Staszowie,
- 10 maja 2018 r. w klasie I, II a i II b Szkoły Podstawowej w Rytwianach oraz
- 16 października 2018 r. w klasie I Szkoły Podstawowej w Czajkowie.

5 lipca 2018 r. na spotkanie z podopiecznymi Domu Pomocy Społecznej w Pęcławicach Górnych zaprosiliśmy staszowskiego regionalistę Józefa Żaka. Tematem spotkania były „Wojenne historie...”, które w ciekawy sposób zostały przybliżone przez prelegenta. Wybraliśmy Pęcławice Górne, ponieważ z tym miejscem wiąże się historia naszych walk o niepodległość. Obok wspomnianego Domu Pomocy Społecznej znajduje się pamiątkowy kamień z okolicznościową tablicą, która informuje, że w tym miejscu, w maju 1915 r. był szpital polowy I Brygady Legionów. To właśnie w nim zmarł kpt. Kazimierz „Herwin” Piątek, legenda Legionów J. Piłsudskiego.

„Wojenne historie...” – spotkanie z regionalistą Józefem Żakiem
Fot. Ewelina Raczyńska

W październiku i listopadzie zorganizowaliśmy również **Konkurs plastyczny „Nasza Ojczyzna w Twoich oczach”**. Konkurs skiero-

wany był do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Głównym jego celem było uczczenie 100. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Konkurs miał również na celu pobudzać i rozwijać wyobraźnię plastyczną dzieci, a także promować postawy patriotyczne. Napłynęło wiele ciekawych prac, wykonanych różnymi technikami plastycznymi. Po ogłoszeniu wyników zorganizowana została ich pokonkursowa wystawa. Za najciekawsze prace uczniowie otrzymali nagrody ufundowane przez dyrekcję Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

Wystawa „Kobiety Mocy”

Fot. Monika Stemplewska

Rok 2018 to rok wyjątkowy – w tym roku mija również 100 lat od kiedy Polki uzyskały prawa wyborcze. Z tej właśnie okazji zorganizowaliśmy wystawę „Kobiety Mocy”. Składała się ona z plasz poświęconych Polkom, które mają szczególne miejsce w naszej historii. Wystawa została wypożyczona z Gminnego Ośrodka Kultury w Bogorii. Dostępna była w naszej placówce przez miesiąc listopad 2018 r.

Monika Stemplewska

Filia w Włoszczowie

Nasza filia włączyła się w obchody 100. rocznicy odzyskania niepodległości, traktując je jako okazję do wspólnego okazywania radości z życia w niepodległym kraju. Zaplanowano wiele różnorodnych działań dla uczczenia tak ważnej daty. Pozwoliło nam to na szerokie wyjścia do czytelnika poprzez wystawy, prelekcje multimedialne oraz tworzenie zestawień bibliograficznych.

Zorganizowaliśmy wystawę pt. „150. rocznica urodzin Józefa Piłsudskiego”, przygotowaną przez Sylwię Balsam. Ten wybitny polityk urodził się 5 grudnia 1867 r. w Zułowie na Wileńszczyźnie. Był jednym z przywódców PPS, dowódcą I Brygady Legionów, naczelnikiem państwa, pierwszym marszałkiem Polski. Po przewrocie majowym dwukrotnie pełnił funkcję premiera Polski. Zmarł 12 maja 1935 r. w Warszawie. Pochowany został na Wawelu w krypcie św. Leonarda, a jego serce spoczęło w grobie matki, w Wilnie na cmentarzu Na Rossie. Wystawa przedstawia Józefa Piłsudskiego jako wodza i polityka. Prezentuje również fotografie marszałka z prywatnego życia. Oglądać ją

Lekcja multimedialna „Z Krakowa do Kielc szlakiem I Kadrowej”, przygotowana przez Justynę Kowalską

Fot. Anna Szczecińska

można było do końca grudnia 2017 r. W dniu otwarcia wystawy było 25 osób.

Kolejna wystawa była zatytułowana: „Święto Konstytucji 3 Maja”. Zorganizowana została przez S. Balsam, a można było ją oglądać do końca wakacji 2018 r. Konstytucja 3 Maja, uchwalona przez Sejm Czteroletni 3 maja 1791 r., regulowała ustrój prawny Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Powszechnie przyjmuje się, że Konstytucja 3 Maja była pierwszą w Europie i drugą na świecie (po amerykańskiej z 1787 r.) nowoczesną, spisaną konstytucją. Autorami Konstytucji byli król Stanisław August Poniatowski, Ignacy Potocki, Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic i Stanisław Małachowski. Twórcy określili ją jako „ostatnią wolę i testament gasnącej Ojczyzny”. Konstytucja zmieniła ustrój państwa na monarchię dziedziczną, ograniczyła znacząco demokrację szlachecką, wprowadziła polityczne zrównanie mieszczan i szlachty oraz stawiała chłopów pod ochroną państwa. Formalnie zniósła liberum veto.

W związku z 100. rocznicą niepodległości S. Balsam opracowała także materiały repertuarowe: *11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości: scenariusze imprez szkolnych*. Wszystkie zawarte w nim scenariusze uroczystości pochodzą ze zbiorów naszej biblioteki. W swoim założeniu materiały te mają stanowić pomoc dla nauczycieli

Wystawa „Szlakiem I Kadrowej”, przygotowana przez Justynę Kowalską
Fot. Anna Szczecińska

szkół w przygotowaniu ciekawych lekcji o patriotyzmie i być inspiracją do kreatywnego i radosnego obchodzenia rocznicy jednego z najważniejszych polskich świąt narodowych.

Powiat włoszczowski włączył się także w tegoroczne obchody **26. Edycji Europejskich Dni Dziedzictwa**, które odbywały się w dniach 8-9 i 15-16 września 2018 r. pod hasłem „Niepodległa dla wszystkich”. Uczestniczyła w nich również biblioteka we Włoszczowie. Justyna Kowalska przygotowała wystawę „Szlakiem I Kompanii Kadrowej” oraz lekcje połączone z pokazem multimedialnym, zatytułowane „Z Krakowa do Kielc – szlakiem I Kompanii Kadrowej”, na które zapraszano nauczycieli i uczniów. W trakcie zajęć przedstawiano zarówno historię utworzenia I Kompanii Kadrowej, jak i wszystkie wydarzenia, które sprawiły, że na przełomie sierpnia i września 1914 r. Kielce stały się „stolicą” odradzającej się Rzeczypospolitej i nazwane zostały „Miastem Legionów”. Nie zabrakło również fotografii Włoszczowy z lat 1914-1918 i opowieści o inicjatywie włoszczowian z 1935 r. na upamiętnienie postaci Józefa Piłsudskiego. Łącznie przeprowadzono 17 lekcji.

Z okazji 100-lecia niepodległej, S. Balsam przygotowała i przeprowadziła lekcje, połączone z pokazami multimedialnymi, zatytułowane „Józef Piłsudski (1867-1935) i jego rola w odzyskaniu niepodległości”. Przedsta-

Lekcja multimedialna „Józef Piłsudski i jego rola w odzyskaniu niepodległości”, przygotowana przez Sylwię Balsam
Fot. Anna Szczecińska

wiono jaką drogę odbył J. Piłsudski z Zułowa, przez syberyjskie zesłanie, ruch socjalistyczny, Legiony, Magdeburg, Belweder, Sulejówek i znowu Belweder, aż do królewskich grobów na Wawelu. Pokazano jak wielką był indywidualnością i jak duże odcisnął piętno w historii Polski, przez co za życia stał się owianym legendą. Po dziś dzień jest symbolem odrodzenia Polski po latach zaborów. Łącznie w miesiącu październiku na powyższy temat przeprowadzono 9 lekcji.

Sylvia Balsam

Agnieszka Jasińska
PBW Kielce, Filia Busko-Zdrój

O miłości i szacunku do Ojczyzny czyli formy pracy biblioteki pedagogicznej w Busku-Zdroju na rzecz kształtowania postaw patriotycznych dzieci i młodzieży

Zawsze takie rzeczypospolite będą, jakie ich młodzieży chowanie
Nadto przekonany jestem, że tylko edukacja publiczna zgodnych
i dobrych robi obywateli...¹

*Jan Zamojski (1542-1605)
polski polityk, mąż stanu, kanclerz wielki koronny
i hetman wielki koronny,
doradca Zygmunta Augusta i Stefana Batorego*

Według definicji, jaką podaje *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego* pod red. Stanisława Dubisza, patriotyzm (z fr. patriotisme) to „miłość do ojczyzny, własnego narodu połączona z gotowością ponoszenia dla nich ofiar”². Natomiast patriotyzm lokalny to „przywiązanie do miejsca (miejscowości lub regionu), z którego się pochodzi, lub w którym się mieszka”³. Kolejna definicja przedstawia patriotyzm jako postawę społeczno-polityczną i formę ideologii, łączącą przywiązanie do własnej ojczyzny oraz poświęcenie dla własnego narodu – z szacun-

¹ S. Staszic, *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego*, Wrocław, Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1951, s. 5.

² *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*. T. 3, P-Ś, pod red. Stanisława Dubisza, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2003, s. 74.

³ Tamże.

kiem dla innych narodów i poszanowaniem ich suwerennych praw⁴. Te wartości powinny być wpajane dzieciom i młodzieży od najmłodszych lat i kształtowane zarówno w ich rodzinnym domu jak i w szkole oraz środowisku wychowawczym. Rodzinne tradycje i pamięć o swoich przodkach przekazywane przez dziadków i rodziców to najlepsze „domowe” lekcje patriotyzmu poparte dodatkowo historiami własnych przodków. Wiadomości zdobywane na lekcjach w procesie edukacji szkolnej, to nauka historii własnego kraju, wreszcie patriotyzm obecny w życiu społecznym i kulturalnym naszego społeczeństwa, to nauki, które sprawiają, że młody człowiek wie kim jest, ma poczucie przynależności narodowej i kulturowej, ma szacunek do własnej ojczyzny, jej symboli narodowych oraz historii swojego kraju. Nauka historii i szacunku do własnego kraju powinna być połączona jednocześnie z nauką tolerancji dla innych kultur i tradycji. Treści patriotyczne przekazywane są w szkole przede wszystkim na lekcjach historii, ale także języka polskiego, wiedzy o kulturze czy religii.

Są one przekazywane młodym ludziom na różnego rodzaju odczytach, apelach, akademiach szkolnych. Nie należy zapominać, że doskonałym miejscem, w którym młodzież może pogłębić swoją wiedzę, jest także biblioteka, nie tylko szkolna, ale również publiczna i pedagogiczna. Ta ostatnia ma obowiązek wspomagać nauczyciela w procesie edukacji oraz ucznia w jego nauce, w tym także wychowania patriotycznego.

Buska filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach od lat podejmuje szereg działań, mających na celu podnoszenie świadomości narodowej, przybliżanie sylwetek i działalności bohaterów nie tylko narodowych, ale także tych działających na terenie „małych ojczyzn” na niwie kultury, sztuki i nauki.

Działania podejmowane przez buską bibliotekę pedagogiczną mają różnorodną formę. Są to wystawy, spotkania autorskie, seminaria, lekcje biblioteczne. Biblioteka włącza się w realizację projektów edukacyjnych, a nauczyciele-bibliotekarze sporządzają na zamówienia nauczycieli przedmiotów zestawienia bibliograficzne oraz sprowadzają w ramach usługi „wypożyczenia międzybiblioteczne” literaturę dla młodzieży, biorącej udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych z historii i języka polskiego.

⁴ *Słownik wyrazów obcych*, red. nauk. Jan Tokarski, Warszawa, PWN, 1977, s. 558.

Odbiorcami wszystkich tych działań jest młodzież szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, jak również uczniowie klas młodszych szkół podstawowych, harcerze z buskiego hufca Związku Harcerstwa Polskiego oraz mieszkańcy Buska-Zdroju.

Projekt edukacyjny „Patroni Naszych Ulic”

Najciekawszym przedsięwzięciem podjętym i kontynuowanym przez Bibliotekę Pedagogiczną w Busku-Zdroju od 2015 r., jest projekt edukacyjny Instytutu Pamięci Narodowej pod nazwą **Patroni Naszych Ulic**. Projekt ten przedstawiony w Ofercie edukacyjnej Biura Edukacji Publicznej IPN w 2015 r., polega na pozyskiwaniu, a następnie kolportażu broszur, poświęconych wybranym postaciom historycznym, które są patronami ulic i osiedli. Broszury starannie opracowane, bogate w materiały fotograficzne w ciekawy sposób przybliżają sylwetki osób, ich działalność patriotyczną i polityczną, która na trwałe zapisała się i wpłynęła na przebieg historii Polski. Do buskiej biblioteki sprowadzono broszury, dotyczące postaci zasłużonych dla naszego kraju i będących jednocześnie patronami ulic i osiedli naszego miasta:

- Marszałka Józefa Piłsudskiego (545 egzemplarzy),
- Generała Władysława Andersa (510 egzemplarzy),
- Romana Dmowskiego (15 egzemplarzy),
- Wincentego Witosa (70 egzemplarzy),
- Rotmistrza Witolda Pileckiego (5 egzemplarzy),
- Kardynała Stefana Wyszyńskiego (20 egzemplarzy),
- Janusza Korczaka (45 egzemplarzy).

Przed kolportażem broszury zostały ostemplowane pieczętą firmową biblioteki, co dodatkowo było promocją naszej placówki wśród mieszkańców Buska-Zdroju. Do roznoszenia broszur biblioteka zaprosiła harcerzy z buskiego hufca Związku Harcerstwa Polskiego (harcerze rozprowadzili broszury do skrzynek pocztowych mieszkańców osiedli Józefa Piłsudskiego i Władysława Andersa), podopiecznych Klubu Młodzieżowego „Wolna Strefa” w Busku-Zdroju (młodzież udała się z wydawnictwami do mieszkańców ulicy Kardynała Stefana Wyszyńskiego), przyjaciół biblioteki (w ramach wspólnej wędrówki rozłożono broszury do skrzynek na ulicach Wincentego Witosa i Romana Dmowskiego). Koordynująca akcję buska biblioteka pedagogiczna starała się, aby terminy rozprowadzania poszczególnych wydawnictw

były bliskie rocznicom wydarzeń historycznych. Miało to przypominać mieszkańcom o tych rocznicach. Kolportaż wydawnictw o Marszałku Józefie Piłsudskim zamykał buskie obchody Święta Niepodległości w 2015 r. W następnym roku w ten sam sposób mieszkańcom osiedla Generała Andersa została przypomniana 72 rocznica Bitwy pod Monte Cassino, w której generał był postacią bardzo zasłużoną. Rozprowadzono również broszury o Wincentym Witosie i Romanie Dmowskim, a w listopadzie w ramach „akcji zaduszkowej” o Kardynale Stefanie Wyszyńskim. Informacje o przebiegu poszczególnych akcji były umieszczane w prasie regionalnej, na portalu informacyjnym busko.com.pl oraz na stronie buskiej biblioteki pedagogicznej. Wszystkie edycje projektu edukacyjnego **Patroni Naszych Ulic** były przyjmowane z zainteresowaniem zarówno ze strony mieszkańców Buska-Zdroju, a przede wszystkim przez młodzież uczestniczącą w projekcie. Na rok szkolny 2018/2019 zaplanowana została ostatnia akcja, w której pierwszoklasiści ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. Janusza Korczaka będą, w ramach „zabawy w listonosza”, roznosić broszury o Januszu Korczaku mieszkańcom ulicy sąsiadującej z ich szkołą. Wcześniej nauczyciel-bibliotekarz przeprowadzi dla uczniów lekcję biblioteczną o patronie ich szkoły - Januszu Korczaku i prawach dziecka, wzbogaconą o prezentację multimedialną.

Europejskie Dni Dziedzictwa

Kolejnym projektem corocznie realizowanym w naszej bibliotece są **Europejskie Dni Dziedzictwa**. Zmieniające się co roku hasła przewodnie pozwalają nam organizować ciekawe wystawy, spotkania, prelekcje i prezentacje multimedialne. W bieżącym roku przygotowaliśmy spotkanie z Anną Chwalik-Borowiec – głównym specjalistą zespołu ds. ochrony krajobrazu, wartości historycznych i kulturowych Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Jej prelekcja poparta prezentacją multimedialną, była wspaniałą lekcją historii, przyrody, zoologii i etnografii naszego regionu. Tegorocznym obchodom EDD towarzyszyła wystawa prezentująca wydawnictwa o parkach krajobrazowych: szanieckim, kozubowskim i nadnidziańskim, znajdujących się na terenie buskiego powiatu.

W latach ubiegłych w ramach EDD podjęliśmy różnorodne formy działań. Miała miejsce wystawa książek niezującego już regionalisty Henryka Obcowskiego, Teresa Romańska-Faściszewska wygłosiła

referat pt. „Katyń – prawda i pamięć”. Odbłyły się również wycieczki dla młodzieży szkolnej do najstarszego zabytku sakralnego na terenie Buska-Zdroju, jakim jest kościół pw. św. Leonarda. Wycieczkę biblioteka zorganizowała we współpracy z Centrum Informacji Turystycznej działającym przy Buskim Samorządowym Centrum Kultury i społecznym opiekunem kościoła Justyną Nurek. Proponowane przez nas formy obchodów EDD, trafnie uzupełniają programy nauczania i są interesującą formą wspomagania nauki szkolnej.

Wystawy biblioteczne

Wystawy to stały element naszej pracy bibliotecznej. Służą nie tylko propagowaniu zbiorów bibliotecznych (wystawy nowości), przybliżaniu sylwetek postaci ze świata historii i kultury (wystawy tematyczne), ale także przypominają ważne wydarzenia z historii naszego kraju (wystawy okolicznościowe). Te ostatnie w szczególności służą poszerzaniu wiedzy czytelnika na tematy związane z naszym krajem lub naszą „małą ojczyzną”.

Planując corocznie pracę biblioteki, bierzemy pod uwagę uchwały Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, ogłaszające patrona nadchodzącego roku lub obchody rocznicy wydarzenia ważnego dla naszego kraju. Ważne są dla nas także rocznice wydarzeń, jakie miały miejsce w naszej „małej Ojczyźnie” na Ponidziu. Na uwagę zasługuje fakt, że obok głównych rocznic eksponowany jest stały cykl wystaw pod wspólnym tytułem „W naszym regionie”, zapoczątkowany w 2010 r. Ukazuje on historię, zabytki architektury i przyrody takich miejscowości jak: Busko-Zdrój, Stopnica, Dobrowoda, Widuchowa, Gnojno, Tuczępy, Nowy Korczyn, Szaniec. W tym roku zaplanowane są dwie kolejne wystawy o najciekawszych obiektach sakralnych oraz o zamkach, pałacach i dworach naszego regionu. Ekspozycje cieszą się dużym zainteresowaniem naszych czytelników, są atrakcyjną formą propagowania historii regionu i naszych regionalistów.

Odrębną grupę wystaw stanowią tzw. wystawy okolicznościowe, których celem jest zaznaczanie rocznic historycznych, przypomnianie postaci, które w historii Polski odegrały istotną rolę. Tutaj na uwagę zasługują:

- „75 rocznica wybuchu II wojny światowej” (2014, towarzysząca obchodom Europejskich Dni Dziedzictwa),

- „Drogi do niepodległości. 1914 Szlakiem I Kompanii Kadrowej” (2014),
- „97 rocznica odzyskania niepodległości. Drogi do Niepodległości na terenie Kielecczyny w fotografii” (2015),
- „270 rocznica urodzin Tadeusza Kościuszki, bohatera narodowego Polski i Stanów Zjednoczonych”(2016),
- „1050 rocznica Chrztu Polski” (2016, wzbogacona o przekazy historyczne z takich źródeł jak: *Kronika Thietmara, Kroniki Wincentego Kadłubka, Rocznik Poznański Stary, Rocznik Świętokrzyski, Roczniki Jana Długosza*),
- „90 lat temu Mazurek Dąbrowskiego stał się hymnem narodowym Polski (26.02.1927)” (2017).

Przygotowując wystawy biblioteka dokłada starań, aby były one rzetelnym źródłem wiedzy – do każdej ekspozycji podawany jest wykaz literatury. Bibliotekarze dbają również o ich stronę estetyczną wykonując odpowiednie dekoracje. Bardzo często staramy się zaznaczyć dane wydarzenie, organizując tzw. „bloki tematyczne” (wykład – wystawa – zestawienie bibliograficzne). Z obserwacji wynika, że są odbierane przez czytelników bardzo pozytywnie.

Nie można nie wspomnieć jeszcze o wystawach, poświęconych naszemu regionowi, chociażby takich jak:

- „150 rocznica urodzin Stefana Żeromskiego” (2014),
- „30 rocznica śmierci Wojtka Belona piewcy Poniądzia” (2015),
- „15 rocznica śmierci Gustawa Herlinga-Grudzińskiego” (2015),
- „Pisarze Ziemi Świętokrzyskiej” (2016),
- „Rok 2016 rokiem Henryka Sienkiewicza” (2016),
- „30 rocznica śmierci Krystyny Jamroz – patronki Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego w Busku-Zdroju” (2016),
- „Wydarzenia i rocznice – zmarła Zofia Korzeńska” (2016).

Ta grupa wystaw, propagująca Ziemię Kielecką, Poniądzie i jej tradycje, jest atrakcyjną formą reklamy zbioru regionalistów, o który biblioteka szczególnie dba, stara się go na bieżąco uzupełniać drogą zakupów księgarskich, antykwarycznych oraz pozyskując od darczyńców.

Lekcje biblioteczne

Lekcje organizowane w buskiej bibliotece pedagogicznej, to kolejna forma pracy, która pozwala nam na propagowanie wiedzy o regionie. Lekcja na temat „Świętokrzyskiego Szlaku Literackiego”, przybliżyła młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych bogate tradycje literackie, licznych przedstawicieli świata literatury, związanych z naszym regionem, ze szczególnym przedstawieniem postaci oraz twórczości takich pisarzy jak: Jan Chryzostom Pasek, Adolf Dygasiński, Józef Morton i Wojciech Belon. Cykl tych lekcji przeprowadzony był m.in. w ramach **Tygodnia Kultury Języka**, czy na zaproszenie działającej przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym „Górka” w Busku-Zdroju Sekcji Żywego Słowa, z którą nasza biblioteka współpracuje od lat. W ramach obchodów **Roku Henryka Sienkiewicza**, przeprowadzono lekcję „Pan na Oblęgorku, czyli związku Henryka Sienkiewicza z Ziemią Kielecką”. Przygotowany wykład i prezentację multimedialną wygłoszono w bibliotece na prośbę nauczycieli bibliotekarzy Zespołu Szkół Techniczno-Informatycznych w Busku-Zdroju, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Busku-Zdroju, Samorządowego Gimnazjum nr 1 w Busku-Zdroju. Ze względów organizacyjnych zajęcia dla Sekcji Żywego Słowa przy SOSW „Górka” w Busku-Zdroju odbyły się w ich placówce. Dla młodszych odbiorców biblioteka ma w stałym programie lekcję „Mali Patrioci, czyli rozmowy o godle, fladze, hymnie narodowym i o tym jak być dobrym Polakiem”.

Zestawienia bibliograficzne

Ta forma pracy jest narzędziem bardzo przydatnym w pracy nauczyciela, ucznia i studenta. Zestawienia bibliograficzne są pomocne w przygotowywaniu lekcji, pisaniu prac domowych, licencjackich, magisterskich czy doktorskich, w przygotowywaniu się do konkursów i olimpiad przedmiotowych z historii i języka polskiego. Często tworzone są na zamówienie czytelników.

Zestawienia bibliograficzne związane z regionem, historią Polski utworzone w naszej bibliotece to m.in.:

- *II (druga) wojna światowa. Materiały repertuarowe dla szkół. Zestawienie bibliograficzne w wyborze (44 pozycje),*

- *Gustaw Herling-Grudziński (1919-2000). Wokół życia i twórczości. Zestawienie bibliograficzne sporządzone w oparciu o zbiory Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju* (68 pozycji),
- *Regionaliści buscy. Cz. 1. Leszek Marciniak* (2396 pozycji) – wydanie książkowe,
- *Regionaliści buscy. Cz. 2. Henryk Obcowski* (82 pozycje),
- *11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości. Zestawienie bibliograficzne scenariuszy przedstawień szkolnych* (72 pozycje),
- *Konstytucja 3 Maja – materiały repertuarowe dla szkół. Zestawienie bibliograficzne w wyborze* (45 pozycji),
- *Krystyna Jamroz (1923-1986). Wokół artystki i Międzynarodowego Festiwalu Muzycznego im. Krystyny Jamroz w Busku-Zdroju. Zestawienie bibliograficzne* (61 pozycji),
- *Mazurek Dąbrowskiego – hymn państwowy Rzeczypospolitej Polskiej. Zestawienie bibliograficzne w wyborze* (44 pozycje),
- *Moja mała Ojczyzna – Pomieście. Zestawienie bibliograficzne w wyborze* (146 pozycji),
- *Powstanie 1863 roku. Zestawienie bibliograficzne w oparciu o materiały Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju* (94 pozycje),
- *Szymon Starkiewicz i dzieło jego życia. Zestawienie bibliograficzne w wyborze* (47 pozycji),
- *Wojciech Belon (1952-1985). Wokół artysty i jego twórczości. Zestawienie bibliograficzne* (29 pozycji),
- *Zabytki sakralne miasta i powiatu Busko-Zdrój. Zestawienie bibliograficzne sporządzone w oparciu o zbiory Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju* (139 pozycji),
- *Ziemia buska i kielecka w okresie drugiej wojny światowej. Zestawienie bibliograficzne sporządzone w oparciu o zbiory Biblioteki Pedagogicznej w Busku-Zdroju* (213 pozycji).

Opisy są sporządzane z autopsji, a więc z materiałów po które czytelnik może przyjść do naszej biblioteki. Zestawienia są publikowane w Bibliotecze Cyfrowej PBW w Kielcach, a także na stronie internetowej buskiej filii w zakładce „Zestawienia tematyczne”.

Treści dotyczące naszej „małej ojczyzny” są przekazywane także na organizowanych corocznie w naszej bibliotece **Buskich Festiwalach Nauki**. W 2015 r. podczas XIII edycji tego festiwalu młodzieży szkół ponadgimnazjalnych miała możliwość wysłuchania szeregu ciekawych wykładów: Tomasza Chmielarskiego „Znane postaci Kielecczyzny od średniowiecza do współczesności”, Bogumiła Wtorkiewicza „Środowisko artystyczne w kieleckiej anegdocie”, dr Piotra Iwańskiego „Filozofowie związani z Kielecczyzną” i dr Tomasza Łączka „Sukces życiowy młodzieży szkolnej województwa świętokrzyskiego”.

Kolejnym bardzo atrakcyjnym wydarzeniem zorganizowanym w naszej bibliotece w dniu 10 marca 2017 r. było seminarium „Miasto i Gmina Busko-Zdrój w publikacjach” współorganizowane przez Pedagogiczną Bibliotekę w Kielcach, Urząd Miasta i Gminy w Busku-Zdroju oraz regionalistę Dariusza Kalinę. Spotkanie przyciągnęło szerokie grono mieszkańców Buska-Zdroju. Swoje wystąpienia mieli:

- Dariusz Kalina – przedstawił „Zarys problematyki badawczej Buska-Zdroju”,
- ks. Tadeusz Szlachta – zaprezentował publikację poświęconą Kościołowi Parafialnemu pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Busku-Zdroju,
- Artur Osiński – zareklamował publikacje wydane z funduszy Urzędu Miasta i Gminy w Busku-Zdroju,
- Ryszard Lisik – pokazał gościom wydawnictwa o leczniczych właściwościach wody siarczkowej w Lesie Winiarskim,
- Grzegorz Kielesiński – omówił publikacje poświęcone 21 Wojskowemu Szpitalowi Uzdrawiskowo-Rehabilitacyjnemu w Busku-Zdroju,
- Beata Waclawik – w imieniu prezesa Uzdrawiska Busko-Zdrój Wojciecha Legawca wygłosiła referat „Tradycje i perspektywy rozwoju kultury uzdrawiskowej w województwie świętokrzyskim w publikacjach Uzdrawiska Busko-Zdrój”,
- Jerzy Pamuła dyrektor Sanatorium „Włókniarz” – zaprezentował publikacje wydane przez swoje sanatorium,
- Ewa Tarapata – zapoznała gości z działalnością buskiej biblioteki pedagogicznej na rzecz regionalizmu. Zaprezentowała zbiory biblioteki i przybliżyła sylwetki regionalistów.

Corocznie biblioteka pedagogiczna w Busku-Zdroju pełni rolę „Przystanku Biblioteka Pedagogiczna” w Grze Miejskiej „Śladami Kościuszki”. Udostępnia swoje pomieszczenie, katalogi i zbiory, nadzoruje pracę uczestników gry organizowanej przez I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Busku-Zdroju w ramach obchodzonego przez szkołę Dnia Patrona.

Podsumowując działania na rzecz patriotyzmu także lokalnego, możemy wywnioskować, że podejmowane przez naszą bibliotekę przedsięwzięcia spotykają się z zainteresowaniem zarówno środowiska nauczycieli, uczniów oraz mieszkańców Buska-Zdroju. Liczne uczestnictwo w proponowanych przez bibliotekę zajęciach i postrzeganie jej jako placówki wspomagającej edukację szkolną, mobilizuje nas do stałego doskonalenia warsztatu pracy i poszukiwania coraz to nowszych i atrakcyjniejszych form zajęć.

Literatura:

1. *Słownik wyrazów obcych*, red. nauk. Jan Tokarski, Warszawa, 1977
2. Staszic, S.: *Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego*, Wrocław, 1951
3. *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*. T. 3, P-Ś, pod red. Stanisława Dubiśa, Warszawa, 2003

Regionalizm w bibliotece

*Dorota Parkita, Małgorzata Laliczyńska
PBW Kielce*

Obchody Roku Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego

Warsztaty: Świętokrzyskie – moja Mała Ojczyzna

Sejmik Województwa Świętokrzyskiego chcąc upamiętnić batalię społeczną o utrzymanie województwa ze stolicą w Kielcach ogłosił rok 2018 „Rokiem Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego”.

Wiele instytucji zgłosiło swoje inicjatywy do ogólnego kalendarza obchodów tego Jubileuszu. Również nasza Biblioteka zgłosiła swoje działania. Pierwszym z nich było zorganizowanie i przeprowadzenie przez pracowników biblioteki warsztatów edukacyjnych „Świętokrzyskie moja Mała Ojczyzna – rozwój lokalny i regionalny Województwa Świętokrzyskiego”.

W kilkunastu spotkaniach uczestniczyło 210 uczniów z kieleckich szkół podstawowych. Celem prowadzących było zapoznanie młodych ludzi z najnowszą historią województwa, wzmocnienie więzi emocjonalnej z regionem, w którym mieszkają. W ramach zajęć uczestnicy obejrzeli prezentację multimedialną pogłębiającą wiedzę o własnym regionie, gospodarce, inwestycjach, przyrodzie i zabytkach województwa świętokrzyskiego. Uczniowie mogli porównać Kielce sprzed 20 lat z obecnym stanem. Warsztaty urozmaicono ćwiczeniami i poleceniami wykonywanymi przez uczniów indywidualnie i w grupach z wykorzystaniem m.in. planu Kielc i mapy województwa. Dużą atrakcją było dla wszystkich rozwiązywanie krzyżówki na tablicy interaktywnej. Na

zakończenie zajęć uczestnicy oglądali krótki film prezentujący 10 największych atrakcji ziemi świętokrzyskiej.

Fot. Dorota Parkita

Konkurs: Świętokrzyskie zaprasza na wakacje

Kolejne działanie przygotowane w ramach obchodów 20-lecia naszego województwa to konkurs „Świętokrzyskie zaprasza na wakacje”. Przedmiotem konkursu było wykonanie specjalnej gazetki szkolnej promującej region świętokrzyski lub wykonanie mapy miejsc i zabytków naszego województwa. Mapa i Gazetka miały za zadanie zareklamować województwo świętokrzyskie i zachęcać mieszkańców innych regionów Polski do jego zwiedzania. Głównymi celami konkursu była promocja Kielc i całego województwa świętokrzyskiego, rozwijanie postawy poszanowania dziedzictwa kulturowego swojego regionu, pogłębianie więzi z regionem jego młodych mieszkańców, popularyzacja wiedzy o regionie, rozwijanie wyobraźni oraz talentów plastycznych, tworzenie możliwości do współzawodnictwa uczniów oraz promocja szkół i nauczycieli realizujących edukację regionalną.

Konkurs został objęty honorowym patronatem Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty oraz Marszałka Województwa Świętokrzyskie. Udział w nim wzięli uczniowie klas IV-VI kieleckich szkół podstawowych oraz powiatu kieleckiego i jędrzejowskiego.

Komisja konkursowa w składzie: Katarzyna Zamojska i Krystyna Bondzińska – nauczyciele ze Szkoły Podstawowej Integracyjnej nr 11 w Kielcach oraz Małgorzata Laliczyńska i Dorota Parkita – nauczyciele bibliotekarze z Biblioteki Pedagogicznej w Kielcach, dokonała oceny 30 prac i przyznała w dwóch kategoriach I, II, i III miejsce oraz 13 wyróżnień.

Uroczyste wręczenie nagród i dyplomów odbyło się 19 czerwca 2018 r. w Czytelni Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

Laureatami konkursu zostali:

Fot. Elżbieta Woźniczka

Kategoria Mapa zabytków województwa świętokrzyskiego:

- I miejsce Kacper Zadroga Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku
- II miejsce Weronika Wieczorek Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku
- III miejsce Bernard Skoczylas Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku

Wyróżnienia:

- Sandra Biała
Szkoła Podstawowa w Podchojnach
- Dagmara Figiel i Patrycja Pawlik
Szkoła Podstawowa w Podchojnach
- Wiktor Perlak i Norbert Żelichowski
Szkoła Podstawowa nr 28 w Kielcach
- Weronika Wijas i Karolina Wijas
Szkoła Podstawowa Nr 28 w Kielcach
- Nela Adamiec
Szkoła Podstawowa Nr 28 w Kielcach
- Wiktor Kurtek
Szkoła Podstawowa Nr 28 w Kielcach
- Oliwka Mazurczak
Szkoła Podstawowa im. Partyzantów Armii Krajowej Ziemi Kieleckiej w Sukowie
- Magdalena Sutowicz
Szkoła Podstawowa Integracyjna Nr 11 w Kielcach

Kategoria Gazetka:

- I miejsce – wychowankowie Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rembowie
- II miejsce Maja Wójcik i Lena Pietrzyk
Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Wojska Polskiego w Kielcach
- III miejsce Basia Jędrocha i Natalia Boś
Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Wojska Polskiego w Kielcach

Wyróżnienia:

- Julia Antonkiewicz
Szkoła Podstawowa Nr 20 im. Natalii Machałowej w Kielcach
- Mariola Chmiel
Szkoła Podstawowa Nr 20 im. Natalii Machałowej w Kielcach
- Bartosz Krzemiński
Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku
- Zuzanna Okrajewska
Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Wojska Polskiego w Kielcach

- Diana Żurawska
Szkoła Podstawowa Nr 8 im. Wojska Polskiego w Kielcach

Nagrody zostały ufundowane przez: Arkadiusza Bąka przewodniczącego Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego; Jacka Kowalczyka dyrektora Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego; Michała Godowskiego starostę Kieleckiego oraz przez Urszulę Salwę dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

Wystawa prac pokonkursowych „Świętokrzyskie zaprasza na wakacje”

Nagrodzone i wyróżnione prace były eksponowane podczas finału konkursu oraz w okresie wakacyjnym w holu Biblioteki. Zainteresowanie pracami było bardzo duże. Wystawa pojechała również do Filii we Włoszczowie. Tam, 2 września 2018 r., była prezentowana na Świętokrzyskich Dożynkach Wojewódzkich.

Fot. Anna Szczecińska

Wszystkie podejmowane działania dobrze wpisują się w edukację regionalną uczniów. Cieszymy się, że był tak duży odzew ze strony szkół i nauczycieli. Jest to dla nas wskazówka, by takich inicjatyw z naszej strony było jak najwięcej.

Fot. Elżbieta Woźniczka

*Justyna Kowalska
PBW Kielce, Filia Włoszczowa*

Konkurs Wiedzy „Co wiem o Ziemi Świętokrzyskiej”

Radni Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, chcąc upamiętnić sukces społeczności regionalnej zaangażowanej w obronę naszego województwa, uchwalili rok 2018 „Rokiem Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego”. Radni zdecydowali także, że 5 czerwca każdego roku będzie Świętem Województwa Świętokrzyskiego. „20 lat. Świętokrzyskie to my” – pod takim hasłem przez cały rok odbywały się obchody 20. rocznicy utworzenia naszego województwa.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach Filia we Włoszczowie, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3 we Włoszczowie i Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, włączając się w wymienione obchody przygotowały dla uczniów klas VI i VII szkół podstawowych z terenu powiatu włoszczowskiego konkurs wiedzy pod hasłem: „Co wiem o Ziemi Świętokrzyskiej”, który został przeprowadzony 25 kwietnia 2018 r. w Internacie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 we Włoszczowie. Głównym celem konkursu było promowanie województwa świętokrzyskiego i popularyzacja wiedzy o regionie świętokrzyskim, w tym o powiecie włoszczowskim. Konkurs został objęty patronatem honorowym Marszałka Województwa Świętokrzyskiego i Starosty Włoszczowskiego.

Do konkursu zgłosiło się 28 uczniów z 14 szkół podstawowych. Tematyka obejmowała zagadnienia dotyczące województwa świętokrzyskiego i powiatu włoszczowskiego (m.in. położenie na mapie, herb, muzea, zamki, zabytki, rezerwy przyrody). Zadaniem uczniów było

Fot. Anna Szczecińska

rozwiązanie testu sprawdzającego wiedzę. W oczekiwaniu na wyniki uczestnicy zwiedzili wystawę „Świętokrzyskie jakie cudne”, przygotowaną przez Justynę Kowalską i Sylwią Balsam.

W organizację konkursu aktywnie włączyli się uczniowie z ZSP Nr 3, którzy przygotowali część artystyczną pt. „Z legend świętokrzy-

Fot. Anna Szczecińska

skich”, prezentację multimedialną o szkole, a także poczęstowali gości, nauczycieli i uczestników słodkimi wypiekami własnej produkcji.

Jury przyznało następujące nagrody i wyróżnienie:

- I miejsce – Konrad Dziubek ze Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Koniecznie (opiekun Grażyna Suliga),
- II miejsce – Aleksandra Duś z Zespołu Szkół w Seceminie (opiekun Ewa Macherska),
- III miejsce – Błażej Chrzanowski z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Komornikach (opiekun Jolanta Turczyn),
- wyróżnienie – Eliza Mazur ze Szkoły Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Koniecznie (opiekun Grażyna Suliga).

Fot. Anna Szczecińska

Nagrody dla laureatów ufundowało Starostwo Powiatowe we Włoszczowie. Każdy z uczestników otrzymał upominki promujące powiat włoszczowski oraz placówkę ZSP Nr 3. Imprezę uświetniła obecność Urszuli Salwy – dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, Sławomira Krzysztofika – wizytatora Kuratorium Oświaty w Kielcach i Roberta Ślęzaka – kierownika Wydziału Edukacji, Kultury i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego we Włoszczowie. Gospodarzami byli: Piotr Dziuba – dyrektor ZSP Nr 3 i Mariola Koza – wicedyrektor ZSP Nr 3. Konkurs został przygotowany przez Justynę Kowalską z PBW Filii we Włoszczowie oraz Renatę Basis, Grażynę Sokolińską i Anetę Standerską (część artystyczna) z ZSP Nr 3. Ju-

styna Kowalska przygotowała kartę zgłoszenia ucznia do konkursu, zaproszenia do szkół z hasłem „20 lat. Świętokrzyskie to my”, pytania, regulamin konkursu oraz protokół z przebiegu konkursu.

*Anna Knajder-Sowa
PBW Kielce*

Wybitne postacie Ziemi Świętokrzyskiej – Profesor Wincenty Kućma

W 2018 r. minęło 20 lat od momentu ustanowienia województwa świętokrzyskiego. Władze regionu, chcąc upamiętnić olbrzymi wysiłek społeczny, który przyczynił się do powstania województwa, ogłosiły rok 2018 „Rokiem Jubileuszu 20-lecia Województwa Świętokrzyskiego”. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach postanowiła włączyć się w obchody jubileuszu. Z tej okazji zorganizowała międzyszkolny konkurs wiedzy pt. „Wybitne postacie Ziemi Świętokrzyskiej – Profesor Wincenty Kućma”.

Konkurs był doskonałą okazją do przybliżenia lokalnej społeczności uczniowskiej życia i twórczości Wincentego Kućmy, artysty rzeźbiarza, pochodzącego z ziemi świętokrzyskiej. Profesor Kućma urodził się 25 maja 1935 r. w Zbelutce, małej wiosce położonej nieopodal Łagowa. Ukończył kieleckie Liceum Plastyczne. W latach 1957-1962 studiował na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie w pracowni prof. Wandy Śledzińskiej. W 1967 r. rozpoczął pracę dydaktyczno-naukową na ASP, gdzie do momentu przejścia na emeryturę w 2000 r. kierował Pracownią Przestrzeni w Katedrze Sztuk Wizualnych na Wydziale Form Przemysłowych.

Profesor Kućma znany jest ze swoich monumentalnych realizacji plenerowych. Do najważniejszych prac należą: Pomnik Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku, Pomnik Poległym w Obronie Ojczyzny 1939-1945 w Częstochowie, Pomnik Powstania Warszawskiego 1944 w Warszawie, a także Pasierbiecka Droga Krzyżowa oraz Ołtarz Trzech

Tysiąceci na Skalce w Krakowie. Artysta zaprojektował również wiele wnętrz sakralnych, m.in. wnętrze katedry w Irkucku, nastawę ołtarzową kościoła Świętej Rodziny na Nowym Bieżanowie, monumentalną bramę wejściową do kościoła św. Jana Chrzciciela na Prądniku Czerwonym w Krakowie.

Prace prof. Kućmy znajdują się również w województwie świętokrzyskim. Niewątpliwie najbardziej znaną „świętokrzyską” rzeźbą jest pomnik Armii Krajowej „Jodła”, znajdujący się na skwerze Stefana Żeromskiego w Kielcach. Jego realizacje można zobaczyć także w Końskich (rzeźby „Macierzyństwo” i „Flecionista”), w Sandomierzu (ołtarz papieski), w Połańcu (Kościół Matki Bożej Wspomożenia Wiernych), w Wiśniówce (Kościół Matki Boskiej Częstochowskiej), w Kazimierzy Małej (Kościół pw. Wniebowzięcia NMP), oraz w kieleckim kościele św. Józefa Robotnika.

Swoje prace artysta eksponował na ponad 40 wystawach indywidualnych, 80 wystawach zbiorowych w kraju i około 60 wystawach za granicą. Brał udział w wielu konkursach uzyskując liczne nagrody i wyróżnienia. W roku 1999 wraz z zespołem Katedry Sztuk Wizualnych na Wydziale Form Przemysłowych ASP w Krakowie otrzymał nagrodę I stopnia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wybitne osiągnięcia w pracy twórczej i dydaktycznej. W 2000 r. za twórczość w dziedzinie sztuki sakralnej został uhonorowany przez papieża Jana Pawła II Orderem Grzegorza Wielkiego. Wśród odznaczeń nadanych prof. Kućmie znajdują się ponadto: Order Polonia Restituta, Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, Medal Komisji Edukacji Narodowej, nagroda im. Św. Brata Alberta, odznaczenie „Cracovia Merenti”.

Udział w konkursie przygotowanym przez kielecką bibliotekę pedagogiczną dał młodym ludziom możliwość poznania tak znaczącego i cenionego w Polsce i na świecie dorobku jednego z najwybitniejszych współcześnie żyjących polskich artystów. Intencją organizatorów była bowiem promocja twórczości prof. Kućmy, jak również rozwijanie postaw poszanowania dziedzictwa kulturowego regionu, oraz popularyzacja wiedzy na temat sztuki, a w szczególności sztuk plastycznych.

Konkurs, którego finał miał miejsce 25 października 2018 r., został objęty honorowym patronatem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego, Przewodniczącego Sejmiku Wojewódzkiego Świętokrzyskiego, Starosty Kieleckiego, oraz Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty.

W konkursie, przeznaczonym dla uczniów klas VIII szkół podstawowych, klas III gimnazjów oraz klas I szkół średnich, wzięły udział

trzyosobowe drużyny z siedmiu szkół powiatu kieleckiego: V Liceum Ogólnokształcące im. Ks. Piotra Ściegiennego w Kielcach, Szkoła Podstawowa nr 34 w Kielcach, Powiatowy Zespół Szkół w Bodzentynie, Powiatowy Zespół Szkół w Chmielniku, Powiatowy Zespół Szkół w Łopusznie, Szkoła Podstawowa z Oddziałami Gimnazjalnymi w Piekoszowie, Szkoła Podstawowa w Starej Zbelutce.

Konkurs składał się z dwóch części – pisemnej i ustnej. W pierwszej części uczestnicy mieli do rozwiązania trzy zadania: uzupełnić test dotyczący życia i twórczości Wincentego Kućmy, wskazać na mapie województwa świętokrzyskiego miejsca realizacji artysty oraz odpowiedzieć na pytania z teorii sztuk, którymi zajmuje się prof. Kućma. W części ustnej uczniowie losowali karty z fotografiami przedstawiającymi dzieła artysty. Zadanie polegało na własnej analizie i interpretacji wylosowanego dzieła.

Pracę zespołów oceniło jury w składzie: przewodniczący Marian Rumin – historyk sztuki, były dyrektor Biura Wystaw Artystycznych w Kielcach, Andrzej Rębosz – historyk sztuki z Zespołu Państwowych Szkół Plastycznych im. Józefa Szermentowskiego w Kielcach, oraz Marta Boszczyk – kierownik Wydziału Informacyjno-Bibliograficznego Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach.

Pierwsze miejsce w konkursie zajęła drużyna ze Szkoły Podstawowej w Zbelutce, w składzie Aleksandra Kargul, Karolina Wieczorek, Roksana Łata (opiekun Stanisława Grad). Drugie miejsce wywalczyła drużyna ze Szkoły Podstawowej nr 34 im. Adama Mickiewicza w Kielcach, w składzie Paweł Śledzik, Gabriela Wójcik (opiekun Ewa Kotyza). Na trzecim miejscu znalazła się drużyna z Powiatowego Zespołu Szkół w Łopusznie, w składzie Emilia Stępień, Aleksandra Mochocka, Jakub Szymkiewicz (opiekun Dorota Pruska).

Laureaci otrzymali nagrody oraz dyplomy z rąk Dyrektora biblioteki Urszuli Salwy. Nagrody ufundowali: Arkadiusz Bąk – Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego, Michał Godowski – Starosta Kielecki, Kino Moskwa oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach. Pozostali uczestnicy otrzymali drobne upominki oraz dyplomy.

Finał konkursu uświetnił występ zespołu muzycznego „Zbelutczanie”, prowadzonego przez Stanisławę Grad. Uczestnicy konkursu mieli także możliwość obejrzeć wystawę z planszami, na których zaprezentowano realizacje Wincentego Kućmy. Występ zespołu oraz wystawa zostały zorganizowane dzięki współpracy biblioteki z Pawłem Marwickim burmistrzem Miasta i Gminy w Łagowie oraz z Elżbietą

Ginał dyrektorem Szkoły Podstawowej w Zbelutce. Dodatkowo słodki poczęstunek dla uczestników zasponsorowali cukiernia „U Ramiączka” oraz Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach.

Literackie podróże

Marta Boszczyk, Łukasz Kwiecień
PBW Kielce

Poetyckie inspiracje

Spalone rękopisy

Gdy świat Safonę odrzucał,
Gdy jej dorobek palono,
Buchnęły dymy różane;
Ociężała, chociaż szaloną
Chmurą płynęły przez czas.

Wyciągnęłam ją z wiatrem w płuca:
Poezja nie poszła w las...¹

M. Pawlikowska-Jasnorzewska

Światowy Dzień Poezji został ustanowiony w 1999 r. podczas 30. Konferencji Generalnej UNESCO w Paryżu. Jego celem jest promocja czytania, pisania, publikowania i nauczania o poezji. Obchodzone corocznie, w dniu 21 marca, święto jest znakomitą okolicznością do uhonorowania poetów i podkreślenia roli lirycznego przekazu. Z tej okazji, w pierwszym dniu wiosny, w wielu krajach świata odbywają się spotkania z twórcami, wieczory poetyckie, konferencje, wykłady, festiwale, koncerty i inne wydarzenia gromadzące miłośników tej formy wypowiedzi. Propaguje się słowo poetyckie pokazując jego warstwę językową i uniwersalną wartość, podkreślając jednocześnie jego korespondencję ze sztuką i muzyką. Irena Bokova, Dyrektorka Generalna UNESCO, inaugurując obchody ŚDP w 2017 r., wskazywała, że

¹ M. Pawlikowska-Jasnorzewska, *Poezje*, Białystok, Wydawnictwo Olesiejuk, 2017, s. 284.

„Obchody Światowego Dnia Poezji zwracają uwagę na jedną z najcenniejszych form ludzkiej ekspresji oraz tożsamości kulturowej i językowej. Uprawiana na przestrzeni całej historii, w każdej kulturze i na każdym kontynencie – poezja przemawia do naszych wspólnych wartości, przekształcając najprostsze wiersze w ważny instrument na rzecz dialogu i pokoju”².

Zorganizowane w 2015 r. spotkanie autorskie z Ewą Lipską zapoczątkowało cykliczne świętowanie Światowego Dnia Poezji z Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Kielcach.

W kolejnych latach, w ramach spotkań literackich i towarzyszącym im wystaw, przybliżona została twórczość Julii Hartwig i Jana Twardowskiego, a twórczości Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej poświęcone były tegoroczne obchody ŚDP.

Polska Safona

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska urodziła się 24 listopada 1891 r. w Krakowie. Była jedną z najwybitniejszych poetek dwudziestolecia międzywojennego, autorką pięknych miniatur miłosnych, a także dramatopisarką i malarką. „Nazywana jest „polską Safoną”, ponieważ jako pierwsza polska poetka zaznaczyła swoją obecność w sferze liryki miłosnej”³. Pochodziła z rodziny artystycznej – znanego rodu Kossaków, którego przedstawiciele byli czołowymi malarzami nurtu historycznego i batalistycznego. Jej ojcem był Wojciech Kossak, syn Juliusza Kossaka, starszym bratem Jerzy Kossak, a młodszą siostrą pisarka satyryczna publikująca pod pseudonimem Magdalena Samozwaniec. Ich krakowski dworek Kossakówka był miejscem częstych spotkań elit intelektualnych i osób ze środowisk twórczych, co niewątpliwie wpłynęło na rozwój jej zainteresowań artystycznych. W dzieciństwie ciężko chorowała, w następstwie czego zmagająca się z ułomnością kręgosłupa. Nie uczęszczała do szkoły, lecz otrzymała edukację domową uzupełnioną licznymi lekturami. Świetnie znała języki obce. Przez krótki czas była wolną słuchaczką krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pawlikowska sporo podróży-

² Polski Komitet ds. UNESCO, *21 marca. Światowy Dzień Poezji*, Dostępny w Internecie: <http://www.unesco.pl/neste/2/article/1/21-marca-swiatowy-dzien-poezji/> [dostęp 01.12.2018].

³ A. Bernat, *70 lat temu zmarła w Anglii poetka Maria Pawlikowska-Jasnorzewska*, Dostępny w Internecie: <https://dzieje.pl/aktualnosci/70-lat-temu-zmarla-w-anglii-poetka-maria-pawlikowska-jasnorzewska> [dostęp 01.12.2018].

wała, m.in. do Włoch, Turcji, Północnej Afryki i Francji. Ślady wojaży, które odbyła, można odnaleźć w jej utworach. W latach dwudziestych twórczo i towarzysko była związana ze Skamandrytami (przez J. Tuwima nazywana była „staroświecką młodą panią z Krakowa”), ale formalnie nigdy nie należała do żadnej grupy literackiej. Na jej rozwój kulturalny wpływały także przyjaźnie literacko-artystyczne, m.in. z rodziną Morstinów i Pawlikowskich, Stanisławem Ignacym Witkiewiczem, Julianem Tuwimem, Antonim Słonimskim, Janem Lechoniem, Jarosławem Iwaszkiewiczem, Stefanem Żeromskim, czy Kazimierą Iłłakowiczówną.

Nie miała szczęścia w miłości, aż trzykrotnie wychodziła za mąż. Dwa pierwsze małżeństwa, kolejno z Władysławem Bzowskim i z Janem Pawlikowskim, zakończyły się rozstaniem. Dopiero u boku trzeciego męża, oficera lotnictwa Stefana Jasnorzewskiego, poczuła się szczęśliwa. Razem wyemigrowali we wrześniu 1939 r. do Francji, a później do Anglii. Nieuleczalnie chora, ostatnie miesiące życia spędziła w szpitalu Manchesterze, gdzie zmarła 9 lipca 1945 r.

Poetka, nazywana w rodzinie i wśród przyjaciół Lilką, zadebiutowała w 1922 r. tomikiem wierszy pt. *Niebieskie migdały*. W tym samym roku na łamach czasopisma „Skamander” ukazały się jej 3 wiersze: *Śpiew słowika, Słowik i świat, Po cóż jechać do Turcji?*, które weszły w skład następnego tomu pt. *Różowa magia* (1924). Do wybuchu wojny wydała dwanaście kolejnych tomików, spośród których najbardziej znany to *Pocałunki* (1926).

Jej utwory pojawiały się również na łamach przedwojennej prasy m.in. w „Bluszczu”, „Wiadomościach Literackich”, „Tygodniku Ilustrowanym”, „Świecie”, „Cyruliku Warszawskim”, „Czasie”, „Gazecie Polskiej”. Oprócz twórczości poetyckiej w jej dorobku znajduje się także szesnaście dramatów, m.in. *Szofer Archibald, Kochanek Sybilli Thompson, Mrówki, Baba-Dziwo* (premiera wrzesień 1939), z których tylko kilka ukazało się na scenie, a także proza poetycka – *Szkicownik poetycki*.

Poetka otrzymała w 1935 r. Nagrodę Związku Literatów Polskich za tom *Śpiąca załoga* oraz Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury za całokształt twórczości. Była również laureatką Nagrody Literackiej miasta Krakowa.

Jej wiersze podziwiamy za subtelność, dyskrecję i fenomenalne łączenie śmiałości erotycznej z powściągliwością. Miniatury poetyckie Lilki przekazują uniwersalną refleksję nad przemijaniem, śmier-

cią i starością. „Maria Pawlikowska-Jasnorzewska należy do poetek kochanych, przede wszystkim przez czytelniczki, które są jej wierne i wciąż ich przybywa”⁴.

Herbatka z Lilką

Tegoroczne obchody ŚDP obejmowały szereg inicjatyw poświęconych życiu i twórczości wybitnej poetki dwudziestolecia międzywojennego Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Pierwsza pt. „Herbatka z Lilką” odbyła się w dniu 20 marca 2018 r. w Sali Lustrzanej Wojewódzkiego Domu Kultury w Kielcach, której wystrój zaaranżowano na tę okazję w kawiarenkę literacką z czasów jej epoki. Zgro-

O poetce miłości opowiada Mariola Pryzwan
Fot. Katarzyna Garbuzik

madzeni w niej kiperzy liryki, przy nakrytych stylowymi obrusami i ozdobionych lampionami, stołach oraz przygotowanym cateringu i „niespodziankach poetyckich”⁵ odkrywali piękno wierszy Marii

⁴ A. Nasiłowska, *Kobiety głos*, [w:] M. Pawlikowska-Jasnorzewska, *Poezje*, Białystok, Wydawnictwo Olesiejuk, 2017, s. 5.

⁵ „poetyckie niespodzianki” (to niebieskie pudełka z migdałami – w nawiązaniu do tytułu pierwszego tomiku poetki pt. *Niebieskie migdały*) przygotowane zostały przez

Wiersze poetki recytują uczennice z ZSZ Nr 1 w Kielcach, z akompaniamentem Radostawa Suligi

Fot. Katarzyna Garbuzik

Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Do stylu z lat dwudziestych i trzydziestych ubiegłego wieku nawiązywała również charakteryzacja uczniów występujących w części artystycznej uroczystości. Imprezę objął honorowym patronatem Marszałek Województwa Świętokrzyskiego i Świętokrzyski Kurator Oświaty. Współorganizatorami ŚDP byli: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Warszawie, Wojewódzki Dom Kultury im. Józefa Piłsudskiego w Kielcach, Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego im. Danuty Siedzikówny „Inki” w Kielcach, Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Kielcach oraz Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Józefa Szermentowskiego w Kielcach. Głównymi celami, jakie przyświecały tegorocznym obchodom, było przede wszystkim zwrócenie uwagi młodzieży na piękno i wartość liryki, promowanie jej żywego przekazu, rozbudzanie wśród uczestników wyobraźni, wrażliwości plastycznej i estetycznej, popularyzacja poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, rozwijanie kultury czytelniczej, integracja środowisk kulturalno-oświatowych.

uczniów ZSPS w Kielcach pod kierunkiem Lidii Kieszkowskiej.

Występ Szkolnej Grupy Artystycznej przy Technikum Nr 3 im. Danuty Siedzikówny „Inki”
Fot. Katarzyna Garbuzik

Uczestników Święta w poetycki nastrój, utworem Franka Sintatry *Fly to the Moon*, wprowadził muzycznie Radosław Suliga⁶. Obchody ŚDP otworzyła Urszula Salwa, dyrektor PBW w Kielcach, która przywitała gości zgromadzonych w kawiarence literackiej, przedstawiła organizatorów, prelegenta, a także cele i przebieg spotkania. Najważniejszym punktem programu była swego rodzaju lekcja literacka poprowadzona przez znaną czytelnikom biografistkę Mariolę Pryzwan. Autorka książki pt. *Lilka we wspomnieniach i listach*⁷ w ciekawy sposób zaprezentowała życie i twórczość M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Podkreśliła jej pochodzenie, zawite koleje losu, kobiecą wrażliwość oraz wszechstronny talent. Program spotkania

⁶ Suliga Radosław – muzyk urodzony w 1993 r. w Jędrzejowie, ukończył studia na kierunku Edukacja muzyczna na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach. Laureat konkursów i festiwali. W 2009 r. zajął I miejsce w kategorii „Instrument” na Powiatowym Przeglądzie Artystycznym dla uczniów Szkół Ponadgimnazjalnych w Jędrzejowie, a w roku 2010 Grand Prix wojewódzkiego festiwalu „Scena dla Ciebie” w Kielcach. Rok później otrzymał tytuł „Jędrzejowianin Roku” w kategorii „Młody Talent” oraz Stypendium Starosty Jędrzejowskiego za osiągnięcia artystyczne. Występował podczas Gali Przedsiębiorczości w Pałacu Prezydenckim w 2012 r. Obecnie zajmuje się oprawą mszy św. oraz uroczystości kościelnych.

⁷ M. Pryzwan, *Lilka we wspomnieniach i listach*, [Warszawa], MG, 2015.

obejmował także część artystyczną. Przed publicznością wystąpiła młodzież z kieleckich szkół średnich, która wokalnie i muzycznie interpretowała utwory poetki. Wiersze Lilki pt. *Zakochani nad morzem, Zapomniane pocałunki, Miłość, Excentrycy, Gwiazdy spadające, Gdy pochylisz się nade mną* deklamowali uczniowie z ZSZ Nr 1 w Kielcach: Justyna Głowacka, Konrad Grabalski, Justyna Korycińska, Patrycja Rejda, Monika Baran, Maja Zielińska. Nad recytacją uczniów czuwały nauczycielki: Tamara Staniec, Anetta Myśliwska i Renata Krawiec. Szkolna Grupa Artystyczna przy Technikum Nr 3 im. Danuty Siedzikówny „Inki”, reprezentowana przez Patrycję Adamiec, Martę Borzycką, Karolinę Gołebiowską, Annę Kryszczak, Katarzynę Wijas, Gabrielę Wójcik i Sylwią Zielińską, wykonała wokально-instrumentalną interpretację piosenki: *Kto chce, bym go kochała* w aranżacji Tomasza Mazura oraz *Lata dwudzieste. Lata trzydzieste* do słów Ryszarda Marka Grońskiego w aranżacji Włodzimierza Korcza. Występ grupy przygotowała Beata Bukalska-Krukowicz, nauczyciel języka polskiego.

Wykład prof. Elżbiety Hurnik

Twórczość Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej to jeden z czołowych kierunków pracy zawodowej Elżbiety Hurnik⁸. W 1995 r. ukazała się jej książka *Natura w salonie mody. O międzywojennej liryce Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej*, a w roku 1999 pierwsze wydanie monografii *Maria Pawlikowska-Janorzewska*. Opublikowała również liczne artykuły i szkice popularyzatorskie na temat poezji autorki *Niebieskich migdałów* w pracach zbiorowych i czasopismach w kraju i za granicą.

Prof. Elżbieta Hurnik uznawana jest za najznamienitszą badaczkę życia i talentu literackiego Marii Pawlikowskiej-Jasnorzew-

⁸ Elżbieta Hurnik urodziła się w 1953 r. w Częstochowie. Ukończyła polonistykę na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Napisła pracę magisterską oraz rozprawę doktorską na temat poezji Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, którą obroniła w 1987 r. Od tego roku związana jest zawodowo z Akademią im. Jana Długosza w Częstochowie. W 2001 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych, a rok później tytuł profesora nadzwyczajnego. Pracuje w Instytucie Filologii Polskiej AJD, gdzie kieruje Zakładem Historii Literatury Polskiej XX Wieku i Literatury Najnowszej. Od 2012 r. jest kierownikiem Studiów Doktoranckich z zakresu Literaturoznawstwa. W kręgu jej zainteresowań badawczych, poza twórczością M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, jest literatura i kultura przełomu wieków. Lubi naturę, muzykę i malarstwo.

Wykład prof. Elżbiety Hurnik
Fot. Katarzyna Garbuzik

skiej. Spotkanie z jej udziałem, które odbyło się 12 kwietnia 2018 r. w siedzibie Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kielcach, uświetniło tegoroczne obchody ŚDP. Inicjatorami wydarzenia była Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Kielcach i Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza, partnerami natomiast II Liceum Ogólnokształcące im. Jana Śniadeckiego w Kielcach oraz Państwowy Zespół Szkół Plastycznych im. Jana Szermentowskiego w Kielcach. Udział w nim wzięli studenci Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku ze Starachowic, członkowie Towarzystwa Literackiego oraz młodzież licealna. Licznie zgromadzeni miłośnicy poezji wysłuchali wykładu prof. Elżbiety Hurnik „Międzywojenna i emigracyjna liryka Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej”. Prelegentka przykuła uwagę zgromadzonych opowiadając o twórczości poetki na tle jej barwnego życia, najbliższej rodziny, przyjaciół, realiów epoki, przytaczając także anegdoty dotyczące Lilki. Dokonała również analizy i interpretacji nieznanych wierszy Lilki oraz przedstawiła najważniejsze motywy powtarzające się w twórczości poetki. Wystąpienie urozmaicił montaż słowno-muzyczny przygotowany w oparciu o utwory

M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Wiersze pt. *Trzy godziny, Bez Ciebie* oraz *Rada pani Girard, czarownicy* recytowały uczennice II Liceum Ogólnokształcącego w Kielcach, przygotowane przez bibliotekarki: Małgorzatę Tofil i Marię Kozieł. Zaprezentowały one również wokalnie-muzyczną interpretację utworów z okresu dwudziestolecia międzywojennego.

Ekspozycje towarzyszące

Obydwu spotkaniom zorganizowanym z okazji **ŚDP**, towarzyszyły ekspozycje prezentujące biografię oraz dorobek literacki i artystyczny Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Pierwsza pt. „Poetka miłości. Maria Jasnorzewska-Pawlikowska”, wypożyczona z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Warszawie, opracowana została przez Mariolę Pryzwan. Składała się z 12 barwnych plansz przedstawiających kopie portretów, fotografie rodzinne, korespondencję, pocztówki, rękopisy i wybrane prace plastyczne poetki. Druga wystawa opracowana została w oparciu o nasze zbiory. Pokazano na niej tomiki poezji, dramaty, listy poetki oraz publikacje stanowiące opracowania jej twórczości. Całość uzupełniały materiały dotyczące rodziny Kossaków, a także związków poetki z grupą literacką Skamander. Ekspozycję wzbogaciły reprodukcje prac plastycznych M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Ciekawostką zaprezentowaną na wystawie były recenzje prasowe sztuk teatralnych wystawionych w Teatrze im. S. Żeromskiego w Kielcach, stanowiących adaptacje dramatów M. Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. Trzecia ekspozycja prezentowała prace nagrodzone i wyróżnione w X Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Pudełko zwane wyobraźnią”, zorganizowanym przez Zespół Państwowych Szkół Plastycznych im. Józefa Szermentowskiego w Kielcach. Edycja ta inspirowana była liryką Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej⁹. Wypełniały ją artystyczne refleksje inspirowane twórczością poetki, będące plastyczną interpretacją jej wierszy.

Do rąk miłośników twórczości Lilki organizatorzy oddali także elektroniczną bibliografię podmiotowo-przedmiotową *Maria Jasnorzew-*

⁹ X Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Pudełko zwane wyobraźnią” : katalog, projekt graf. i koordynacja konkursu Małgorzata Surma, zdjęcia Andrzej Rębosz, Kielce, ZPSP im. J. Szermentowskiego, 2017, Dostępny w Internecie: https://www.plastyk.kielce.pl/images/galeria/pudelko_jasnorzewska/katalog%20internet.pdf [dostęp 01.12.2018].

ska-Pawlikowska (1881-1945), która udostępniona została na stronie internetowej Biblioteki.

Relacje z tegorocznych obchodów ŚDP zamieściły lokalne media: TVP 3 Kielce¹⁰, Portal Informacji Kulturalnej¹¹, telewizja Sejmiku Świętokrzyskiego¹².

W tegorocznych wydarzeniach odbywających się z okazji Światowego Dnia Poezji wzięło udział ponad 300 osób: uczniowie szkół średnich, nauczyciele, bibliotekarze i miłośnicy liryki. Do zainteresowania się nim kieleckich środowisk kulturalno-oświatowych przyczyniło się rozpropagowanie informacji o obchodach w mediach. Mamy nadzieję, że dzięki cykliczności wydarzenia początek wiosny będzie się kojarzył coraz większej liczbie osób w naszym mieście z poezją.

Literatura:

1. Bernat, A.: *70 lat temu zmarła w Anglii poetka Maria Pawlikowska-Jasnorzewska* [online], Muzeum Historii Polski ; Agencja Prasowa, [dostęp: 1 grudnia 2018], Dostępny w Internecie: <https://dzieje.pl/aktualnosc/70-lat-temu-zmarla-w-anglii-poetka-maria-pawlikowska-jasnorzewska>
2. *Maria Pawlikowska-Jasnorzewska* [online], [dostęp: 1 grudnia 2018], Dostępny w Internecie: <http://polska-poezja.pl/maria-pawlikowska-jasnorzewska>
3. Nasitowska, A.: *Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, czyli Lilka Kossak. Biografia poetki*, Toruń, 2010
4. Pawlikowska-Jasnorzewska, M.: *Poezje*, [wstęp Anna Nasitowska], Białystok, 2017

¹⁰ <https://kielce.tvp.pl/36466229/lilka-w-swiatowy-dzien-poezji> [dostęp 01.12.2018].

¹¹ <http://pik.kielce.pl/fotografie-z-wydarzen/herbatka-z-lilka.html> [dostęp 01.12.2018].

¹² <https://www.swietokrzyskie.prostrona-glowna/item/59093-dzien-z-poezja-marii-pawlikowskiej-jasnorzewskiej> [dostęp 01.12.2018].